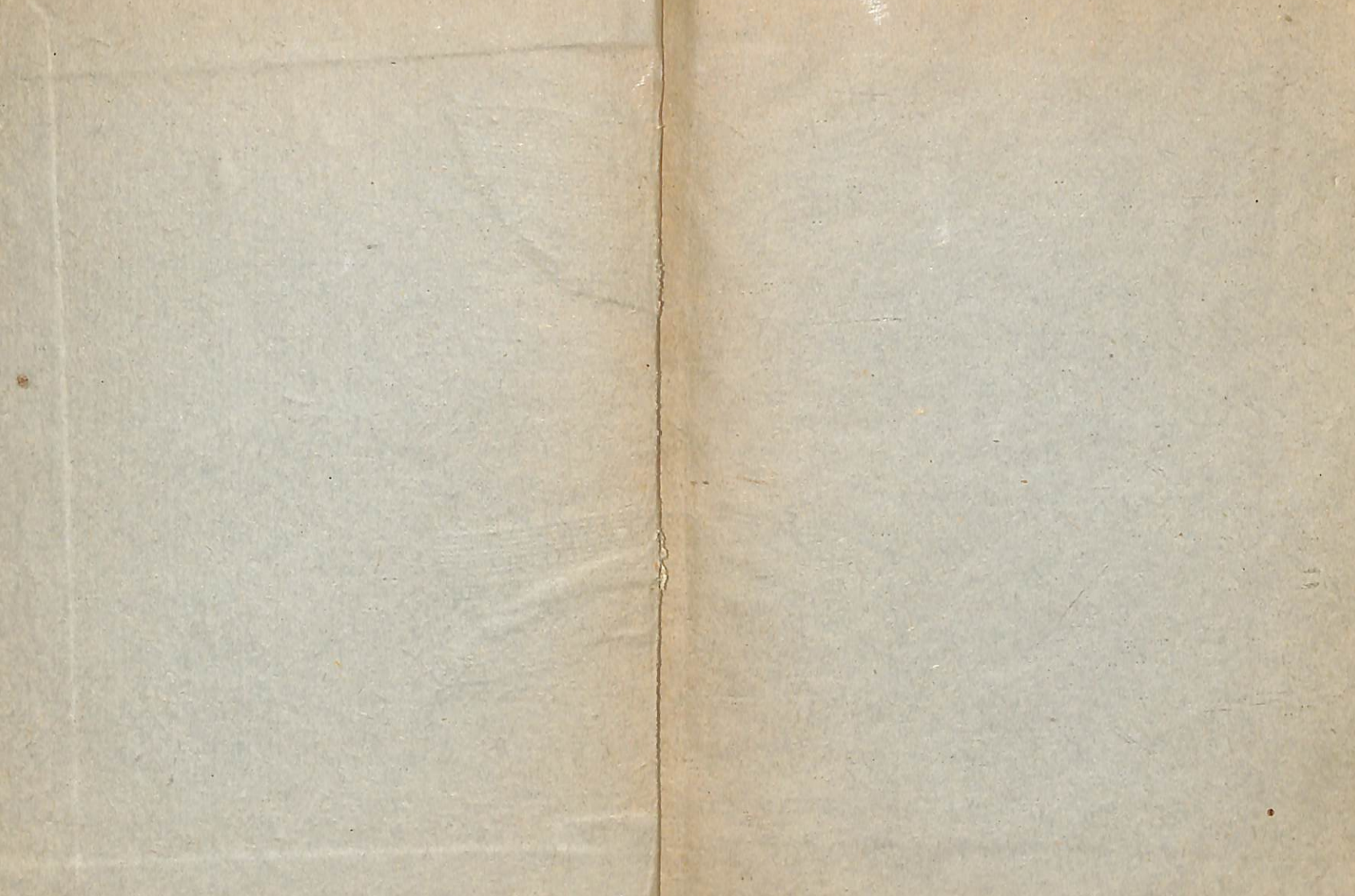

20996

48
0 Բ Ա Յ Ո Յ Յ

1883 30

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ Ի ՍԿԶԲՆԱԻՐՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՑ . . . 3990

ԵՒՍ ԵՒ ՏՕՄԱՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԻՍ

ՌՅԼԲ 1332 ՌՅԼԳ 1333

ԵՒ „ԾԱՂԻԿ ԸՆՏԱՆԵԱՅ“ Յաւելուածով:

Հանդէս Գաւառ-Եւթաճ Թոբոյ:

ՈՒԹՆԵՐՈՐԻ ՏԱՐԻ:

ԽՄԲԱԳԻՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶ

ԱԲԳԱՐ ՍՏԵՓԱՆՆՈՍԵԱՆ

ԳՈՒՂԱՄԻՐԵԱՆՅ.

20996

ԵՐԵՒԱՆ

Ի ՍԵՊՅԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ.

Սորա հետ է միասին հրատարակուեցաւ և

Փ Ո Ք Ր Ա Դ Ր Ր

Օ Ր Ա Յ Ո Յ Ց

1883 թ. ք.

ՀԱՆԴԵՐՁ ԳՈՒԾԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ՕԴՈՑ

Բոլոր Օրհ՝ Հրց՝ Մկ՝ Հմբ՝

և այլն. դրուած են կարգաւ:

ՍԿՋԲՈՒՄՆ ՊԱՏԿԵՐ

ՎԵՐԱՓՈԽՄԱՆ

Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾ ՆԻ

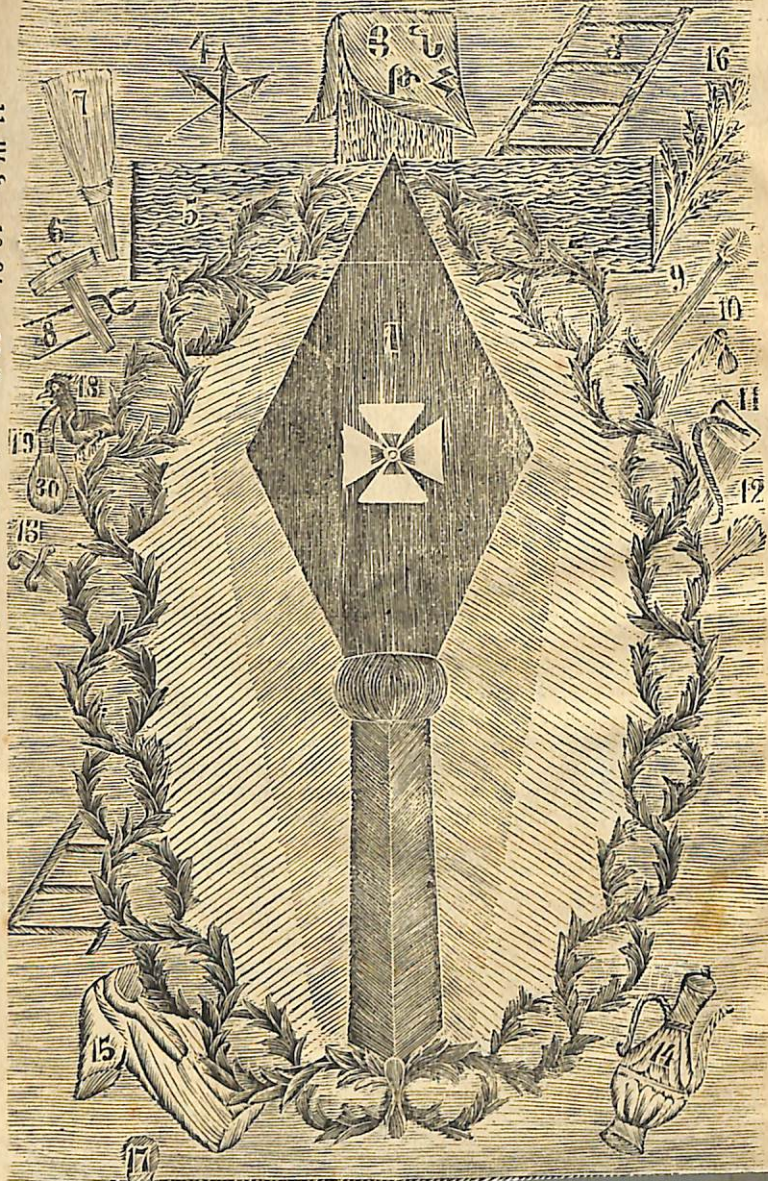
ՎԵՐՋՈՒՄԸ ԴՐՈՒԱԾ Է

ՑՈՒՑԱԿ ԳՐԵԱՆՑ:

ԳՐԱՆ Է 15 ԿՈՊ:

Доволено Цензурою Тифлисъ 15 Июня 1882 года.

11 $U_{\text{A}5}$. 12 R_{Fe} . 13 W_{Fe} . 14 $L_{\text{H}\alpha}$. 15 G_{mgl} . 16 $b_{\text{H}\beta}$. 17 $S_{\text{O}II}$. 18 $z_{\text{H}\alpha}$. 19 $U_{\text{H}\alpha}$.

1 Գեղարդ, 2 Պասի, 3 Մանդուլու, 4 Բեհու, 5 Խաչ, 6 Մուրճ, 7 Եղիկ, 8 Աղցան, 9 Ջուխ, 10 Լալարձ

20996

OF 1813

1883

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ Ի ՍԿԶԲԵՍԻՈՐՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՅ . . . 3990

ԵՒՍ ԵՒ ՏՕՄԱՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ԱԶԳԻՍ

A3LF ~~~~~ 1332 A3L4 ~~~~~ 1333

ԵՒ „ԾԱՂԻԿ ԸՆՏԱՆԵԱՅ“ Յաւելուածով:

Հանդիմանք Գաշաձոր-Լեւոնքի Օգոստոս:

ՈՒԹՆԵՐՈՐԳ. ՏԱՄԻ:

ԽՄԲԱԳԻՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶ

ԱՐԳԱՐ ՍՏԵՓԱՆԵՆՈՍԵԱՆ

ԳՐԻԼԱԲԵՐԵԱՆՑ.

ᐅᐅᐅᐅᐅᐅ

Ի ՍԵՊՏԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆԻ.

Հ Ա Մ Ա Ռ Օ Տ Ո Ւ Թ Ի Ի Դ Ք

ԲԶ. . Երկուշաբթի:	ԽԶԿ. . Խաչկերաց:
ԳԶ. . Երեքշաբթի:	Վ ՐԳ. . Վարապայ:
ԴԶ. . Զորեքշաբթի:	ԽԶ. . Խաչի:
ԵԶ. . Հինգշաբթի:	ՅԻԱ. . Յիսնակի:
Ուր. . Ուրբաթ:	ԾՆ. Լ ա. Ծնունդ Լուսնի
Շբ. . Շաբաթ:	Լ բ. Լ ա. Լրումն Լուսնի
Կիր. . Կիրակի:	Ա.ձ. . Առաջի ձայն:
Ծնն. . Ծննդեան:	Ա.կ. . Առաջի կողմ:
Հրց. . Հարց:	Բ.ձ. . Երկրորդ ձայն:
Ա.պշ. . Ապաշխարութեան:	Բ.կ. . Աւագ կողմ:
Հնգ. . Հանգստեան:	Գ.ձ. . Երրորդ ձայն:
Օրհ. . Օրհնութիւն:	Գ.կ. . Վառ:
Մ.կ. . Մանկունք:	Դ.ձ. . Զորրորդ ձայն:
Հմբ. . Համբարձի:	Դ.կ. . Վերջ:
Յերե. . Յերեկոյեան:	Ա.ռ.ձ. . Առաջաւորաց:
Աստ. . Աստուածածնի:	Ստե. . Ստեղի:
Շկն. . Շարական:	Մ. . Մեծի:
Աղց. . Աղլի:	Հեռ. . Հեռակ:
Մեծ. . Մեծացուցէ:	Հողե. . Հողեզալուստ:
Պհց. . Պահոց: Պհք Պահք	Նախ. . Նախառնակ:
Սար. . Սարքն:	Բարեկ. . Բարեկենդան:
Յին. . Յինանց:	Ռ. . . Ռուսաց:
Վար. . Վարդափառ:	Յ. . . Յունաց:
Վեր. . Վերափոխման:	Լ. . . Լատինացոց:

Ի ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ 1883

365 օր:

ԵՒ ՏՕՄԱՐԻ ԱԶԳԻՍ ՀԱՅՈՑ

ՌՅԼԲ 1332 ՌՅԼԳ 1333

Գիր տարւոյն է' 2.	
Եօթներակն է' 2.	
Վերադիրն է' Բ.	
Իննետաներեակն է' 20.	
Տանուակն է' Կշիռն:	
Սկսեալ ի բուն բարեկենդանէ, բուն ձայնքն աչ. քչ. քչ. պատկանումեն Զախակողմեան դասին:	

ՏԱՐՈՒԱՅ ԶՈՐՍ ԵՂԱՆԱԿՆԵՐԸ

ԸՍՏ ՀԻՆ ՏՕՄԱՐԻ:

ԸՍՏ ՆԱՐ ՏՕՄԱՐԻ:

Գարնանամուտ և Հասարակած՝ օր և գիշեր չաւասար.		
Մարտի. 9	Մարտի. 20	
Ամառնամուտ և Արեւադարձ՝		
ցերեկը սկսումէ կարճանալ և գիշերն երկարիլ.		
Յունիսի. 10	Յունիսի. 19	

Մ Ա Ս Ն Ա Ի Ռ Ի

Վերանորոգումն և հաստատումն դաշնադրութեան: Մէծ սրտերոցմ: Յմուտնութիւն ուրումն թաղաւորի: Ծնունդ նշանաւոր արքայորդւոյ:

ԽԱԽԱՐԱԾՈՒՆԻ ԸՍՏ ԲԻՒՒՍԻ 1883 Թ.

Խաւարումն Լուսնոյ կը- Խաւարումն Արեգական լինի Ապրելի 3-ին առաւ-կլինի՝ Ապրելի 29-ին զկնի-ւտեան. և Սեպտեմբերի կէսաւուր և հոկտեմբերի 29-ին զկնի կէսաւուր: 14-ին զկնի կէսաւուր:

Իշխան տարւոյ լինի երեւակն ընդ Կոյս նշանաւ, որ է տուն փայլածակն, երբ է 21 մարտի արեգակն մասնէ յառաջն կէտն խոյն: Միջակ լինի այս տարի ամենայն ինչ. բայց փոսն զօրութեան կուսին՝ անկանի ժանկ և Թրթուր է սերմանիս, է վերտանկ, և կապած է նաւարկութեան: Արեգն ձմեռան լինի ցուրտ կարկառն հանդերձ. մէջն ջերմ. մերջն քաղցր: Գարունն լինի ցուրտ միշտ և ցձուռն ամիս: Դեմակրատոս ամի՝ Թէ յաշնան թանձրանան դուր և լինի հիւանդութիւնս այն է՝ երեք-օրեայ տեղք: Յայտ ամի բազմանան աւաղակը, և որք ծանի է ներքոյ զօշակն, ունիցն զերբ հաւատ և բարեպաշտութիւն. որպէս զօշակն, իններորդում ամս երկնից ցուցանէ:

Աս հրտան կցեալ ընդ մութարայն, և յեթներորդ ամս երկնից ցուցանէ լինիլ աստմիկ կուռնոյ և կոտորածոց. մուռնին մեծահամբաւ և հարուստ արք. բայց տարին լինի քաղցր: Դարձեալ լուսարեւն յեթներորդում անկան երկնից՝ ցուցանէ զաջորդութիւն կանանց, և իդարաւոյ արանց:

Յ Ո Ւ Ն Վ Ա Ր

31 օր:

ՔԱՂՈՅ Է ԱՐԱՅ.

Օր ամսոյ:	Ստորագր. 31-ին:	Օր ամսոյ:	Ստորագր. 31-ին:
1 չկ	Շբ. գ. օր պչոյ. Ծննդ. Սրբոյն Բարսի հայրապետին, և եղբօր նորին Գրիգորի Նիւսացոյն, Սեղբեսարոսի Հոռմայ հայրապետին. և Աբրայ Սիրիսի Խորին Ասորոյ: Օրհ. 43. Որ համանման: Հրչ. Բ. քանչեյադործ. ասր: Մէ՛ Լուսապոյծաւ: Տարեմուտ և Կաղանդ: Խա Յ. Խ Ռ. որոյ Խ Խա թլպապաւ-լէտն. Խ Ս. Բարսի է: Լ. Վերջնայն հաւա: Ըստ նոր Խա. Յաւնդարի 13:	4	
2 աձ	Կիր. գ. օր պչոյ. Ծննդ: Հրչ. յար. Բ. ք. Միւսին որդի Աստուծոյ: Հրչ. Խ. Սոսկալի տեսիլ: (ցվերջն): Յ. Խ Ռ. Սեղբեսարոսի Հաւ. Հայրապետին:	5	
3 աՎ	Բշ. Խ. օր պչոյ. Ծննդ: Հրչ. ասպ. Խաղ. Խ. Նրգէրն մանկունքն:	6	
4 րձ	Գշ. գ. օր պչոյ. Ծննդ: Հրչ. ասպ. Խաղ. Խ. Փառաւորեալ յաւիտ. Յ. Խ Խ. 70 Աստուծոյն:	7	
5 րկ	Դշ. ձրագալոյց Ծննդ: Օրհ. Բ. ք. Ռ. Խ	8	

Յ. Ա.	Օձ	ՅՈՒՆՎԱՐ	Տ.	Ը.
		րախացիր. սար: Մէ՛ր յ. Ծաղումն հրա- շալի: Յերէ. զկնի պատարագին՝ Նա- խար. Նկն՝ Խորհուրդ մեծ. սար: Նախ- հապի: Յայս երեկոյէ մինչև յ 13 ամ- սոյս Նախածնակ լինի:		
6	դձ	✠ Եշ. ՏՈՆ ԾՆՆԻՅԱՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՅԱՅՏ- ՆՈՒԹԵԱՆ ՆԻ ՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵ- ՐՈՅ ՅԻՍՈՒՄԻ ԲՐԻՍՏՈՒԻ: Օրհ՛ն յ. Խոր- հուրդ մեծ. սար: Աւախք է մեղ ունի օր անմիջոց: Յ. և Ռ. Տէն Աստուծայայտ- նալիւն և Միքայէլիւն: (Տեա՛ն, Ծաղկի Ընտանեաց՝ ի 1876 թ. 1 Յուլիուս ամ):	իդ	9
7	դկ	✠ Ուր. բ. օր Ծննդ: Օրհ՛ն յ. Այսօր բանն ի Հօրէ. սար: Յիշատիկ Քաւէլոյ: Յ. և Ռ. Յովնանու Կարապետին:	իէ	10
8	դձ	Եբ. դ. օր Ծննդ: Օրհ՛ն յ. Եակից սար: իբ		11
9	դկ	✠ Կիր. դ. օր Ծննդ: Օրհ՛ն յ. Այսօր Դարբիէլ. սար:	իլ	12
10	ամ	Բշ. ե. օր Ծննդ: Օրհ՛ն յ. Այսօր որ յաթոռ. սար: Յ. և Ռ. Դրիգորի Նիսի:	լ	13
11	ակ	Պշ. գ. օր Ծննդ: Օրհ՛ն յ. Անսկզ- քնական. սար: Արայ: Լր. Լս:	ա	14
12	բձ	Դշ. է. օր Ծննդ: Օրհ՛ն յ. Անեղա- նելի. սար:	բ	15

Յ. Ա.	Օձ	ՅՈՒՆՎԱՐ	Տ.	Ը.
13	րկ	✠ Եշ. բ. օր Ծննդ: ՏՈՆ ԱՆՈՒԱՆԱ- ԿՈՉՈՒԹԵԱՆ ՆԻ ԹԼՊԱՏՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ ՄԵՐՈՅ ՅԻՍՈՒՄԻ ԲՐԻՍՏՈՒԻ: Օրհ՛ն յ. Լոյս ի լուսոյ: սար: Հմբ՛ն յ. Լոյս ի լուսոյ (Նրէնի խիստին): սար:	դ	16
14	դձ	Ուր. պհք. Հրչ՛ն հնդ. բձ. Որ Թա- ղաորդ: Յերէ. Նախ. Արեգականն:	դ	17
15	դկ	Եբ. ՏՈՆ Ծննդ. սրբոյն Յովհաննու Կարապետին: Օրհ՛ն ալ. Արեգականն սր- ղար: սար: Հանդիսաւոր աւետ Ս. Յովնան- նէս էիլզէյոյն երեսնայ: Լ. Յովնանու Ունէբ:	կ	18
16	դձ	✠ Կիր. Ա. զկնի Ծննդ. Հրչ՛ն յար. յ. Ծաղումն Միածնի: Հմբ՛ն յ. Ահագին: Հարստնի:	դ	19
17	դկ	Բշ. սրբոյն Պետրոսի հայրապետին, Վլասայ եպիսկոպոսին և Աբիսողոմայ սարկաւագին: Հրչ՛ն յ. Որք հաղորդե- ցան: Մէ՛ն և Հմբ՛ն յ. Մանկունքը չ հոր:	է	20
18	ամ	Պշ. սրբոյն Ճիւղաւորացն՝ Անտոնի, Տրիփոնի, Պարսամայ և Անուիլիոսի: Օրհ՛ն ալ. Որ գերդասցեալ. սար: Յ. և Ռ. Անանասի և Կիրիլի հայրապ:	լ	21
19	ակ	Դշ. պհք. Հրչ՛ն ապշ. աղց. բչ. Որ Թ		22

Ս.	Ծ.	ՅՈՒՆՎԱՐ	Ս.	Ծ.
20	բձ	ապրիլեցեցեր: Յ. և Ռ. Մախարայ եփարա. Եւ Սրբոյն Թէոփոսի Թաղաւորին և ժանկանցն Նիփեսոսի: Օրհ՝ աչ. Որ զերկնաւոր. սոր: Մէժ՝ աչ. Երանելի Աստ: Լ. Փէարդար:	23	
21	բկ	Ուր. պհ.բ. Հրչ՝ հնգ. բէ. Արարիչ և մարդասէր. Լ. Տեառնիւրաւաջ:	24	
22	դձ	Եբ. Սրբոց հայրապետացն՝ Աթա- նասի և Կիւրղի: Օրհ՝ աչ. Որք զարդա- րեցին: Հրչ՝ 43. Որ զանշափ քո: Մէ՝ և Հճ՝ 43. Մանկունք. նոր:	25	
23	դկ	✠ Կիր. Բ. զկնի ծննդ: Հրչ՝ 43. Ար- արիչդ արարածոց: Հճ՝ 43. Տեսիլ Փայ- լակ: Հարսանի:	26	
24	դձ	Բշ. սրբոցն՝ Կիրակոսի և մօրն Յու- ղեայի. և վկայցն Դորդիոսի, Պողեբ- տոսի և Դրիգորիսի: Օրհ՝ մրտ. աչ. Որ բարձրեալդ ես: Մէ՝ բէ. Յարմատոց բա- րեաց: Հճ՝ բէ. Վարդապետ:	27	
25	դկ	Գշ. Սրբոցն՝ Վահանայ Դողմեա- ցեցն, Եւգլինեայ կուսին, և հօրն նո- րա Փիլիպպոսի, և մօրն Կղզիայ, և երկուց եղբարցն Սերգեայ և Ապրտոնի, և երկուց Ներքինեայն: Օրհ՝ մրտ. աչ.	28	

Ս.	Ծ.	ՅՈՒՆՎԱՐ	Ս.	Ծ.
		Յամենայ, Ժամ օրհ: Հրչ՝ մրտ. Դի. Յուսացեալ քն յանուն Քո: Մէ՝ և Հճ՝ բէ. Ջարմանալի է:		
26	աձ	Դշ. պհ.բ. Հրչ՝ ապշ. աղց. բէ. Որ ահաւոր քոյով զօրու:	29	
27	ակ	Եւ. սրբոց վկայցն՝ Եւգլինեոսի, Մա- կարիոսի, Վաղերիոսի, Կանդիտոսի և Ակիւղասայ: Օրհ՝ մրտ. աչ. Յամենայն Ժամ օրհ: Հրչ. Դի. բէ. Ընդ սուրբս քո: Յ. և Ռ. Փոխադրաւոր. նշխ. Ս. Յովհաննէս Ունէբ. Ծ. Լ. Լ.	30	
28	բձ	Ուր. պհ.բ. Հրչ՝ հնգ. 43. Օրհ՝ նմք զքեզ:	1	
29	բկ	Եբ. Սրբոցն Դրիգորի Աստուածա- բանին: Օրհ՝ աչ. Որք զարդարեցին: Հրչ՝ Դի. Սքանչելագործ: Մէ՝ և Հճ՝ Որ լուսով:	2	
30	դձ	✠ Կիր. Գ. զկնի ծննդ: Հրչ՝ 43. Այ- սօր զինաւ: Հճ՝ 43. Ի ձոյն ահեղ: Յ. և Ռ. Սրբ. Բարդղի. Դրիգորի Աստուածաբ: և Յովհաննէս Ունէբ: Հարսանի:	3	
31	դկ	Բշ. Սրբոց Մակարայեցեոցն՝ Եղիա- զարու քահանային, և Շամունեայ. և Խօթն որդեոցն նորին: Օրհ՝ մրտ. 43.	4	

Ս.	Օձ	ՅՈՒՆՎԱՐ և ՓԵՏՐՎԱՐ	Ս.Շ.Ս.	Ի.
		Այսօր հրեշտակաց: Հրչ՝ մրտ. Բէ. Օրհ- նեք զքեզ:		
		Փ Ե Տ Ր Վ Ա Ր.		
		28 օր:		
		ԱՐԱՅ և ՄԵԼԵԿԱՆ:		
1	դձ	Գշ. սրբոց երկոցսոսն՝ մարգարէ- իցն՝ Ովանայ, Ամովսայ, Միքիայ, Յո- վելայ, Աբդիու, Նաուամայ, Ամբակու- մայ, Յոնանու, Սոփոնիայ, Անդիայ, Զա- քարիայ, և Մաղաքիայ: Օրհ՝ աշ. Որ զԱստուածային: Հրչ՝ աշ. Որ ընդ հո- ղեղէն. ապա Մեծ՝ Որ ի բարձրութիւնս:	իբ	5
2	դձ	Գշ. պհք: Հրչ՝ ապշ. ապշ. Բէ. իդ Հարցն մերոց Օրհնեալ. Յ. և Ռ. Տէ- առնիւրառաւ:	իդ	6
3	աձ	Եշ. սրբոցն՝ Սոփիայ, և երկից դստե- րացն, Պրնատի, Ելպիսի, և Աղապի: Օրհ՝ մրտ. աշ. Ժողովեալ քս ի յիշատակ: Հրչ՝ մրտ. Բէ. Որք ի մարտի: Յ. և Ռ. Սիւնի Մեր. և Աննայի մարգ:	իդ	7

Ս.	Օձ	ՓԵՏՐՎԱՐ	Ս.Շ.Ս.	Ի.
4	ակ	Ռ. և պհք: Հրչ՝ հնգ. 4ի. Բանդ իե Աստուած:	իե	8
5	բձ	Եբ. Սրբոց որդւոց և թոռանց՝ սր- բոցն Գրիգորի, Լուսաւորչին մերոյ, Ար- իստակիսի, Վրդանիսի, Յուսկանն, Գրի- գորիսի և Դանիէլի: Օրհ՝ աշ. Արմատ Ճշմարիտ: Հրչ՝ աշ. Որ զլոյս Աստուա- ծային հաւատոյ: Հիք՝ աշ. Սուրբ և Տէր: (Տես «Ծաղ. Բնա», զ. տ. 1881 թ. 97 յաւ: և 1882 թ. է. տ. 116 յաւ: և 1883 թ. ը. տ. 163 յաւ:)	իդ	9
6	բկ	✠ Կիր. Դ. զկնի Մանգ: Հրչ՝ աշ. Փա- ռաւորեալ: Մեծ՝ աշ. Ուրախացիր Աս- տուածածին վերօրհն: Հիք Բէ. Ըզ յա- րութիւն Բրիտանի: Բարեկենդան Առա- ջաւորաց: (Տես «Ծաղ. Բնա», բ. տ. 1879 թ. 12 յաւ:)	իե	10
7	դձ	Բշ. տ. օր պհք. Առաջ: Հրչ՝ ապշ. իբ ապշ. Բէ. Տէր Աստուած հարցն մերոց: Օր իջանէլոյ ընթանալէն արեւու ի յօրս:	իբ	11
8	դկ	Գշ. բ. օր պհք. Առաջ: Հրչ՝ ապշ. իբ ապշ. Բէ. Մանկանցն զձայն:	իբ	12
9	դձ	Գշ. դ. օր պհք. Առաջ: Հրչ՝ ապշ. և ապշ. 4ի. Օրհնեալ և տէր և փառաւոր:	և	13

ՓԵՏՐՎԱՐ

- 10 ԳԼ ԵՆ. Գ. օր պհց. Առաջ: Հրչ' ապշ. աղշ. ԳՅ. Օրհնեալ ևս Տէր Աստուած: Մեհնկան:
- 11 աճ Ուր. և. օր պհց. Առաջ: Յիշատակ Յօնանու ժարգարէին: Օրհ' ապշ. ի ձայնէն: Հրչ' ԳԼ. Սրէլի. Որ զանձառելի. սար: Մեհ' ԳԼ. Մարգարէն ի փորոյ կիտին: Լր. Լս.
- 12 ալ Եբ. սրբոցն՝ Սարգսի զօրավարին և որորոյ նորա Մարտիրոսին, և չորեքտասան զինուորացն: Օրհ' ալ. Ամենասուրբ երրորդութեան: Հրչ' ԳԼ. Զինուորութիւնք: Մի' և ծշ' աչ. Զինաւորն Քրիստոսի: Հանդիսաւոր և խա Ս. Սարգիս և կեղեցւոյն երևանայ: Լս. Մարալեայ ասար:
- 13 ԲՃ ✠ Կիր. Ե. զկնի Մննդ: Հրչ' ԳԼ. Անակիզն բանդ: Մեհ' ԳԼ. Աստուածաձին պոյծ: ՀՏԲ' աչ. Մարմնացեալրդ: Յերէ. Նախ. ԴՅ. Այսօր անակզնական սար: Իսկ զայլն՝ Կէս ըստ իրաւոր՝ Տանայոյն: Հարսանիս:
- 14 ԲԳ ✠ ԲՇ. ՏԵԱՌՆԵՆԴԱՌԱՋ: Հեա. Շէն' աչ. և Մարմնացեալդ ի կուս: Օրհ' ԴՅ. Այսօր

ՓԵՏՐՎԱՐ

- անրակզնական: ՀՏԲ' ԳԼ. Այսօր ի տաճարն: Երէնան իմասին: (Տե' Գ. Գ. Մաղ. ընտ " 1878 թ. 33 յաւ:)
- Օր իջնէլոյ Զերմանեան արեւոյ ի ջուրս:
- 15 ԳՃ ԳՇ. սրբոց՝ Աստուծանց զօրավարացն. և Սուրբիսեանց զկայիցն: Օրհ' միտ. ԳՅ. Զարիական մահ սր: Հրչ' ԳԼ. ԳՅ. Եւթիւնք: Մի' ալ. Աղաչեմք զԵրկը: ՀՏԲ. ԲՅ. Ստուգութեամբ տեղի:
- 16 ԳԼ ԻՇ. պհք: Հրչ' հնգ. ԳՅ. Օրհնեմք զԵրկը:
- 17 ԳՃ ԵՇ. սրբոց Ոսկեանց քահանայից: Օրհ' միտ. ԴՅ. Այսօր յիշատակ սրբոցն: Հրչ' միտ. ԳՅ. Որք զտանջանս: Մի' և հմբ. ԳՅ. Որք արժանաւորեցայք: Լս. Մարա:
- 18 ԳԼ Ուր. պհք: Հրչ' հնգ. ԳԼ. Բանդ թ 22 Աստուած:
- 19 աճ Եբ. սրբոցն ԻՍԱՀԱԿԱՅ պարթևի Ժ 23 հայրապետին մերոյ: Օրհ' ԳԼ. Արմատ ճշմարտ: Հրչ' Թուանցն ալ. Որ զլոյս Աստուածային: Մի' ԳԼ. Որ յարմատոց: ձշ. ԳԼ. Հովիւ քաջ:
- 20 ալ ✠ Կիր. Զ. զկնի Մննդ: Օրհ' յար. ալ. Ժ 24

Օ.Ս.	ՓԵՏՐՎԱՐ	Օ.Ս.
	Երգեցէք Տեառն: Հրոյ՝ յար. Դի. Որ յա հեղակերպ: Մեծ՝ Դի. Աստուածածին մայր: Հարսանիք:	
21 բձ	Բշ. սրբոցն՝ Մարկոսի եպիսկոպոսին, Ժբ 25 Պիոնի քահանային, Կիւրղի և Բենի- ամինի սարկուսազացն, և սրբոց վկա- յիցն՝ Աբղղմեհի, Որմզդանայ և Սայե- նի: Օրհ՝ մրտ. Բշ. Օրհնեն զքեզ Աս- տուած. Հրոյ՝ մրտ. Դի. Յուսացեալ քն յանուն քո: Օր իջանայ ընդ-Բենի արե- ս Ի հոգ:	
22 բզ	Գշ. սրբոցն Աւոնքեանց քահանա- Ժգ 26 յից: Օրհ՝ Դի. Որ յառաջագոյն: Հրոյ՝ Դի. Որ անդադար: Մեծ՝ Նահապետացն Աբ: Մի՝ Դի. Անճառելի: Հիբ՝ Բշ. Եր- դեմք ձեզ:	
23 Գձ	Դշ. պհք: Հրոյ՝ հնգ. Դի. Որ փա- Ժդ 27 սօք Հօր:	
24 Գզ	Եշ. սրբոց ՎԱՐԴԱՆԱՆՅ զօրափարա- Ժե 28 ցն մերոց՝ հազար երեսուն և վեց վը- կայիցն որք կառարեցան ի ժեծ պա- տերազմին: Օրհ՝ Դի Նորահրաշ. կից և զԱնճառելին: Հրոյ՝ Դի. Որ անդա: Մի՝ Դի. Աբե. Արիացեալ ք: Յիշատի Բենից:	

20996

Օ.Ս.	ՓԵՏՐՎԱՐ	Օ.Ս.
	ՏՕՆ ԱԶԳԱՅԻՆ: (Տե՛ս ,, Ծաղ. ընտ. ,, 1876 թ. Ա. Տ. Յ յաւել): Յ և Ռ. Դիւս 4 լիւցն Յաղանայ Միւրի:	
25 Գձ	Ուր. պհք: Հրոյ՝ հնգ. Դի. Յաւի- Ժզ 1 տենից Աստուած: Պատուոյ ցուրտ, որ պեւ 7 օր և 8 փշէր: Սն. Լա:	
26 Գզ	Եբ. Կոստանդնուպոլսոյ Ա. Ժողո- Ժէ 2 վոյն հարիւր յիսուն հայրապետացն: Օրհ՝ 4շ. Այսօր սրբոց հայրապետայն. ար: Մի՝ 4շ. Ողջ հրաշալի: Հիբ՝ Դի. Բանն որ ընդ Հօր: Ծածկէն զանգան. յօ- րեսն արարածն Արամայ Ի Կրտսեան: Յե- րե. Լոյս զարթլ. Լիւս ասել:	
27 Գզ	✠ Կիր. Բուն բարեկենդան: Օրհ՝ Դի. Ժը 3 Բանն որ ընդ Հօր: ար: Եւ Յ. և Ռ:	
28 աձ	Բշ. ա. օր մեծի պահոց: Հրոյ՝ ապշ. Ժր 4 ար. Որ հայիս քաղցրութեամբ:	
		

Օ.Ս.	Օձ	Մ Ա Ր Տ.	Օ.Ս.	Օ.Ս.
		31 օր:		
		ՄԵՀԵԿԱՆ Է ԱՐԵԳ:		
1	ակ	Գշ. բ. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. աշ. ի	5	
		Որ համազոյից:		
2	բձ	Դշ. գ. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. աշ. իա	6	
		Որ յամենայնի ես կարող:		
3	բկ	Եշ. գ. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. աշ. իբ	7	
		Բարեբանեալ ես թագաւոր: Վերջ յեր-		
		սոյն պատահանց:		
4	գձ	Ուր. ե. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. աշ. իգ	8	
		Բարեբանեալ ես ի յաւիտ:		
5	գկ	Շբ. զ. օր մ. պհց. Սրբոյն Թէոդո-	9	
		սի զօրավարին: Օր՝ միտ. գէ. Այսօր		
		հրեշտակապետաց: Հրյ՝ գէ. Զինուորու-		
		թիւնք: Մէ՛ Դշ. Որ ընտրեցեր իսկզբ:		
		Հճ՝ Դշ. Որ զօրէնս սրբ:		
6	գձ	✠ Կիր. Բ. Քառասնորդական պահոց: իե	10	
		Օր՝ Դշ. Որ զօրէնս: աւր:		
7	գկ	Բշ. ը. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. աշ. իզ	11	
		Զանուէն քո Քրիստոս:		
8	աձ	Գշ. թ. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. աշ. իէ	12	
		Որ խոնարհեցար:		

Օ.Ս.	Օձ	ՄԱՐՏ	Օ.Ս.	Օ.Ս.
9	ակ	Դշ. ժ. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. աշ. Աստու-	իը	13
		ած հարցն: Մէ. Եկիր-դ աշխատի՛ս նոր օր:		
10	բձ	Եշ. ժա. օր մ. պհց. Հրյ՝ ապշ. աշ. իը	14	
		Օրհնեալ և փառաւոր:		
11	բկ	Ուր. ժբ. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. աշ. լ	15	
		Զանձառ էութիւն: Լր. Լս:		
12	գձ	Շբ. ժգ. օր մ. պհց. Սրբոյն Կիւրղինը-	ա	16
		ռապաղէմոյ հայրապետին, և միւս Կիւրղին		
		եպիսկոպոսին, և ժօրն նորա Աննայի:		
		Օր՝ միտ. գէ. Զարիական մահ: Հրյ՝ Դշ.		
		Որք հաղորդեցան: Մէ՛ գէ. Մանկունք ք		
		նոր սիւ Հճ՝ գէ. Օրհնեմք զքեզ Արեգ:		
		✠ Կիր. Գ. Քառասնորդական պահոց:		
13	գկ	Անտառակին: Օր՝ գէ. Օրհնեմք զքեզ աւր:	բ	17
		Լ. Աւետարան:		
14	գձ	Բշ. ժե. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. բշ.	7	18
		Օրհնեալ Տէր Աստուած:		
15	գկ	Գշ. ժգ. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. բշ.	7	19
		Ուղիւ են ճանապարհք:		
16	աձ	Դշ. ժէ. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. բէ.	ե	20
		Որ հարցն մերոյ:		
17	ակ	Եշ. ժբ. օր մ. պհց: Հրյ՝ ապշ. բէ.	7	21
		Մանկունքն զերեալ ք:		
18	բձ	Ուր. ժթ. օր մ. պհց: Հրյ՝ բէ. Ատ.	է	22

Ս.	Օ.	ՄԱՐՏ	Օ.	Ս.
		Աստուած հղօր:		
19	բկ	Եբ. ի. օր մ. պհց: Սրբոյն Յօհաննու երուսաղէմաց հայրապետին. և սրբոց հայրապետացն մերոց՝ Յօհաննու Օձնեցւոյն, Յօհաննու Արտանեցւոյն, և Գրիգորի Տաթևացւոյն: Օրհ՝ ահ. Որք զարդարեցին: առ: Մի՛ գչ. Նմանեալ Մօսիս: Հի՛ գչ. Որ արարեր զօրու:	Ե	23
20	դձ	✠ Կիր. Գ. Քառասնորդական պհց: Տնտեսին: Օրհ՝ գչ. Որ արարեր. առ: Լա. ԱՊՐԻԼ:	Ե	24
21	դկ	Բշ. իբ. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Փառաւորեալ:	Ժ	25
22	դձ	Գշ. իգ. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Փառաւորեալ է:	Ժ	26
23	դկ	Դշ. իբ. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Հարցն մերոց Աստուած:	Ժ	27
24	աձ	Եշ. իե. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Օրհնեալ և Տէր:	Ժ	28
25	ալ	Ուր իղ. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Աստուած բարձրեալ: Յ. և Ռ. Աւետարան: Ծն. Լա.	Ժ	29
26	բձ	Եբ. իէ. օր մ. պհց: Սրբոց Մանկանցն Քառասնից՝ որք ի Սերաստիայ	Ժ	1

Ս.	Օ.	ՄԱՐՏ և ԱՊՐԻԼ	Օ.	Ս.
		Կառարեցան: Օրհ՝ գչ. Այսօր ընդ անմարմնոց: առ: Հի՛ գչ. Որ պատուիրան:		
27	բկ	✠ Կիր. Ե. Քառասնորդական պհց: Գր. Գառաւորին: Օրհ՝ բէ. Որ պատուիրան. առ:		2
28	դձ	Բշ. իթ. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Հարցն մերոց Աստուած որ ապրե:		3
29	կ	Գշ. Լ. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Հարցն մերոց Աստուած որ ի նեղու:		4
30	դձ	Դշ. լա. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Որ յամենայնի:		5
31	դկ	Եշ. լբ. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Տշմարտապէս:		6
Ա Պ Ր Ի Լ.				
30 օր:				
ԱՐԵՂ և ԱՀԵԿԱՆ:				
1	աձ	Ուր. լգ. օր մ. պհց: Հրչ՝ ապշ. գչ. Տէր Աստուած: Յէրէի. Նախ. Այսօր զուարճացեալ. առ:		7
2	ալ	Եբ. լդ. օր մ. պհց: Սրբոյն Գրի. իբ		8

Օ.Ս.	Օ.Ն.	Օ.Ս.	Օ.Ն.
		Ա.ՊՐԻԼ	
		ԳՈՐԻ ԼՈՒՍԱՆՈՐԶԻՆ մերոյ սոսկալի չար- չարանացն և մոխն ի վերապն: Օրհ՝ 44. Այսօր զուարճեցեալ. Թագաւոր յաւի- տեան՝ Այսօր դատք հրեշտակաց: Հրչ՝ Դէ. Որ ի հօրէ. սար: Մէծ՝ Նահապե- տացն Արբ: Հնէ՝ Բէ. Որ զխորհուրդ: Բայ պարարագ: (Տե՛ս , , Ծաղ. Ընտ.՝ 1877 թ. 11 յաւ. և 1879 թ. 62 յաւ):	
3	բձ	✠ Կիր. 2. Քառասնորդական պնց: իդ 9	
4	բկ	Դարստեան: Օրհ՝ Բէ. Որ զխորհուրդ. սար: Աստուած հարցն մերոց ողորմեա:	10
5	գձ	Գշ. լե. օր մ. պնց: Հրչ՝ ապշ. Դէ. իե 11	
6	գկ	Դշ. լը. օր մ. պնց: Հրչ՝ ապշ. Դէ. իդ 12	
7	գձ	Օրհնեալ Տէր Աստուած: Յէրէ. Նախ. Շէն՝ աշ. Խորհուրդն անձառ. սար: ✠ Եշ. լթ. օր մ. պնց: ԱՆՏՈՒՄՆ իէ 13	
		Արբուհոյ Աստուածածնի: Ի պէշի պաշ- պանն շարանանն զառար Օրհնաւ լիւնն իւր սար. խաղէլ. պառար գիրք և զԱւարարան խարաւ. զԱստուած անէշ և զհոգեոցն աշէլ: Եւ ապա Օրհ՝ աշ. Խորհուրդն անձառ. սար: և այլն ըստ հարգին: Հնէ՝	

Օ.Ս.	Օ.Ն.	Օ.Ս.	Օ.Ն.
		Ա.ՊՐԻԼ	
		Դէ. Աստուածածնն Սուրբ կոյս: Քարոզ՝ Մայր սուրբ: (Տե՛ս , , Ծաղ. Ընտ.՝ Դ. ա. 1879 թ. 49 յաւ):	
8	գկ	Ուր. իս. օր մ. պնց: Հրչ՝ ապշ. Դէ. իը 14	
9	աձ	Սար. Օրհնեալ Տէր Աստուած: Շր. իս. օր մ. պնց: Յիշատակ յա- իլ 15	
		րութեանն Ղաղարու: Օրհ՝ աշ. Այսօր զողով. սար: Մէ. Դէ. Յիսուս Միածինն: Այսօր պիղքն է հանգստեան Ծարանայ: Յէ- րէ. Լոյս զուարթ: Հնէ՝ աշ. Որ վերօրհն: Բայցէն զսեղան:	
10	ակ	✠ Կիր. ԾԱՂԱՍՉԱՐՈՒ պնց: Հեռ. Շէն՝ Դէ. Թագաւոր զողով: (Զորն իմպան ասել): Օրհ՝ աշ. Որ վերօրհնիս: (յատեան աս- ել): Հրչ՝ Դէ. Որ քրօթեական: Դանա- բայէս: Յ. և Ու. և: Լր. Լս:	16
11	բձ	Աւագ Բշ. պնք: Օրհ՝ Բէ. Անեղն ի ա 17	
12	բկ	Հօրէ. սար: Հնէ՝ Բէ. Որ յանէ/ց: ԱՀՆԱՄՆ: Աւ. Գշ. Օրհ՝ Բէ. Իմաստուն կուս. բ 18	
13	գձ	սար: Յիշատակ տան կուսանաց: Աւ. Դշ. պնք: Օրհ՝ Գշ. Որ յաթոռ գ 19	
14	գկ	Փառաց: սար: Հնէ՝ Գշ. Նոր սքանչելիք: Աւ. Եշ. պնք: Յիշատակ Որհնաւորն: դ 20	
		Օրհ՝ Գշ. Վերազգողն երկն. սար: Մէ՝ աշ.	

ՈՒՅ	ԱՊՐԻԼ	ՕՆՈ
15 զձ	Այսօր կանգնեցաւ: Աւ. Ուր. պհ. ք: Յիշատակ չարչարանաց Խաչելութեան և Քաղման ՏԵԱՌՆ մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ: Ի գիշերին հոգեւոյն է Հեա. Շին. դէ. Այսօր ի կատարումն: Օրհ. ք. Արծաթսիրութեամբ. սար: Յերե. Լոյս զուարթ: Հճ. դէ. Ստե. Եկայք հաւատացեալք: Նախ. Շին. ք. Պարգևատուեն. սար: Այսօր ի դերեկին ծանր դժեւոյ հրաման ոչ գոյ. Տինչ երեկոյեան ժամասացութեան:	Կ 21
16 զԿ	Աւ. Եբ. ձրագալոյց Զատկի: Օրհ. ք. Պարգևատուեն: սար: Յերե. զկնի Ա. Պատարագին. Նախ. Շին. աչ. Այսօր յարեաւ: Նաւադարի:	Դ 22
17 աձ	Մ. Կիր. Ա. ԶԱՏԻԿ այն է՝ Յիշատակ Յարութեանն ՏԵԱՌՆ մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ: Օրհ. աչ. Այսօր յարեաւ: Հր. դէ. Այսօր մեծ աւետիք, սար: Հճ. աչ. Ընդ լուսանալ: Խա Յ. և Ռ. և Լ: Ամենայն ուսիս է Տեղ Տինչ. յՀամբարշտեան: Իսկ Յ. և Ռ. յՆոր Կիրակի:	Ե 23
18 աԿ	Մ. Բշ. ք. օր Զատկի: Յիշատակ Տեւոյ: Օրհ. և Հճ. աչ. Առաքեցար ի Հօրէ:	Ը 24

ՈՒՅ	ԱՊՐԻԼ	ՕՆՈ
19 բձ	Հր. հնգ. աչ. Օրհնեալ ես: սար: Մ. Գշ. դ. օր Զատ: Օրհ. և Հճ. ք. Ի գերեզման քո: Հր. աչ. Պայծառացիր: Լա. Մայիս:	Թ 25
20 բԿ	Մ. Գշ. դ. օր Զատ: Օրհ. և Հճ. ք. Քո յարութեանդ: Հր. աչ. Օրհնեալ ես Տէր:	Ժ 26
21 զձ	Եշ. և. օր Զատ: Օրհ. և Հճ. գ. Իւրաքեր և սուրբ: Հր. աչ. Ընդ երկու մանկունն:	Ժ 27
22 զԿ	Ուր. դ. օր Զատ: Օրհ. և Հճ. գ. Յարեալ Տէրն: Հր. աչ. Լոյսդ օր ի հրեղէն:	Ժ 28
23 զձ	Եբ. է. օր Զատ: Յիշատակ զկատուան Ա. Յովհաննու Մկրտչին: Օրհ. դ. Փառաբանակից: Հր. աչ. Նախալաւտեան. սար: Հճ. աչ. Որ վերօրհնաւ:	Ժ 29
24 զԿ	Մ. Կիր. Բ. Նոր Կիրակի. Կրկնազատիկ. Օրհ. դէ. Նորոգեալ կրկնք. սար: Հոգեւոր աւագ օրհնութեամբ: Հճ. դէ. Յորժամ եկին: Հոգեւորաւոր ուսիս. Ա. Առաւմտածին եկեղեցոյն Երեսնայ, որ ի Նոր: Սն. Լա.	Ժ 30
25 աձ	Բշ. Թ. օր. Յին. Օրհ. աչ. Նրդեցուք	Ժ 1

ՈՒՅ	Օձ	ԱՊՐԻԼ	ՕՆՈ	ՈՒՅ
		Հրչ՝ աշ. Որ եկիր ի փրկ: ՀՏՔ՝ աշ. Փառք յարութեան: Դարչեալ հանդիսաւոր ուխտ նոցն Ս. Աստուածածնայ:		
26	աղ	Գշ. ժ. օր Յին: Օրհ՝ աշ. Երգեցէք ժղ 2 Տեառն: Հրչ՝ աշ. Որ լսան մերոյ: ՀՏՔ՝ աշ. Յարուցեալ Տէրն:		
27	բձ	Դշ. ժա. օր Յին: Օրհ՝ Բշ. Օրհնեա- ժէ 3 ցուք զՏէր: Հրչ՝ աշ. անսկիզբն բանդ: ՀՏՔ՝ Բշ. Եկին ի զերեզմանն:		
28	բղ	Եշ. ժբ. օր Յին: Օրհ՝ Բշ. Փարաւօն: ժը 4 Հրչ՝ աշ. Որ յաթոռ փառաց: ՀՏՔ՝ Բշ. Քրիստոս յարեաւ:		
29	դձ	Ուր. ժգ. օր Յին: Օրհ՝ Գշ. Օգնական չը 5 ընդունելի: Հրչ՝ աշ. Անեղանելիդ: ՀՏՔ՝ Գշ. Այսօր յարութիւն:		
30	ղղ	Եբ. ժգ. օր Յին: Օրհ՝ Գշ. Երգեցէք ի 6 Տեառն: Հրչ՝ Բշ. Որ ի յերկնից իջեր: ՀՏՔ՝ Դշ. Քաղաւոր գորով: (Զարն շարա- հանն եսսսսս):		

ՈՒՅ	Օձ	ՄԱՅԻՍ	ՕՆՈ	ՈՒՅ
		31 օր: ԱՀԵԿԱՆ Է ՄԱՐԵՐԻ:		
1	դձ	✠ Կիր. Գ. աշխարհամատարան, Կանաչ իա 7 Կիւրակէ: Օրհ՝ Դշ. Օրհնեցուք զՏէր: Հրչ՝ Գշ. Երկրպագեմք. ար: ՀՏՔ՝ Դշ. Փառարանակից, Է Կանանցն:		
2	ղղ	Բշ. ժգ. օր Յին: Օրհ՝ Դշ. Յաղթա- իբ 8 կան: Հրչ՝ Բշ. Անապական: ՀՏՔ՝ Դշ. Եջ- հրեշտակն:		
3	աձ	Գշ. ժէ. օր Յին: Օրհ՝ աշ. Երգեա- իդ 9 ցուք: Հրչ՝ Բշ. Որ թաղաւորդ ես: ՀՏՔ՝ աշ. Ընդ կանայսն իւղ:		
4	աղ	Դշ. ժբ. օր Յին: Օրհ՝ աշ. Երգեցէք իդ 10 Տեառն: Հրչ՝ Բշ. Այսօր բեկեռալ: ՀՏՔ՝ աշ. Սքանչելի հրեշտակն:		
5	բձ	Եշ. ժթ. օր Յին: Օրհ՝ Բշ. Օրհնեա- իե 11 ցուք զՏէր: Հրչ՝ Բշ. Որ զթաղաւոր ի սուրբ: ՀՏՔ՝ Բշ. Զայն աւետար:		
6	բղ	Ուր. ի. օր Յին: Օրհ՝ Բշ. Փարաւօն: իդ 12 Հրչ՝ Բշ. Որ զարդարեալ: ՀՏՔ՝ Բշ. Առա- ւօտեան սուրբ:		
7	դձ	Եբ. իա. օր Յին: Օրհ՝ Գշ. Օգնական: իե 13		

ՈՒՅԻ	ՄԱՅԻՍ	ՈՒՅԻ
	Հրո՛ քի՛. Որ յերկնային: Հիջ՝ աչ. Որ վերորհնիս:	
8 զԿ	Ք. Կիր. Դ. Կարմիր Կիւրակէ: Օրհ՛ ԳԿ. երգեցէք Տեառն: Հրո՛ քի՛. Անսկիզբն Աստ: Հիջ՛ զԿ. ՁԱռառուածային զգերեզ:	ԻԲ 14
9 զՃ	ԲԶ. ԻԳ. օր Յին: Օրհ՛ զԿ. Օրհնե- ցուք զՏէր: Հրո՛ քի՛. Որ զճառային: Հիջ՛ զԿ. Որ ի վերդ ես: Լ. Լ. Լ.	ԻԲ 15
10 զԿ	ԳԶ. ԻԳ. օր Յին: Օրհ՛ զԿ. Յաղթա- կան: Հրո՛ քի՛. Որ էիր յառաջ: Հիջ՛ զԿ. Հրեշտակացն դասք:	Ի 16
11 աՃ	ԴԶ. ԻԵ. օր Յին: Օրհ՛ աչ. Երգե- ցուք: Հրո՛ քի՛. Կամաւորութեամբ: Հիջ՛ աչ. Որ անձառ էութեամբ: ՄԱՐԵՐԻ:	ա 17
12 աԿ	ԵԶ. ԻԳ. օր Յին: Օրհ՛ աչ. Երգեցէք Տեառն: Հրո՛ քի՛. Փառաւորեմք: Հիջ՛ աչ. Հրաշալի զյարութ:	բ 18
13 բՃ	Ուր. ԻԵ. օր Յին: Օրհ՛ քի՛. Օրհնե- ցուք: Հրո՛ քի՛. Փառաւորեալ Որդիդ: Հրո՛ քի՛. աչսօր զուարճացան. Սքանչե- լի կանայքն, և Կանխելով:	գ 19
14 բԿ	ՇԲ. ԻԲ. օր Յին: Օրհ՛ բԿ. Փարաւոն: Հրո՛ քի՛. Որ յառաջանից ես: Հիջ՛ զԿ. Քաղաւոր զորով:	գ 20

ՈՒՅԻ	ՄԱՅԻՍ	ՈՒՅԻ
15 զՃ	Ք. Կիր. Ե. ՏՕՆ ԵՐԵՒՄԱՆ ՍՐԲՈՅ ԽԱԶԻՆ Օրհ՛ քի՛. Օգնական: Հրո՛ զԿ. Այսօր ընդ ամսոս: Միժ՛ զԿ. Մայր լուս: և այլն աչս: Հիջ՛ քի՛. Փառաւորեալ է: և Ի ձայն ահեղ:	Ե 21
16 զԿ	ԲԶ. Լ. օր Յին: Օրհ՛ քի՛. Երգեցէք: Հրո՛ քի՛. Կամաւորութեամբ: Հիջ՛ զԿ. Ըզքո յարութ. և Առեալ և մեր:	զ 22
17 զՃ	ԳԶ. Լա. օր Յին: Օրհ՛ զԿ. Օրհնե- ցուք զՏէր: Հրո՛ քի՛. Արարիչդ: Հիջ՛ զԿ. Ձարութիւն Աստուածորդոյն: Փա- ռաւորեալ, և Ձանձառելի:	է 23
18 զԿ	ԴԶ. ԼԲ. օր Յին: Օրհ՛ զԿ. Յաղթա- կան: Հրո՛ քի՛. Անձառելի: Հիջ՛ զԿ. Փառք յարութեան: Յարուցեալ է: Փառք Քրիս: և Բաղարկից:	Ը 24
19 աՃ	ԵԶ. ԼԳ. օր Յին: Օրհ՛ աչ. Երգեցուք: Հրո՛ քի՛. Կանայքն: Հիջ՛ աչ. Սոսկալի տեսիլ: և Փառակեալ:	Թ 25
20 աԿ	Ուր. ԼԴ. օր Յին: Օրհ՛ աչ. Երգե- ցէք Տեառն: Հրո՛ քի՛. Այսօր զեկուս: Հիջ՛ աչ. Երգեցուք քեզ: և Կանխելին: Լ. Լ. Լ.	Ժ 26
21 բՃ	ՇԲ. ԼԵ. օր Յին: Օրհ՛ քի՛. Օրհնե- ցուք:	Ժա 27

Ո՞	Օ՞	ՄԱՅԻՍ	Օ՞	Ո՞
		ցուք զՏէր: Հրշ՝ ԴՅ. Որ եկիր: Հճէ Բաշ: Որ վերօրհնիս: ԺՁ. Տարեդարձ Օծմանն Վեհափառ Սրբազնազոյն և Աստուածարեալ Հայրապետի Տ. Տ. Գէորգեայ Դ. Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց:		
22	բկ	✠ Կիր. Ձ. Օրհ՝ բէ. Փարաօն: Հրշ՝ ԴՅ. Որ բարեբանեալ: Հճէ՝ բէ. Կանխեցին: Լղյարութիւն: և Զտիկերական:	Ժբ	28
23	դձ	Բշ. Լէ. օր Յին: Օրհ՝ Գշ. Օղնական: Հրշ՝ ԴՅ. Որ ի քառակ: Հճէ. Գշ. Հրաշայի: և Տուք զփառս: Ծն. Լս:	Ժդ	29
24	դկ	Գշ. ԼԲ. օր Յին: Օրհ՝ Գշ. Երգեցէք: Հրշ՝ ԴՅ. Յորժամ ի խաչին: Հճէ՝ Գշ. Տեսիլ փայլակն: և Յանձառ:	Ժդ	30
25	դձ	Գշ. ԼԹ. օր Յին: Օրհ՝ ԴՅ. Օրհնեցուք: Հրշ՝ ԴՅ. Միաժին որդի: Հճ՝ ԴՅ. Ահագին:	Ժե	1
26	դկ	✠ Եշ. Խ. օր Յին: ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄՆ ԲՐԻՍՏՈՒ: Հեա. Եշն՝ ԴՅ. Մեծահրաշ: Օրհ՝ ԴՅ. Համբարձաւ: Հրշ՝ ԴՅ. Օրհնեցի պսակ: Մէծ՝ Աստուածածին մայր: Հճէ՝ ԴՅ. Որբք տնկակից: և Համբարձաւ: Վիճակ: Եւ Յ. և Ռ. և Լս:	Ժզ	2
27	ւձ	Ուր. Խա. օր Յին: Կհք. Օրհ՝ Կշ. Ժէ	Ժէ	3

Ո՞	Օ՞	ՄԱՅԻՍ	Օ՞	Ո՞
		Երգեսցուք: Հրշ՝ ԴՅ. Ծագումն Միաժնի: Հճէ՝ ԴՅ. Որբք տնկակից: և Համբարձաւ:		
28	ալ	Եբ. Խբ. օր Յին: Օրհ՝ Կշ. Երգեցէք Տեառն: Հրշ՝ ԴՅ. Փառաւորելով: Հճէ՝ ԴՅ. Թագաւոր գոլով:	Ժբ	4
29	բձ	✠ Կիր. Ե. Երկրորդ Ծաղկազարդ: Հեա. Եշն՝ ԴՅ. Համբարձաւ: Օրհ՝ ԴՅ. Մեծահրաշ: Հրշ՝ ԴՅ. Այսօր արարիչդ. Կար: Հճէ՝ ԴՅ. Որբք տնկակ: և Համբարձաւ:	Ժը	5
30	բկ	Բշ. Խդ. օր Յին: Օրհ՝ բէ. Փարաօն: Հրշ՝ ԴՅ. Որ զամենազօր: Հճէ՝ Գշ. Որբք տնկակ: և Համբարձաւ:	Ի	6
31	դձ	Գշ. Խե. օր Յին: Օրհ՝ Գշ. Օղնական: Հրշ՝ ԴՅ. Այսօր ցնծան: Հճէ՝ ԴՅ. Որբք: տնկա: և Համբարձաւ:	Խ	7

Օ.Ս.	Օ.	ՅՈՒՆԻՍ.	Օ.Ս.	Օ.
		30 օր:		
		ՄԱՐԵՐԻ Լ ՄԱՐԳԱՅ:		
1	դ	ԴԶ. խղ. օր Յին: Օրհ. 41. Երգեցէք իր 8		
		Տեառն: Հրչ. Դ. Փառաւորեալ է: ՀՏԷ՝		
		ԴՅ. Որըք տնկա: և Համբարձաւ:		
2	դ	ԵԶ. խղ. օր Յին: Օրհ. ԴՅ. Օրհնեա- իր 9		
		ցուք զՏԷՐ: Հրչ. Դ. Որ յառաջ: ՀՏԷ՝		
		ԴՅ. Որըք տնկա: և Համբարձաւ:		
3	դ	Ուր. խղ. օր Յին: Օրհ. Դ. Յաղթա- իր 10		
		կան: Հրչ. Դ. Անսկիզըն բանդ: ՀՏԷ՝		
		ԴՅ. Որըք տնկա: և Համբարձաւ:		
4	ա	ԵԲ. խղ. օր Յին: Կրուին է կարգի իր 11		
		անօրինականաց, Յարութեան և Աւե-		
		տարանացն: Օրհ. ԴՅ. Երգեսցուք: Հրչ.		
		ԴՅ. Որ յահեղակերպ: ՀՏԷ՝ ԴՅ. Առաքե-		
		լոյ աղաւնոյ:		
5	ա	ԿԻՐ. խղ. ԼՈՐԵՆՍԻԱՆՈՒՍ, Պէտքէնստե: իր 12		
		Հեա, Շէն՝ ԴՅ. Համբարձաւ: Օրհ. ԴՅ.		
		Առաքելոյ աղաւնոյ: Հրչ. ԴՅ. Զհուլոյն		
		զալուստն. սար: ՀՏԷ՝ ԴՅ. Երբորդութիւն:		
		Բարեկէ: Եղևական պէջ: Եւ Յ, Լ Ո, Լ Լ:		
6	բ	ԲԶ. Բ. օր Հոգե. պհ. Օրհ. ԴՅ. Նոյն իր 13		

Օ.Ս.	Օ.	ՅՈՒՆԻՍ	Օ.Ս.	Օ.
		Լ Նման. սար: ՀՏԷ՝ ԴՅ. Այսօր երկնայինքն:		
7	բ	ԴԶ. Դ. օր Հոգե. պհ. Օրհ. ԴՅ. իր 14		
		Այսօր երկնայինքն. սար: ՀՏԷ՝ ԴՅ. Արե-		
		գակն արդար:		
8	դ	ԴԶ. Դ. օր Հոգե. պհ. Օրհ. ԴՅ. իր 15		
		Արեգակն արդար. սար: ՀՏԷ՝ ԴՅ. Զանա-		
		կզընարար:		
9	դ	ԵԶ. Ե. օր Հոգե. պհ. Օրհ. ԴՅ. Լ 16		
		Զանակզընարար. սար: ՀՏԷ՝ ԴՅ. Անմա-		
		հարար:		
10	դ	Ուր. Դ. օր Հոգե. պհ. Օրհ. ԴՅ. ա 17		
		Անմահարար. սար: ՀՏԷ՝ ԴՅ. Ի հարաշարժ:		
		ՄԱՐԳԱՅ:		
11	դ	ԵԲ. Ե. օր Հոգե: Օրհ. ԴՅ. Ի հարա- բ 18		
		շարժ. սար: ՀՏԷ՝ ԴՅ. Հոգին սուրբ:		
12	ա	ԿԻՐ. Ա. Յարութեան: Յիշատակ իղի- զ 19		
		այի ժարդարէին: Օրհ. ԴՅ. Երգեսցուք:		
		Հրչ. ԴՅ. Որ եկիր ի վրիկ. ՀՏԷ՝ ԴՅ.		
		Ընդ լուսանալ. Յիշ. Նախ. Անձինք		
		նուիր. սար: Առաջին պատի. Հարստնի:		
13	ա	ԲԶ. սրբոց կուսանացն Հախմիսեանց: զ 20		
		Օրհ. ԴՅ. Անձինք նուիրեալք. սար: Հրչ.		
		ԴՅ. Այսօր զանյալթիւ. սար: ՄԶ՝ ԴՅ.		
		Յիշատակ Քրիստ: ՀՏԷ՝ ԴՅ. Անսկիզըն		

ՈՒՅ	ՕՁ	ՅՈՒՆԻՍ	ՈՒՅ	ՕՁ
		բանդ: Յերէ. Նախ. Անճրնք սար: Հանրին ստար ուխտ: Ս. Աստուածածին Կաթողիկէ էկեղեցւոյն Սրբանայ, ուր իւր Մատանդ- Ս. Հանրինի:		
14	բձ	Գշ. սրբոց կուսանացն Գայիանեանց: և	21	
		Օրհ՝ Հրոյ՝ Մէ՛ և Հճ՝ Հանրինեանցնէ:		
15	բԿ	Դշ. պհ.բ. Հրոյ՝ ապշ. աչ. Որ հայիս քաղցրութեամբ: Յերէ. Նախ. Զմարդա- րէ. սար:	22	
16	գձ	Եշ. սրբոցն՝ Յովհաննու Կարապե- տին, և Աթանազիանայ եպիսկոպոսին: Օրհ՝ Գշ. Զմարդարէ բարձ: Հրոյ՝ Գշ. Զու- արձանայ ոյսօր. սար: Մէ՛ և Հճ՝ Դշ. Մարգարէիցն գեր:	23	
17	գԿ	Ուր. պհ.բ. Հրոյ՝ հնգ. աչ. Գոհաբա- նեմբ: Յերէ. Նախ. Բշ. Ով երջանիկ. սար:	24	
18	գձ	✠ Եր. սրբոյ հօրն մերոյ ԳԻՒԳՈՒԼՈՒ- ՍԱԽՈՐԶԻՆ եղն ի վերապէն: Օրհ՝ Բշ. Ով երջանիկ: Թագաւոր յաւիտեան. Այսօր դասք: Հրոյ՝ Բշ. Որ առաքեցեր. սար: Մէ՛ Դշ. Հրաշափառ. և Որ կոչեցար: Հճ՝ Գշ. Ուրախ լեր: յապետան առել: (Տե՛ս ԴՄԱՅ. Բնա. 1877 Թ. 11 յաւ):	25	
19	գԿ	✠ Կիր. Բ. գ կնի Հողե. ՏՕՆԵ ԿԱԹՈՒ- ՍՈՍ	26	

ՈՒՅ	ՕՁ	ՅՈՒՆԻՍ	ՈՒՅ	ՕՁ
		ՂԻԼ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ՍՐԲՈՑ ԷԶՄԻԱՍՏԻ: Օրհ՝ Գշ. Ուրախ լեր: Հրոյ՝ Գշ. Այսօր պայ- ծառ: Մէ՛ Գշ. Անսկզընական բանին: Հճ՝ Գշ. Այսօր ուրախացեալ: Եկեղ. և փառաւոր Հանրապետութեան յապետան էկեղեցին Հայաստանեայ: Հարստեմէ: Լ. Գ. Յաւ. Խ:		
20	աձ	Բշ. սրբոցն՝ մանկանցն Բեթղէհեմի. Ավակիտիսի վկային, Մովկիմայ քահա- նային, և Կոտրատիտիսի գնաւորին: Օրհ՝ մրտ: աչ. Ժողովեալ քա: Հրոյ՝ Դշ. Այսօր անմեղ. սար:	27	
21	ակ	Գշ. սրբոց կուսանացն Նունեայ և Մանեայ: Օրհ՝ Հրոյ՝ և այլն ամենայն Հանրինեանցնէ:	28	
22	բձ	Դշ. պհ.բ. Հրոյ՝ ապշ. աչ. Որ համա- գոյց: Ծն. Լ.	29	
23	բԿ	Եշ. սրբոց իշխանացն՝ Սահակայ և Յովսէփայ, և վկայիցն Սարգսի և Բա- ղոսի: Օրհ՝ մրտ. Բէ. Շնորհա մեզ: Հրոյ՝ մրտ. աչ. Բղ.բեղ արդար:	1	
24	գձ	Ուր. պհ.բ. Հրոյ՝ հնգ. Բշ. Որ թա- ղաւոր:	2	
25	գԿ	Եր. սրբոցն՝ ՆԵՐՍԻՍԻ մեծի հայրա- պետին մերոյ, և Խաթայ եպիսկոպոսին:	3	

ՈՒՅ	Օձ	ՅՈՒՆԻՍ	Յ	Ի
		Սրբի բնի, Որ զլույս անձառ, Հրոյ՝ Դէ, Այսօր տօնէ կկեր, ասր: Հմբ՝ աս: Սուրբ ԿՍ Տէր:		
26	դձ	✠ Կիր, Գ, զկնի Հոգե: Օրձ՝ Դէ, Օրհ- նեցուք: Հրոյ՝ աս: աս: Պայծառացիր: Մեծ՝ աս: Որ ընտրեցար: Հմբ՝ Դէ, Փա- ռաբանակից: Բարեկէ Լուսաբար: Ի պահայ:	ժէ	4
27	դկ	Բշ: պհք, սրբոյն՝ Նպիփանու Կիպ- րացոյն, Բարեկայ հայրապետին, Ե Ե- րկից անակերտացն նորին: Օրձ՝ մրտ. Դէ. Ի յիշատակս վկայից: Հրոյ՝ Դէ, Սքանչե- լագործ, ասր: Մէ՝ Լ Հմբ՝ Գէ: Նմանեալ Մովս:	ժը	5
28	աձ	Գշ: պհք, սրբոյն՝ Կոստանդիանոսի Թագաւորին, Ե մօրն նորա Հեղինեայ: Օրձ՝ աս: Որ զերկնաւոր: Հրոյ՝ աս: Օրհ- նեմք զքեզ, ասր: Մեծ՝ Երանելի: Մէ. Լ Հմբ՝ բնի, Ով Երանելի:	ժը	6
29	ակ	Դշ: պհք, Հրոյ՝ աս: աս: Որ յամե- նային:	Ի	7
30	բձ	Եշ: պհք, սրբոյն Թէոփիտոսի Գա- ղատացոյն, Թալիկայ բժշկին, Ե Եօթն կուսանացն, որք յանկիւրեայ կատարե- ցան: Օրձ՝ մրտ, բնի, Օրհնեն զքեզ: Հրոյ՝ մրտ, աս: Սուրբ Աստուած:	Իա	8

ՈՒՅ	Օձ	ՅՈՒԼԻՍ.	Յ	Ի
		31 օր:		
		ՄԱՐԿՍ Ե ՀՐՈՏԻՑ:		
1	բկ	Ուր. պհք. Հրոյ՝ հնգ. բնի. Սրաբիւ: Յէրէ. Նախ. Լերինք ամենայն: Հրոյ՝ բնի. Որ առաքեցեր, ասր:	Իբ	9
2	գձ	✠ Եր. Իեւանշխարաց սրբոյն Գրիգորի ԼՈՒՍԱՒՈՐՁԻՆ մերոյ: Օրձ՝ Գէ. Լերինք ամենայն: Թագաւոր յաւիտեան: Այսօր դառ: Հրոյ՝ բնի. Որ առաքեցեր, ասր: Մէ՝ Դէ. Հրաշափառ, Ե Որ կոչեցար: Հմբ՝ աս: Սուրբ ԿՍ Տէր:	Իդ	10
3	դկ	✠ Կիր. Գ, զկնի Հոգե: Օրձ՝ Գէ. Եր- գեցէք Տեառն: Հրոյ՝ աս: Որ եկեր Ի փրկ: Մեծ՝ Որ զկեանքն անմահաւորար: Հմբ՝ Գէ. Յարեաւ Տէրն: Հարսանի:	Իդ	11
4	գձ	Բշ: սրբոյ վկայիցն՝ Անտոնինոսի, Թէոփիլոսի, Անիքստոսի, Ե Փոփանոսի: Օրձ՝ մրտ. Դէ. Այսօր յիշատակ սրբ: Հրոյ՝ մրտ. բնի. Անտիակալ:	Իե	12
5	դկ	Գշ: սրբոյն Դանիէլ մարգարէին, Ե Երկր մանկանցն՝ Սեղոբոյ Միսաքայ Ե Սրէգնագովի: Օրձ՝ աս: Որ զԱստուած ծային: Հրոյ՝ աս: Որ բարձրեալդ ես: Ո- ղորմեա՛, Ե Տէր երկն ց՝ զՄարգարէին	Իդ	13

ՈՒՅ	ՅՈՒՂԻՍ	ՈՒՅ
18 զձ	Բշ. ա. օր պհց. Վարդ: Հրչ' ապշ. Թ 26	
19 զԿ	Գշ. բ. օր պհց. Վարդ: Հրչ' ապշ. Ժ 27	
20 զձ	Դշ. գ. օր պհց. Վարդ: Հրչ' ապշ. Ժ 28	
21 զԿ	Եշ. դ. օր պհց. Վարդ: Հրչ' ապշ. Ժ 29	
22 աձ	Ուր. ե. օր պհց. Վարդ: Հրչ' հնգ. Ժ 30	
23 աԿ	Եբ. Յիշատակ է Տապանակին հնոյ՝ Ժ 1	
24 բձ	Կիր. ՎԱՐԴԱՎԱՌ: հեա. Շէն' դ. Ժ 2	
25 բԿ	Բշ. բ. օր Վարդ: Յիշատակ է Ժ 3	

ՈՒՅ	ՅՈՒՂԻՍ	ՈՒՅ
26 զձ	Բշ. օր հնգէք մանկունք: Գշ. գ. օր Վարդ: Օրհ' 43. Այսօր Ժ 4	
27 զԿ	Դշ. պհց. Հրչ' ապշ. Ժ 5	
28 զձ	Եշ. սրբոյն Եսայիայ մարգարէին: Օրհ' Ժ 6	
29 զԿ	Ուր. պհց. Հրչ' հնգ. Ժ 7	
30 աձ	Եբ. սրբոյն ԹԱԿԵՆԱՅ Ժ 8	
31 աԿ	Կիր. Բ. զԿԻՐ Վարդ: Օրհ' Ժ 9	

Օ.Ս.ՈՅ	ՕԳՈՍՏՈՍ.	Օ.Տ.ՈՅ
	31 օր:	
	ՀՐՈՏԻՑ, ԱՌԵԼԵԱՅ Լ ՆԱԽԱՍԱՐԴ:	
1 րձ	Բշ. սրբոցն՝ Վիպրիանոսի եպիսկոպոսին, և քառասուն և հինգ վկայիցն, և կուսանացն Յուստիանայ, Եւփիմեայ, և Քրիստինայ: Օր՝ մրտ. Էջ. Օրհնեն զքեզ: Հրչ՝ Էջ. Օրհնեմք զքեզ: Մէ՛ և ՀՏ՝ Դէ. Յիշատակ Քրիստոսի:	իդ 10
2 րձ	Գշ. սրբոցն՝ Աթանագինեայ եպիսկոպոսին, և տասն աշակերտացն, և հինգ վկայիցն: Օր՝ մրտ. Էջ. Նորհեա մեզ: Հրչ՝ Էջ. Որք ի մարտի: Յ. և Ռ. Բերուհի նշխ. Ս. Սարգիստիսի Կաթողիկոսի:	իդ 11
3 րձ	Դշ. պհք: Հրչ՝ ապշ. աղը. աշ. Փառաւորեալ յաւիտ: Լ. և Վերադարձուհի Ս. Աստուած:	իե 12
4 րձ	Եշ. սրբոց՝ Նախահարցն՝ Ագամոյ՝ Արէլէ, Սեթայ, Ննովայ, Ննովքայ, Նոյի, Մելքիսեդեկի, Սարահամու Իսահակայ. Յակոբայ, Յովսեփայ, Մովսիսի Ահարոնի, Նդրազարու, Յեռուայ, Սամուէլի, Սամփսոնի, Յեփթայի, Բարակայ, Գէ-	իդ 13

Օ.Ս.ՈՅ	ՕԳՈՍՏՈՍ	Օ.Տ.ՈՅ
	Հէօնի, և այլոց սրբոց՝ Նախահարցն: Օր՝ աշ. Որ զԱստուածային: Հրչ՝ մրտ. Դէ. Առ քեզ Աստ: Մէ՛ և Նահապետոցն: Ողորմեա: և Տէր երկնից. զՄարգարէիցն առնէ՛ Դէ. Որ աւետաւոր: Այսօր ժողովորդք: Մէ՛ Դէ. Այսօր ցնծայ զուարճ:	
5 րձ	Ուր. պհք: Հրչ՝ հնգ. աշ. Օրհնեալ ևս զու Քրիստոս:	իե 14
6 րձ	Եր. Նիկեոսի սուրբ ժողովոյն, երկու հարիւր հայրապետացն: Օր՝ Գէ. Այսօր սրբոց հայրապետացն. առ: Մէ՛ Գէ. Ով հրաշարի: ՀՏ՝ աշ. Սուրբ ևս Տէր: Լ. և:	իբ 15
7 րձ	Վի. Գ. զկնի Վարդ: Օր՝ Գէ. Նորհեալ Տեառն երգ նոր: Հրչ՝ յար. Գէ. Փառաւորեմք: ՀՏ՝ աշ. Փառք յարութեան: Բարէ՛. Ս. Աստուածածնայ պահոյ:	իբ 16
8 րձ	Բշ. ա. օր պհք. Ս. Աստ: Հրչ՝ ապշ. աշ. Զանճառ էութիւն:	Լ 17
9 րձ	Գշ. Բ. օր պհք. Ս. Աստ: Հրչ՝ ապշ. Էջ. Օրհնեալ Տէր Աստուած հարցն: ԱՌԵԼԵԱՅ: Յ. և Ռ. Մարգարէի առնէ:	ա 18
10 րձ	Դշ. Գ. օր պհք: Ս. Աստ: Հրչ՝ ապշ. աղը. Էջ. Որ ապրեցուցեր զերիս:	բ 19

Ս:	Օձ	ՕԳՈՍՏՈՍ	Վ:	Ո:
11	դճ	Եշ. դ. օր պհց: Ս. Աստ: Հրց' ապշ.	դ	20
12	դկ	Ուր. ե. օր պհց: Ս. Աստ: Հրց' հնդ.	դ	21
13	դճ	Ծբ. 80Ն է ՇՈՂԱԿԱԹԻՆ սրբոյ էջմի- ածնի, ըստ տեպեան սրբոյն Գրիգորի մերոյ Լուսաւորչին: Օրհ' 43: Ուրախ լեր. սար: Մէծ' Ուրախացիք Աստ: Մէ' դէ: Եջմիածինն ի Հօրէ: (տեւլ 'ի յա- պետն): Հիք' դէ: Այսօր ժողովեալ: (Երէւանն ի Դեպն): Յերէ. Նախ. Հրց' դէ: Որ զնախածօրն. սար: Նաւախարհ:	ե	22
14	դկ	✠ Կիր. ՎԵՐԱԳՈՒՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱ- ՅԱՅՆԻ: Հեռ. Շէն' դէ: Արեւելք գեր- ար: Օրհ' դէ: Այսօր ժողովեալ: Հրց' դէ: Որ զնախածօրն: Մէծ' դէ: Խորանայարկ իսկ ձշ. Էջ. Անթառաժ ծաղիկ: Հիք' դէ: Այսօր զանաւորել. (Երէւանն ի Դեպն): Չկնի Ս. Պատարագին կաաարիւ գկարդ խաղող օրհնութեան: Յերէ. Նախ. դէ: Որ զՄիածնի օրդ. սար: (յապետն): Հաւաքեալսք ուխտ Ս. Աստածածին Կա- թողիկէ Նիշեշայն երեսնայ: Եւ Ս. Աս- տածածին Նիշեշ. յաշտածայն երեսնայ:	ա	23

Ս:	Օձ	ՕԳՈՍՏՈՍ	Վ:	Ո:
15	աճ	✠ Բշ. բ. օր Վեր: Յիշատակ մեռե- լոց: Օրհ' դէ: Այսօր զանաւորել. (տեւլ Եւ ընդ աթն') զԱրեւելքն: Հրց' դէ: Որ զմիածնի, սար: Հիք' դէ: Այսօր հրա- շափառ: Յերէ. Նախ. դէ: Որ զղառա- կնէք: Յ. Եւ Ռ. Վերախորհն Ս. Աստա- ծածնի:	բ	24
16	ակ	Գշ. դ. օր Վեր: Օրհ' դէ: Այսօր հրա- շափառ. սար: Հիք' դէ: Այսօր ժողով- եալ: Յերէ. Նախ. դէ: Որ զնախածօրն, սար: Յ. Եւ Ռ. Անշառաժ օրհնէրն:	դ	25
17	բճ	Դշ. դ. օր Վեր: պհց: Օրհ' դէ: Այ- սօր ժողովեալ: Հիք' դէ: Այսօր զան- աւորել (Երէւանն ի Դեպն): Յերէ. Նախ. Որ զՄիածնի օրդ. սար: Լու. Գլխա- րաւն Յաշտածայն Միշտիկ:	դ	26
18	բկ	Եշ. ե. օր Վեր: Օրհ' դէ: Այսօր զան- աւորել: Եւ զԱրեւելքն: Հիք' դէ: Այսօր հրաշափառ: Յերէ. Նախ. դէ: Որ զղա- ռակնէք:	ե	27
19	դճ	Ուր. դ. օր Վեր: պհց: Օրհ' դէ: Այ-	դ	28

	ՈՒՍՏՈՍ	
20	գԷ Ե. օր Վեր: Օրհ՝ դչ. Այսօր ժողովեալ: Յերէ: Նախ. դչ. Որ զնախաժօրն. սար:	է 29
21	դձ Խ. Կիր. ք. օր Վեր: Օրհ՝ դչ. Այսօր զանճառերի: և զԱրևելքն: Հիջ՝ դչ. Այսօր հրաշափառ: Յերէ: Նախ. դչ. Որ զլատակնիք: Ծն. Լս: Յ. և Ռ. Թարե-սար:	ը 30
22	գԷ Բշ. Թ. օր Վեր: Օրհ՝ դչ. Այսօր հրաշափառ: սար: Հիջ՝ դչ. Ուրախ լիւր մայր:	Թ 1
23	աձ Գշ. Սրբոյն Յովակիմայ և Աննայի, Ժ 2 Ծնողաց Ա. Աստուածածնի. և Կանանցն իւղարերից: Օրհ՝ աչ. Որ նախիմայ. սար: Մի՝ աչ. Աշակերտք Քրիստ: Հիջ. յար դչ. Իւղարերից:	
24	ակ Դշ. պհք: Հրչ՝ ապշ. Բչ. Ուղիղեն Ժա 3 ճանապարհք:	
25	բձ Եշ. Սրբոյն Երեմիայ ժարգարէին: Օրհ՝ Ժբ 4 աչ. Որ զԱստուածային: Հրչ՝ աչ. Որ յերկ-	

0. 11.	0. 5. m.	0. 1.
26	ԲԿ	5
27	ԳԺ	6
28	ԳԿ	7
29	ԳԺ	8
30	ԳԿ	9

ՈՒՅ	ՕԳՈՍՏՈՍ Է ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	ՈՒՅ
	ապր: Մէծ՝ ԴՅ. Անարատ կոյս: Մէ՝ Է Հճ՝ ԴՅ. Որ զլառաջագոյն:	
31 աձ	ԴՅ. պհք: Հրչ՝ ապշ. բէ. աղց. Հար- ցն մերոց օրհնեալ: Յ. և Ռ. Գաղաթն Ս. Աստուածածնի:	10 ժ
	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ. 30 օր:	
	ՆՍԻՍՍԱՐԴ Է ՀՈՌԻ:	
1 ալ	ԵՅ. Սրբոցն Յովհաննու Կարապետին՝ և Յօրայ արղարոյն: Օրհ՝ 43. Զմար- դարէ բարձրելոյն. ապր: Մէ՝ և Հճ՝ ԴՅ. Մարգարէից գեր: Յ. և Ռ. Եկեղեցա- կան ծարեմու:	11 շ
2 բձ	Ուր. պհք: Հրչ՝ հնգ. 43. Օրհնեմք զքեզ հայր: Լ. և Խաչմէրայ:	12 ի
3 բկ	Եր. Նիկիոյ սուրբ Ժողովոյն, երեք հարիւր տասն և ութ հայրապետացն: Օրհ՝ 43. Այսօր սրբոց՝ հայրապետացն. ապր: Մէ՝ 43. Ով հրաշալի:	13 իա
4 դձ	✠ Կիր. Գ. զկնի վեր: Օրհ՝ յար. ա՛յ. իր	14 իբ

ՈՒՅ	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	ՈՒՅ
	Նրգեցէք Տեառն կրգ: Հրչ՝ 43. Անճա- ուղի: Հճ՝ 43. Իւղաբեր: և Այսօր յա- րութիւն: Բարէն. Ս. Խաչմէ:	
5 դկ	ԲՅ. ա. օր պհք. Ս. Խաչմէ: Հրչ՝ ապշ. բէ. Որ հարցն մերոց Աստուած: Լ. և:	15 իդ
6 դձ	ԳՅ. բ. օր պհք. Ս. Խաչմէ: Հրչ՝ ապշ. բէ. Մանկունքն դերեալք:	16 իդ
7 դկ	ԴՅ. գ. օր պհք. Ս. Խաչմէ: Հրչ՝ ապշ. աղց. բէ. Տէր Աստուած հարցն մերոց: Յերէ. Նախ. ԴՅ. Որ նախիմաց. ապր:	17 իե
8 աձ	✠ ԵՅ. դ. օր պհք. Ս. Խաչմէ: Մտուել սրբուհոյ կուսին Մարիամու Աստուա- ծածնի ի յԱննայէ: Օրհ՝ 43. Նրգեցէք որդիք սիօնի. ապր: Մէծ՝ Եկն՝ 43. Մաւ- կենաց: Հճ՝ ԴՅ. Նոր սիօն. Յ. և Ռ. և:	18 իզ
9 ալ	Ուր. ե. օր պհք. Ս. Խաչմէ: Հրչ՝ հնգ. 43. Բանդ Աստուած:	19 իէ
10 բձ	Եր. Տօնէ սրբոյ Եկեղեցւոյ՝ ի Նաւա- կառիս Ս. Խաչմէ: Օրհ՝ բէ. Ի վերայ վնի. ապր: Մէծ՝ ա՛յ. Մեծացուցանեմք: Մէ. ա՛յ. Սեղան քո: Հճ՝ ա՛յ. Որ զանա- րատ (յաբանն աւել) Նաւապիս:	20 իբ
11 բկ	✠ Կիր. Խաչմէ: Հեա. Եկն՝ և Հճ՝	21 իը

Օ.Ս.	Օ.Ս.	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	Օ.Ս.	Օ.Ս.
		ԴՀ. Զօրութիւն սուրբ: Օրհ՛ աչ. Որ զանարատ. սար. Յերէ. Թափօր:		
12	Դձ	ԴՀ. Տօնէ Խաչի: Յիշատակ Ձեռնարկ: Օրհ՛ ԴՀ. Զօրութիւն, սար: Մէծ՛ Մայր լուսոյ: Մի՛ Խաչի. ի յայնէն Ձեռնաշաւառ:	Լ	22
13	ԴԳ	ԴՀ. Տօն է Եկեղեցւոյ: Օրհ՛ Բէ. Խաչն կենարար: Որ յաթոռ փառաց: (յա- րուլ.) Ե ԳՀ. Սրբութիւն սրբ: Հրչ՛ Շողակալիսն ԴՀ. Ուրախ լեր. սար: Մէծ՛ Ուրախացիր Աստ: Հճէ՛ ԳՀ. Ուրախ լեր սուրբ: ՀՈՌԻ:	Ս	23
14	ԴԸ	ԴՀ. ԿՀ. Զ. Տօնէ Եկեղեցւոյ: Օրհ՛ ԳՀ. Ուրախ լեր: Հրչ՛ ԳՀ. Այսօր պայծառ. սար: Հճէ՛ Բէ. Անպատում: Յ. Ե Ռ. Խաչ լերաց, Ե պահէ նոյն ոյսօր:	Բ	24
15	ԴԴ	ԵՀ. Տօնէ Եկեղեցւոյ: Օրհ՛ Բէ. Անպա- տում. Ե Որ համագոյդ: (յարուլ.) Հրչ՛ Տաղանթիսն ԳՀ. Այսօր ցնծան. սար: Հճէ՛ ԲՀ. Անպաւական:	Գ	25
16	ԵԸ	Ուր. ԿՀ. Զ. Տօնէ Խաչի: Օրհ՛ ԲՀ. Անա- պական. սար: Մէծ՛ Մայր լուսոյ: Հճէ՛ ԷՀ. Որ ծագեցեր:	Դ	26
17	ԵԴ	ԵՀ. Տօն է Խաչի: Օրհ՛ ԳՀ. Որ ծագե-	Ե	27

Օ.Ս.	Օ.Ս.	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	Օ.Ս.	Օ.Ս.
		ցեր. սար: Մէծ՛ Աստուածածին Մի՛ Սա. Պարունակալ: Հճէ՛ ԴՀ. Այսօր եր- ւումն: Լ. Սիւսիսն ի հրեշտակ:		
18	ԲԸ	ԴՀ. Կիր. Բ. զկնի իջց: Օրհ՛ ԲՀ. Օրհ- նացուք զՏէր: Հրչ՛ ԴՀ. Որ եկիր կա- մաւ: Մէծ՛ Աթոռ քօրեկան: Հճէ՛ ԲՀ. Ի գերեզման: Ե Եկն ի գերեզ: Բարէ. Վարդապ. Ս. Խաչիս: Լ. Տճ. Ս. Դրեգորի Լաւորարկիսն Երոյ. ի սահմ. Հա- ռկայ Ե Եկապոսի:	Դ	28
19	ԲԴ	ԲՀ. ա. օր պհց. Վրդ. Ս. Խչ: Սրբոցն՛ Մամասոյ Ե Փիլիքովմանի, Ե Սիմէօնի Սիւսակեցոյն: Օրհ՛ միտ. ԲՀ. Շնորհաւ մեզ Քրիստոս: Հրչ՛ միտ. ԴՀ. Յուսաց- եալքն: Սն. Լս: Լա. ՀՈՅՏԵՄԲԵՐ:	Է	29
20	ԴԸ	ԴՀ. Բ. օր պհց. Վրդ. Ս. Խչ: Սրբոց կուսանացն՛ Փեկրոնայ Ե Մարիանայ. Ե Շուշանայ՛ դստերն մեծին Վարդա- նայ: Օրհ՛ միտ. ԳՀ. Զարիական մահ սր: Հրչ՛ միտ. ԴՀ. Սուրբ Ե Տէր զօ- րութեանց: Մի՛ Ե Հճէ՛ ԴՀ. Յիշատակ Քրիստոսի:	Ը	1
21	ԴԴ	ԴՀ. Գ. օր պհց. Վրդ. Ս. Խչ: Հրչ՛ Թ սպշ: ԲՀ. աղց. Մանկանցն զձայն:	Թ	2

ՈՅ	ՈՅ	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	ՈՅ	ՈՅ
22	դձ	Եւ. դ. օր. պհց. Վրդ. Ս. Խէ: Սրբոց հայրապետացն՝ Բարադամու, Անթիմոսի և Երանոսի: Օրհ՝ միտ. Դէ. Այսօր յիշատակ սրբոցն: Հրց՝ Դէ. Որք հաղորդեցան: Մէ՝ և Հժէ՝ Գէ. Հանդիսացեալք:	Ժ	3
23	դկ	Ուր. և. օր. պհց. Վրդ. Ս. Խէ: Հրց՝ հնգ. Դէ. Յաւիտենից Աստուած: Յ. Ռ. Յղուիւն Յովնանու Կարապետն:	Ժ	4
24	աձ	Եր. Սրբոցն՝ Գէորգեայ զօրավարին. և Ադոկոստի և Ռամանոսի երգեցողին: Օրհ՝ աչ. Բաջամարակ: Հրց՝ Գէ. Չինուորութիւնք: Մէ՝ Դէ. Ով սուրբ Գէորգ: Հժէ՝ աչ. Նշանաւ ամենայաղթ: (յապետան):	Ժ	5
25	ակ	✠ Կիր. Գ. զկնի Խզից: Տօնէ Վարագայ Ս. Խաչին: Օրհ՝ աչ. Նշանաւ ամենայաղթ. սոր: Հժէ՝ Գէ. Հրաշափառ տեսու: Հարսանի:	Ժ	6
26	բձ	Բւ. Սրբոցն՝ Դաւթի Գվնեցոյն. և վկայեցն՝ Ղամբէոսի և Ղամբէուհոյն: Օրհ՝ միտ. Դէ. Օրհնեն ք. քեզ Աստուած: Հրց՝ միտ. Դէ. Առ քեզ Աստուած: Մէ՝ և Հժէ՝ Դէ. Լցեալ Աստուածային:	Ժ	7
27	բկ	Գւ. Սրբոցն՝ Եւստաթէոսի, և կնոջ նորա Թէոփիստոսի, և երկուց որդւոցն.	Ժ	8

ՈՅ	ՈՅ	ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ և ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	ՈՅ	ՈՅ
		և կուսանացն՝ Երմանայ և Ներսիսեայ: Օրհ՝ միտ. Դէ. Ներսէս մեզ Բրիտոս: Հրց՝ միտ. Դէ. Որ զհրաշափառ քո զօրու:		
28	դձ	Գւ. պհք: Հրց՝ ապշ. Գէ. Փառաւորեալ անուն քո յաւիտ:	Ժ	9
29	դկ	Եւ. Սրբոց իշխանացն՝ Սահակայ և Ժէ	Ժ	10
		Համազասպայ: Օրհ՝ միտ. Գէ. Այսօր հիշեալաց: Հրց՝ միտ. Դէ. Ըզքեզ արդար և ուղիղ: Մէ՝ և Հժէ՝ Դէ. Սրիացեալք:		
30	դձ	Ուր. պհք: Հրց՝ հնգ. աչ. Օրհնեալ և Դու Բրիտոս: Յ. և Ռ. Լուսաւորչին Երոյ Ս. Գրիգորի, և Կոստ. Հովնիսի և Դաւիթի, և այլոց:	Ժ	11
ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ.				
31 օր:				
ՀՈՌԻ և ՍՍՀՄԻ				
1	դկ	Եր. Սրբոց Խոթանառուն և երկու աշակերտացն Բրիտոսի: Օրհ՝ Դէ. Իմաստութիւն երկ. սոր: Մէ՝ Դէ. Սուր. Առա-	Ժ	12

Օ.Մ.	Օ.Մ.	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Օ.Մ.	Օ.Մ.
		քեալք Աստ: Հիբ' աչ. Սուրբ ես Տէր:		
		և ի քէն հայցեմք: Յ. և Ռ. Պաշտպան:		
2	աճ	✠ Կիր. Գ. զկնի խիզ: Օրհ' աչ. Ժողո-	ի	13
		վեալքս ի յիշատակ: Հիբ' յար. Գ. Որ		
		բարեբանեալք: Մէծ' Աստուածածին		
		զերա: Հիբ' յար. աչ. Ընդ կանայսն:		
		Հարսանիք:		
3	ակ	Բշ. Սրբոյն՝ Փոկասու հայրապետին:	իա	14
		և Երանոսի հետեւողին առաքելոյն:		
		Օրհ' միտ. աչ. Յամենայն ժամ օրհ: Հիբ'		
		միտ. աչ. Սուրբ Աստուած արարիչ:		
4	բճ	Գշ. Սրբոյ կուսանացն՝ Թեկղի, Վառ-	իբ	15
		վառեայ, և Պեղեղեայ: Օրհ' միտ. Բշ.		
		Օրհ' նեն զքեզ Աստուած: Հիբ' միտ. աչ.		
		Որ բարձրեալք ես ի սուրբս: Մէ' և		
		Հիբ' Գ. Բե պարծի: Լր. Լս:		
5	բկ	Դշ. պհք: Հիբ' ապշ. Գ. Փառա-	իդ	16
		որեալ է անուն քո:		
6	դճ	Եշ. սրբոյն՝ Պանդալեոնի բժշկին.	իդ	17
		Երմոկոս քահանային. և Եւպրակտոս		
		կուսին: Օրհ' միտ. Գ. Զարիական մահ		
		սր: Հիբ' միտ. Բշ. Անտիոկալ և բա-		
		րեգութ: Մէ. և Հիբ' Գ. Յիշատակ		

Օ.Մ.	Օ.Մ.	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Օ.Մ.	Օ.Մ.
		Բրիա: Յ. և Ռ. Թովմայի առաք:		
7	դկ	Ուր. պհք: Հիբ' հնգ. աչ. Գոհա-	իե	18
		բանեմք:		
8	դճ	Եբ. սրբոյ Թարգմանչաց վարդապե-	իդ	19
		տացն մերոյ՝ Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մով-		
		սէսի Քերթողին, Դաւթի անյաղթ փի-		
		լիսոփային, Գրիգորի Նարեկացոյն, և		
		Ներսիսի Կլայեցոյն: Օրհ' աչ. Որք զար-		
		դարեցին. առ: Մէ' Գ. Նմանեալ Մովս:		
		Հիբ' աչ. Սուրբ ես Տէր:		
9	դկ	✠ Կիր. Ե. զկնի խիզ: Օրհ' Գ. Յաղ-	իե	20
		թական: Հիբ' յար. Գ. Որք ի քառա-		
		կերպեան: Մէծ' Խորանայարկ: Հիբ' յար.		
		Գ. Յորժամ եկին. Եջ հրեշտակն. և		
		Հրեշտակացն դասք: Յ. և Ռ. Յակոբայ		
		առաք:		
10	աճ	Բշ. Դիւս նշխարացն սրբոյն Գրիգորի-	իբ	21
		սի Աղուանից Կաթողիկոսին, և սրբոյ		
		հարցն՝ Թաթլոյ, Վարոսի, Թումասոյ,		
		Անտոնի և Կրօնիդեայ, ևս և եօթն		
		խոտաճարակացն, որք լինեալնեայ վան-		
		ան կառարեցան: Օրհ' Գ. Արմատ ճշ		
		մարիտ: Հիբ' Երեւանցն՝ աչ. Որ զլոյս		
		Աստուածային: Մէ' Գ. Աստուածային		

Ս:	Օ:	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Օ:	Ն:
	Օ:		Օ:	Ն:
11 ալ		Հաւա: ՀՏՔ՝ ԲՅ. Յաւաւա վերջին:		22
		Գշ. սրբոց սո աքելոցն՝ Անանիայի, իւ		
		Մատթէի, Բառնարայ, Փիլիպպոսի, Յո-		
		հաննու, Նիղայի և Սիւղիանոսի: Օր՝		
		Դէ. Իմաստութիւն երկ. սար: Մէ. և		
		ՀՏՔ՝ ալ. Աշակերտք. Բրիս: Հոսիստաւոր		
		ուսիս Ս. Զօրավար Էկեղեցացի Նրեանայ, ուր		
		Գրանի. Գերեշմանն սասար. Ս. Անանիայի:		
		Յ. և Ռ. Փիլիպպոսի սասար:		
12 բձ		Դշ. պհք: Հրյ՝ ապշ. աղղ. Գշ. Օրհ-	Լ	23
		նեալ ես Տէր և փառաւորեալ: Յ. և Ռ.		
		Փոխար. Դասանց Խաչափայտին. և աղղն		
		Յաշմաննու Մէրու:		
13 բկ		Եշ. Սրբոցն՝ Իննէսիոսի Արիսպաղա-	Մ	24
		ցւոյն, և առաքելոցն Տրմոթէոսի և Տի-		
		տոսի: Օր՝ Դէ. Իմաստութիւն. երկ.		
		սար: ՍԱՀՄԻ:		
14 զձ		Ուր. պհք: Հրյ՝ հնգ. ԲՅ. Որ Թա-	բ	25
		գաւորդ:		
15 զկ		Եբ. Սրբոց Աւետարանչացն՝ Մատթէ-	գ	26
		ոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Յոհաննու:		
		Օր՝ Գշ. Նրանեղի սուրբ. սար: Մէձ՝ Այ-		
		սօր նոր: Մէ՝ ալ. Աշակերտք: ՀՏՔ՝ ալ.		
		Սուրբ ևս Տէր: և ի քէն հայցեմք:		

Ս:	Օ:	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Օ:	Ն:
	Օ:		Օ:	Ն:
16 զձ		Մ. Կիր. Զ. զկնի Խչից: Օր՝ Դշ. Օրհ-	դ	27
		նեցուք զՏէր: Հրյ՝ Դշ. Յորժամ ի խա-		
		չին: Մէձ՝ Մայր լուսոյ: ՀՏՔ՝ Դշ. Կա-		
		նանցն և Ահազին: Լ. Ասար, Արեւոյն		
		և Յաւարայի: Հարանիս:		
17 զկ		Բշ. սրբոցն՝ Ղուկիանոսի Հարիւրա-	ե	28
		պեալին, որ հաւատաց ի խաչելու-		
		թիւնն Քրիստոսի, և Յովսեփայ Աս-		
		տուածաճօրն, և Յովսեփայ Արեմաթա-		
		ցւոյն. ևս և բարեկամին Քրիստոսի		
		Ղազարու. և քերցն նորա Մարթայի		
		և Մարիամու Օր՝ Դէ. Իմաստութիւն		
		երկ. սար: Մէ՝ Դէ. Յովսեփ քեզ: ՀՏՔ՝ Դէ.		
		Խղարերկց կանանցն:		
18 աձ		Գշ. սրբոցն՝ Թէոդոտոսի քահանային:	զ	29
		Զննոր զկնաւորին, Մակարայ, Իոքսի-		
		այ, և Ռամելայ: Օր՝ միտ. ալ. Ժո-		
		ղովեալքս ի յիշատակ: Հրյ՝ միտ. ԲՅ.		
		Ընդ սուրբս քո բարեր: Մն. Լ. Յ. և		
		Ռ. Ղուկասու աւետ:		
19 ալ		Դշ. պհք: Հրյ՝ ապշ. Գշ. Հարցն	է	1
		ձերոց Աստուած:		
20 բձ		Եշ. սրբոցն՝ Սարիթեանց և վկայիցն՝	ը	2
		Արտեմեայ և Քրիստափորի. և երկու		

Օ.Ս.ՈՅ	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Օ.Տ.Ո	Օ.Լ.
	կանանցն Կալինիկեայ և Ակիւլինեայ: Օրհ՝ մրտ. քչ. Օրհնեն գ. քեզ Աստուած: Հրչ՝ մրտ. քչ. Օրհնեմք գ. քեզ Հայր: Մհ. քչ. Այսօր ընդ անմարմնոցն: Լ. ք. Նոյեմբեր, և Տեն ամենայն սրբոց:		
21 բկ	Ուր. պհ. քչ. Հրչ՝ հնգ. քչ. Արարիչ և մարդասէր: Լ. Յիշատի հաճութեն նսջեցայ:	3	
22 զձ	Եր. սրբոց՝ երկոստանից՝ Վարդապետացն՝ Ռեթեոի, Դիոնիսիոսի, Սեղբեատրոսի, Աթանասի, Կիւրղի երուսաղէմացւոյն, Եփրեմի Խորին Ասորոյ, Բարդի Կեսարացւոյն, Գրիգորի Նիւսացւոյն, Գրիգորի Աստուածաբանին, Եպիփանու Կալարացւոյն, Յօհաննու Ոսկերեւանին, և Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյն: Օրհ՝ քչ. Որք զարդարեցին. սար: Մհ՝ 4չ. Հանդիսացեալք: Հմք՝ քչ. Հրաշակերտ: (յապետան): Ռ. Հրաշ. պահէ. ս. Աստուածածնի Դաղանա:	4	
23 զԿ	✠ Կիր. Բ. զկնի Խզվց. ԳԻԻՏ ԽԱԶ: Օրհ՝ քչ. Հրաշակերտ. սար: Հմք՝ քչ. Ապալինեցաք: Յ. և Ռ. Յաշխայ Տեառն Էջեօր:	5	
24 զձ	Բշ. սրբոյն՝ Անաստասոյ քահանայ:	6	

Օ.Ս.ՈՅ	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ	Օ.Տ.Ո	Օ.Լ.
	յին. և Վարդա. և Թէոդորիսեայ, և որդւոցնորա. և որք ընդ նմա կատարեցան: Օրհ՝ մրտ. քչ. Այսօր յիշատակ սրբոցն: Հրչ՝ մրտ. քչ. Որք ի մարտի անօրինացն:		
25 զԿ	Գշ. սրբոցն՝ Հեպիրիքեանց. որք ի Սամուսատ կատարեցան: Օրհ՝ մրտ. քչ. Ի յիշատակս վկայից քոց: Հրչ՝ մրտ. 4չ. Որք զանջանս յանօրինաց:	7	
26 աձ	Դշ. պհ. քչ. Հրչ՝ ապշ. ապց. 4չ. Օրհնեալ և Տէր Աստուած: Որ հրաշալի:	8	
27 աԿ	Եշ. սրբոցն՝ Սեդուխանոսի Սեբաստացւոյն, Բաբելայ Տերոյն, և ութսուն չորս աշակերտացն՝ նորին: Օրհ՝ մրտ. քչ. Յամենայն ժամ օրհն: Հրչ՝ մրտ. քչ. Յուստոյեալքն յանուն:	9	
28 ըձ	Ուր. պհ. քչ. Հրչ՝ հնգ. 4չ. Օրհնեմք գ. քեզ Հայր:	10	
29 բԿ	Եր. սրբոյն Յօհաննու Ոսկերեւան հոյրապետին: Օրհ՝ քչ. Որք զարդարեցին. սար: Մհ՝ քչ. Որ յանակիզն ի չօրէ:	11	
30 զձ	✠ Կիր. Բ. զկնի Խզվց: Օրհ՝ 4չ. Օղնական ընդունե. Հրչ՝ յար. քչ. Որ զամենազօր: Մեծ՝ Աստուածածին մայր: Հմք՝	12	

Օ.Ա.	Օ.Ձ.	ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 4 ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Ն.Տ.Ո.	Ն.Օ.
		43. Ի Խաչանիշ փայտէն զղրղեցան զԺ- ողիք: Հարսանիք:		
31	74	Բշ. սրբոցն՝ Ստեփաննոսի Հոռմայ հայրապետին, և քահանայիցն և սար- կաւազան, ևս և ժողովրդոցն: Օրհն միտ. 43. Այսօր հրեշտակաց: Հրչ՝ միտ. 73. Սուրբ եւ Տէր զօրութ: Մէ. 73. Յնծայայտօր: Հիք՝ 73. Մարտիրոս և վկայ:	13	ԺԻ
		ՆՈՅԵՄԲԵՐ.		
		30 օր:		
		ՍԱՀՄԻ և ՏԻԷ:		
1	74	Գշ. Սրբոցն Ակիփսիմեայ եպիսկոպո- սին, Յովսէփայ քահանային, Այիթալայ սարկաւազին, և Պղատոնի վկային: Օրհն միտ. 73. Այսօր յիշատակ սրբոցն: Հրչ՝ միտ. 73. Առ քեզ Աստուած:	14	Ի
2	74	Բշ. պհք: Հրչ՝ սպշ. 43. Օրհնեալ իա եւ Տէր Աստուած:	15	Իա
3	74	Եշ. Սրբոց հայրապետացն՝ Մեծոր- փանոսի, Ալէքսանդրոսի, և Պողոսի	16	Իբ

Օ.Ա.	Օ.Ձ.	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Ն.Տ.Ո.	Ն.Օ.
		խոստովանողին, և նօտարացն՝ Մարկի- անոսի և Մարտիրոսի: Օրհն՝ միտ. 73. Ժողովեալ քս ի յիշատակ: Հրչ՝ միտ. 73. Որք հաղորդեցան: Մէ՝ 73. Այսօր եր- կնայնոցն: Հիք՝ 43. Հանդիսացեալ ք: Լր. 1. 1. 1.		
4	74	Սուր. պհք: Հրչ՝ հնդ. 43. Բանդ իդ Աստուած: Յէք. 73. Նախա. Է՛, Որ յա- նէից. սպ:	17	Իդ
5	74	Եր. Սրբոց հրեշտակապետացն՝ Գաբ- րիէլի և Միքայէլի, և ամենայն երկ- նային զօրացն: Օրհն՝ Է՛. Որ յանէից ստեղծ: սպ: Մէ՛, Մայր և կոյս: Հիք՝ 73. Սուրբ եւ Տէր:	18	Իդ
6	74	Ք. Կիր. Թ. զկնի խշմից: Օրհն՝ Է՛. Փա- րուսն հանդերձ: Հրչ՝ յար. 73. Այս- օր ցնծան. Մէ՛, Աստուածածին պայծ: Հիք՝ Է՛. Քրիստոս յարեալ: և Աստու- ոսն:	19	Իե
7	74	Բշ. սրբոցն՝ Մեղիտոսի Անտիոքայ հայ- րապետին, Մինասայ Նիսիսպոսեոյն, և միտ. Մեղիտոսի եպիսկոպոսին, Բուրայ քահանային, և Եննու սարկաւազին: Օրհն՝ միտ. 43. Զարիական մահ սր: Հրչ՝ միտ. 73. Որ զհրաշափառ քո զօ-	20	Իզ

Օ.Ս.	Օձ	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Օ.Ս.	Օձ
		լուծ: ձշ: Շն: 43. Զառաջնորդս:		
8	դ	Գշ. Սրբոցն՝ Դեմեաբեայ վկային, և Բասիլիսկոսի քահանային: Օրհ՝ մրտ. 41.	ի	21
		Այսօր հրեշտակաց: Հրչ՝ մրտ. 43. Բզ. քեզ արդար: Յ. և Ռ. Մեռացելի հրեշտ:		
9	դ	Դշ. պհ.բ: Հրչ՝ ապշ. աղց. 41. Սուրբ Աստուած Հայրն անսկ: 1. Բնծայուհի Ս. Աստուածածնի:	ի	22
10	դ	Եշ. Սրբոցն՝ Գուրիաւայ, Սամուէլայ, և Աբիբայ սարկաւաղին, Ռամոնոսի միայնակեցին, Մանկանն Խոստովանողին, և Հիւսիքոսի զինաւորին: Օրհ՝ մրտ. 41. Ի յիշատակ վկայից: Հրչ՝ մրտ. 41. Սուրբ Աստուած արարիչ:	ի	23
11	ա	Ուր. պհ.բ: Հրչ՝ հնգ. 43. Որ փառօք չօր: Յ. և Ռ. Մեռաց:	Լ	24
12	ա	Եբ. Սրբոց առաքելոցն՝ Անդրէի և Փիլիպպոսի: Օրհ՝ 43. Նրանելի սուրբ. ասր: Հնգ. 43. Սուրբ Ես տէր: և Ի քէն հայցեմք: ՏՐԷ:	ա	25
13	բ	✠ Կիր. Ժ. զինի Խզից: Օրհ՝ 43. Օրհնեացութ զՏէր: Հրչ՝ յար. 43. Որ եկիր ի փրկ: Հնգ. 43. Զայն աւետար: (ցվերջն:) Յ. և Ռ. Յովնանն Ոսկէք: 1. Կոստանիէայի:	բ	26

Օ.Ս.	Օձ	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	Օ.Ս.	Օձ
14	բ	Բշ. Սրբոցն՝ Անդրէի զօրավարին և Բանակի նորին. Կալինիկոսի և Դամեասի վկայիցն: Օրհ՝ մրտ. 41. Շնորհեա մեզ Քրիստոս: Հրչ՝ 41. Զինուորութիւնք. Յ. և Ռ. Փիլիպպոսի աստուած. և Բարէի: 40 օրեայ պհ. Մեռ. Քրիստոսի:	դ	27
15	դ	Գշ. Սրբոցն՝ Անդրիանոսի, և Կնոջ նորա Անաստայ. Թէոփորոսի և Երեմիարոսի վկայիցն. Օրհ՝ մրտ. 43. Զարիական մահ սր: Հրչ՝ մրտ. 41. Որ բարձրեալդ ևս ի սուրբս:	դ	28
16	դ	Դշ. պհ.բ: Հրչ՝ ապշ. 41. Աստուած բարձրեալ ահաւոր: Յ. և Ռ. Մարքէոսի Աւետ:	ե	29
17	դ	Եշ. Սրբոցն՝ Աբրահամ և Խորենայ. և անարծաթ բժշկայն կողմայի և Դամիանոսի. և Աստուածածնոյ վկային: Օրհ՝ մրտ. 43. Այսօր յիշատակ սրբոցն: Հրչ՝ մրտ. 43. Անտիսակալ: Մեռ. 1. 43.	դ	1
18	դ	Ուր. պհ.բ: Հրչ՝ հնգ. 41. Յաւիտենից Աստուած և արարիչ: 1. Անդրէի աստուած:	է	2
19	ա	✠ Եբ. Տօն ամենայն սրբոց՝ Հնոց և Նորոց, յայտից և անյայտից: Օրհ՝ 43. Նրանելի սուրբ առաք: Հրչ՝ 43. Առքեղ	ը	3

ՈՍ	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	ՈՍ
	Աստ: Մէ. Կէ. Նահապետացն: Ողորձ՝ մարդ: Կէ. Որ աւետուոր: Տէր՝ Երէնից՝ Վարդ. Կէ. Այսօր երկնայնոցն: Մէ. Կէ. Կառնացն՝ Յիշատակ Քրիստ: Լ Որք եկ- եալ եմք: Ճշ. Բէ. Պարծանք եկեղ. Լ Թագ՝ Աստուած փրկիչ. մեր: ՀՏ՝ Կէ. յուրք ես Տէր: Լ. Կ. Գեղեթէր:	
20 ալ	✠ Կիր. Ժա. գկնի խզց: Օր՝ Կէ. Յա- մենայն ժամ: Հրյ՝ Կէ. Օրհնեալ ես Տէր: ՀՏ՝ Կէ. Յարուցեալ. Լ Ս քանչեւի. Բա- րէ: Յիսակի պահոյ: Յէրէ. Նախ. Կէ. Որնա- խիմաց. Կար:	Ժ 4
21 բձ	✠ Բշ. ա. օր պհց. Յիս: Երից տմաց Ըն- ծայումն Ս. Աստուածածնի ի ծառա- րլն: Օր՝ Գէ. Երդեցէք որդիք. Կար: Բա- րաչ՝ Մայր սուրբ: ՀՏ՝ Կէ. Նոր սիօն ճնեալ: Յ. Լ Ռ. Կա:	Ժ 5
22 բկ	Գշ. բ. օր պհց. Յիս: Հրյ՝ ապշ. Կէ. Ժ Հարցն մերոց Աստուած որ ապրեցու- ցեր:	Ժ 6
23 դձ	Գշ. գ. օր պհց. Յիս: Հրյ՝ ապշ. Կէ. Ժ Հարցն մերոց Աստուած որ ի նեղու:	Ժ 7
24 դկ	Եշ. դ. օր պհց. Յիս: Հրյ՝ ապշ. աղց. Ժ Կէ. Օրհնեալ ես յաւիտեան:	Ժ 8

ՈՍ	ՆՈՅԵՄԲԵՐ	ՈՍ
25 դձ	Ուր. ե. օր պհց. Յիս: Հրյ՝ հնգ. Ժ Կէ. Օրհնեալ ես զու Քրիստոս:	Ժ 9
26 դկ	Եբ. Սրբոցն՝ Գրիգորի սքանչելագոր- ծին. Նիկողայոսի հայրապետին, Լ Մի- ռոնայ. Կախկոպոսին: Օր՝ Կէ. Որք զարգարեցին. Կար: Մէ. Լ Ճշ. Բէ. Որ լուսով: ՀՏ՝ Կէ. Սուրբ ես Տէր: Լ. Կ. Յղուբէն Ս. Աստուածածնի:	Ժ 10
27 աձ	✠ Կիր. Ա. Յիս: Օր՝ Կէ. Երդեցուք Ժ երդ նոր: Հրյ՝ յար. Կէ. Որ վասն մե- րոյ փրկութեան: ՀՏ՝ յար. Կէ. Որ ան- ճառ էութեամբ:	Ժ 11
28 ալ	Բշ. Սրբոց Կուսանացն՝ Յուլիանեայ Ժ Լ Վասիլուհոյ: Օր՝ մրտ. Կէ. Յամե- նայն ժամ օրհ: Հրյ՝ մրտ. Բէ. Ընդ սուրբս քո բարեր: Մէ. Լ ՀՏ՝ Կէ. Յի- շատակ Քրիստ:	Ժ 12
29 բձ	Գշ. Սրբոցն՝ Ղուկիանոսի քահանա- յին. Տարազրոսի. Պրօպոսի. Անդրոնի- կոսի Լ Ռեսիմեայ՝ Լ այլոց աշակեր- տացն Պօղոսի: Օր՝ Կէ. Իմաստութիւն երկ. Կար:	Ժ 13
30 բկ	Գշ. պհց. Հրյ՝ ապշ. Կէ. Որ յա- մենայնի ցուցեր: Յ. Լ Ռ. Աստուած իմ:	Ժ 14

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ.

31 օր:

ՏՐԷ Լ ԲԱՂՈՑ

1 զձ Եւ. Սրբոյն՝ Կղեմոյ հայրապետին, ի 15

Լ Բագարատայ Տոռոմենոյ եպիսկոպոսին:
Օրձ՝ 43. Զարիական մահ սր: Հրչ՝ 43.
Որ զանշափ քո: Մէ՝ Լ Հճ՝ 43. Ման-
կունքն նոր սիծնի:

2 զԿ Ուր. պհք: Հրչ՝ հնգ. աշ. Գոհա- իւ 16
բանեմք: Յերէշ. Նախ. բէ. Սահլիւք: Լր.
Լս: Յ. Լ Ռ. Ամբուհայ հարգ:

3 զձ ✠ Եբ. Սրբոյ առաքելոյ Լ առաջին իբ 17
Լոսաւորչացն մերոյ՝ ԹԱԴԷՈՍԻ Լ ԲԱՐ-
ԴՈՒՂԻՄԷՈՍԻ. Օրձ՝ բէ. Անակիզն. սար:
Թագաւոր յաւիտեան, Այսօր զապ:
(Տե՛ս ,,Մաղ. Ընտ՛ 1877 թ. 10 յաւ.
Լ 1878 թ. 32 յաւ):

4 զԿ ✠ Կիր. Բ. Յիս: Օրձ՝ Դէ. Յաղթական: իգ 18
Հրչ՝ յար. բէ. Անապական: Հճ՝ Դէ.
Հրեշտակ քո Տէր: Յ. Լ Ռ. Վառլապայ
հոռն:

5 աձ Եւ. Սրբոյն՝ Գենարիոսի եպիսկոպո- իգ 19
սին Լ Մեռկեոնիոսի զինաւորին, Յակով-

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

կոյ Լ Իրաւափառայ: Օրձ՝ մրա. աշ.
Ժողովեալքս ի յիշատակ: Հրչ՝ 44. Զի-
նուորու թիւնք: Մէ՝ Լ Հճ՝ աշ. Զինաւ-
որն Գրիս:

6 աԿ Գւ. Նախավկայ Լ անդրանիկ թա- իե 20
գաւորին մերոյ սրբոյն Աբգարու: Օրձ՝

աշ. Որ զերկնաւոր. սար: (Գիրք Լ Աւե-
րարան թէոդոսիանէ): Յ. Լ Ռ. Նիկողայ-
ոսի աշան:

7 բձ Դւ. պհք: Հրչ՝ ապշ. Դչ. Ճշմար- իգ 21
տապէս զոհանամք:

8 բԿ Եւ. Սրբոյ հարցն եգիպտացոյ՝ Պո- իե 22
ղոսի. Պողայ, Մակարայ, Նազարի, Յո-
հաննու Գբեկեոյն, Յոհաննու կարճա-
հասակին. Նեղոսի, Արսէնի, Սիսիանու,
Դանիէլի, Սրապիոնի, Մակարիոսի, Պի-
մէնի, Լ այլոյ սրբոյ հարցն: Օրձ՝ աշ.
Որք զերազանցեալ. (Դճաշի) սար. Մէ՝
Լ Հճ՝ բէ. Պարծաւք եկեղեց: Յերէ.
Նախ. Եկն՝ աշ. Որ նախիմաց:

9 զձ ✠ Ուր. պհք: Յղու թիւն սրբոյ կու- իբ 23
սին Մարկամու ի յԱննայէ: Օրձ՝ 44.
Նրդեցէք որդիք. սար: Մէձ՝ Եկն՝ 44.
Ծառ կենաց: Հճ՝ Դչ. Նոր սիծն:

ՈՅ	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	ՈՅ
10	ԴԷ. Սրբոյն Նիկողայոսի Զմիւռնացոյ սբանէկազործ հայրապետին: Օրհնէ, Որք զարդարեցին, ասր: Մէ՛ Սոբ. չիացան անմար:	ԻՆ 24
11	ԴԷ. Կիր. Դ. Յիս: Օրհնէ, Օրհնեցուք զՏէր: Հրչ՛ յար. Բէ՛. Անակիզէն Աստուած: Հճէ՛ Դճ, Որ ի վերդ ես: Բարէն. Ս. Թախտայ պառնայ:	Լ 25
12	ԴԷ. ԿԷ. Սրբոյն՝ Մինասայ, Երմիայի և Իրաբոսի, և Կամուոր աղբատացն Յոհաննու և Ալէքսանդրոսի: Օրհնէ՛ միա. Դէ՛. Ի յիշատակս վկայց քոյ: Հրչ՛ միա. Բէ՛. Օրհնեմք զքեզ Տէր անակ: Մէ՛ և Հճէ՛ Բէ՛. Ըղ յիշատակ: ՔԱՂՈՅ:	Ա 26
13	ԱԸ. ԳԷ. Սրբոյն՝ Կուսնէլիոսի հարիւրապետին, և Նմաւոնի ազգականին Բրիստոսի՝ որ խաչեցաւ յերուսողեմ, Պողիկարսոսի հայրապետին Զմիւռնոյ. և սրբոյ վկայիցն՝ որք Սրեւերս կառարեցան: Օրհնէ՛ միա. աս. Ժողովեալ քս ի յիշատակ: Հրչ՛ Խոնասանիչն Դէ՛. Որ ի հօրէ առաք: Մէ՛ և Հճէ՛ ան. Աշակերտք Բբիստ: Յ. և Ռ. Եւսարտոսի: Լ. Մանդ. Տէրան:	Բ 27

ՈՅ	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	ՈՅ
14	ԱԿ. ԳԷ. Սրբոյն՝ ԿԷ. Սրբոյն՝ Ստուած մեր: Լ. Սրեւերսի Նախալայն:	Գ 28
15	ԴԸ. Սրբոյն՝ Եւսարտոսի, Օգոստոսի, Եւդիմէոսի, Ուրէստոսի, և Մարգարիտի: Օրհնէ՛ միա. Բէ՛. Օրհնեն զքեզ Աստուած: Հրչ՛ միա. Բէ՛. Որք ի մարտի: Մէ՛ և Հճէ՛ Բէ՛. Որ զհօր սիրոյ քո Լ. Թախտայ պառնայ:	Դ 29
16	ԲԷ. Սրբոյն՝ ԿԷ. Սրբոյն՝ Ստուած մեր: Լ. Սրեւերսի Նախալայն: Սրեւերսի Նախալայն: Սրեւերսի Նախալայն:	Ե 30
17	ԴԸ. Սրբոյն՝ Յակոբոյ Մծբնոյ հայրապետին, Մարուգէի ճղնաւորին, և Մեղիտոսի եպիսկոպոսին, Օրհնէ՛ ԳԷ. Յաղթող և սուրբ: ասր: Լ. Մանասանի Բէլիզէն:	Զ 1
18	ԴԷ. ԿԷ. Սրբոյն՝ ԿԷ. Սրբոյն՝ Ստուած մեր: Լ. Սրեւերսի Նախալայն: Սրեւերսի Նախալայն: Սրեւերսի Նախալայն:	Է 2
19	ԴԸ. Սրբոյն՝ Ստուած մեր: Լ. Սրեւերսի Նախալայն: Սրեւերսի Նախալայն: Սրեւերսի Նախալայն:	Ը 3

Օ.Ս.ՈՅ	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Օ.Ս.ՈՅ
	պոսին, Օրհ՝ մրտ. դէ. Այսօր յիշատակ սրբոցն: Հրչ՝ մրտ. դէ. Այք հաղորդե- ցան: Մէ. և Հմբ՝ դէ. Որ հրաւիրեցեր զառաջաւ: Լ. Սեղբէսարոսի Հա. հայրապ:	
20 դկ	Գշ. Սրբոցն՝ Թէոփոմակայ եպիսկոպոս- սին, Թէոփոմակայ վկային, և չորից զինաւո- րացն Բաստի, Եւսեբի, Եւսիդի, և Բա- սիլեդեայ: Օրհ՝ մրտ. դէ. Ի յիշատակս վկայ ց. քոց: Հրչ՝ մրտ. գէ. Որք զառն- ջանս յանօրինաց: Լ. Ըստ նոր Տօմարի Յաւնկայ, և Տարեմար 1884 ը. և Տօմ Տօրեմար-Եւսեան Տէառն:	Թ 4
21 աճ	Դշ. պհք: Հրչ՝ ապշ. աղք. դէ. Որ ժ	5
22 ալ	Եշ. Սրբոց կուսանացն՝ Կաղոսի և Ժա Դոմնայի և Դղերիկոսի քահանային. և երկուց բիւրուցն, որք այլեցան յեկեղե- ցին Նիկովիզացոց: Օրհ՝ մրտ. դէ. Ի յիշատակս վկայից: Հրչ՝ մրտ. աէ. Յա- մենայն ժամ օրհ: Մէ. դէ. Այսօր ընդ անմարմնոցն:	6
23 բճ	Ուր. պհք: Հրչ՝ հնդ. գէ. Օրհնեմք ժբ զքեղ Հայր Յերէ. Նախ. դէ. Յաղթող զառա. սար:	7

Օ.Ս.ՈՅ	ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ	Օ.Ս.ՈՅ
24 բկ	Շբ. Սրբոցն՝ Դաւթի մարգարէին և Յակոբայ առաքելոյն: Օրհ՝ դէ. Յաղ- թող զառա. սար: Թագաւոր յաւիտեան: Այսօր դաւք հրեշտակոց: Մէծ՝ Առաւ- առ խաղա: Մէ. և Հմբ՝ դէ. Օրհնեցէք դճեր: Յ. և Ռ. Ճրագայաց Ծննդ:	ժգ 8
25 գճ	Ճ կիր. Ե. Յիս: Օրհ՝ գէ. Օգնական ընդունե: Հրչ՝ գէ. Նախապա խոտան: Հմբ՝ գէ. Փառաւորեալ է քո յարու- թիւնը: (ցվերջն:) Յերէ. Նախ. գէ. Նա- հատակ. սար: Յ. և Ռ. Ծնունդն Քրիս- տոսի. և առիշէ Ռիշէ՝ յ4ն Յունկայի: Լ. Յայտնու-Եւսեան. և առիշէ 8 օր:	ժգ 9
26 գկ	Բշ. Սրբոցն Ստեփաննոսի Նախապը- կային և առաջին մարտիրոսին: Օրհ՝ գէ. Նահատակ. սար: Թագաւոր յաւ: Այսօր դաւք հրեշտակոց: Յերէ. Նախ. դէ. Յնծայ ոյսօր. սար:	ժե 10
27 դճ	Գշ. Սրբոց առաքելոցն՝ Պետրոսի և Պօղոսի: Օրհ՝ դէ. Յնծայ ոյսօր. սար: Թագաւոր յաւ: Այսօր դաւք հրեշ: Հաւ- առաւոր աւիտ. Ս. Պետրոս և Պօղոս էջեշ: Երեսնայ: Յ. և Ռ. Սպեկաննոսի Նախաւէ:	ժգ 11
28 դկ	Դշ. պհք: Հրչ՝ ապշ. դէ. Աստու-	ժե 12

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

0. 02	աժ. հարցն մերոց ողորմեա: Յէրէ. Եսի. Դէ. Որ յէնն յեութեան. սար:	0. 02
29 աժ	ԵՂ. Սրբոց՝ Որդւոյն Որոտման՝ Յա- Ժ. 13 կորայ առաքելոյն և Յոհաննու Աւե- տարանչին: Սրէ՝ Դէ. Որ յէնն յեութե- ան. սար: Թագաւոր յաւ: Այսօր դասք հրեշ: Մէծ՝ Աստուածածին ամս: Մէ. Եւ Հիւ՝ Դէ. Սրէ. Որ յանտուեր: Բարէն. Մանրեան պահոյ:	
30 ալ	Ուր. ա. օր. պհց. Մննդ: Հրչ՝ հնդ. Ժ. 14 4է. Բանդ. Աստուած:	
31 բժ	Եբ. բ. օր. պհց. Մննդ. Սրբոյն՝ Ի 15 Բարսղե հայրապետին. և եղբօր նորին Իրիզորի Նիւսացոյն. Սկզբնարոսի Հոռմոյ հայրապետին, և Աբբայ եփ- րեմի խորին Ասորոյ: Օրէ՝ 4է. Որ հա- մանման: Հրչ՝ Դէ. Սքանչեկադործ. սար: Մէ՝ լուսապայծառ: Լր. Լա:	
Վախճան 1883 թուականի:		

ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆՔ ՕԴՈՑ

Ըստ ԲՐԻՒՍԻ

1883 թ.

ՅՈՒՆՎԱՐ	ՄԱՅԻՍ
1 Սաստիկ և սարսկացից հոգմ, հանդերձ զիշերային սաստիկ սառնամանիքով:	1 Ամենախորժալի օդ, իսկ զիշերները ցուրտ:
14 Հանդարտ, հանդերձ իտոյլումն արեղական, չափաւոր ձիւն իսկ յետոյ միջակացում:	16 Անձրե, միջոց առ միջոց:
20 Կլերջանայ մեղմացում, հոգմային և միջապատ եղանակով:	20 Հոգմ, ամառային, միջակ անձրե, իսկ յետոյ, տաք օդ:
	28 Խառն, փայլումն արեղական հանդերձ անձրեով:
ՓԵՏՐՎԱՐ	ՅՈՒՆԻՍ
1 Խիստ ձմեռ, հոգմային, փոթորիկ, մերկ և սառնամանիք յետոյ, հանդարտ, ամառային և խոնաւ:	1 Հոգմային, կարկուտ, ամառային, և Անձրեային կամ խառն եղանակ:
19 և 26. Սխորժալի եղանակ և սարսկացից հոգմ:	9 Զոր, չափաւոր, ամառային, պարզ, և տաք եղանակ:
	22 Անձրեային ամս:
	26 Փայլումն արեղական:
	29 Ամս հանդերձ որոտմամբ:
ՅՈՒՆԻՍ	ՅՈՒՆԻՍ
1 Ամառային, խոնաւ, փայլումն արեղական:	1 Արեւմտեան տաք հոգմ:
10 Միջապատ:	3, 5, և 9 Փայլումն արեղական, որոտումն և հոգմ:
19 և 20 Սառնամանիք, տաք եղանակ և փայլումն արեղակ:	10 Սխորժալի եղանակ հանդերձ անձրեային ամառով:
27 և 28 միջոցումն փառ և սխորժալի եղանակ:	17 Սխորժալի Եղանակ:
	22 և 23 Հոգմ և անձրե:
	26 և 27 հոգմ և անձրե իսկ յետոյ, կլերջանայ լու. և զանակով:
ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ	ՕԿՏՈՍՈՒ
1 Թէրփում է զիշի փոթորիկ և քարկուտ:	1 Տաք, փայլումն արեղական,
6 Ախորժալի և պողարեր եղանակ:	5 Տեղ տեղ ամս, որոտումն
12 Անձրե առաւօտեան միջոցնեւում:	10 Զափաւոր տաքութիւն:
22 Յուրա, որով և կլերջանայ:	14 Հոգմ:
	15, 16, 17 Սաստիկ անձրե:

Հանդերձ որոտմամբ:
22 Հանդարտ հղանակ:
24 Տալութիւն Հանդերձ հոգմ:
28 Վատ հղանակ:

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

1 Մըրիկ Հանդերձ հոգմով:
5 Հանդարտ հղանակ, սաս.
տիկ, ճառագայթ և անձրև:
7 Հոգմ:
11 Անձրև և ցուրտ, իսկ յե-
տոյ գիշերները ցուրտ:
24, 26 և 27 Ցուրտ:
28 Հոգմ և սառ:

ՆՈՎԵՄԲԵՐ

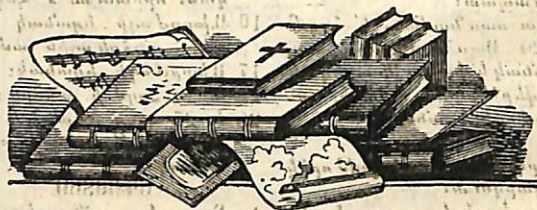
1 Փայլուն արեգակնային:
4 Մառ:
6 և 7 Անձրև:
10 Գիշերները սառնամանիք և
չոր:
15 և 22 Անախորժ հղանակ:
23 Չափաւոր և ամպային:

27 և 28 Անձրև կամ ձիւն.
30 և 31 Փոփոխութիւն են ամ-
պերը ձիւնակնային:
ՆՈՅԵՄԲԵՐ

1 Սառնամանիք, անձրևային
կամ խոն և հղանակ, հոգմ
և սպտիկ ցուրտ:
7 Հանդարտ, իսկ յետոյ սառ-
նամանիք և հոգմ:
19 Արեւմտեան հոգմ Հանդերձ
ձիւնով:

24 Փայլուն արեգակնային, հոգմ,
մէգ, ցուրտ և խոնաւ:
ՆԵՎԵՄԲԵՐ

1 Տաք և ամպային:
9 Պարզ, մեղապարտ:
16 Հանդարտ և ձիւնային:
21 Լաւ հղանակ:
25 Ցուրտ հղանակ, որով և կը-
վերջանայ:

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳԻՌՈՒԹԻՒՆՔ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՅԼ ԱՆՅՈՅՆ
ԵՐԱՆԵՆԱՅ ԱՇԽԱՏԻ:

Ի ստեղծմանէ աշխարհի մինչև ցայժմն է	Ամբ.
ըստ Հաշւոյ Վասիլայի	7582.
„ Կլիմենտայ Աղէքսանդրացոյ	7507.
„ Յովնիկայի	7398.
„ Բեդհանուր Եւրոպացոյ	7391.
„ Յուլիայի Սփրիկանացոյ	7383.
„ Բուեն Տոմարի Հայոց	7308.
„ Եւսեփիայի Ա.	7212.
„ Կոնս. Բ.	7082.
„ Յովսէփայ Յրավիայի	6045.
„ Դիսիսիայի Սալոմայի	5886.
„ Ուսիսիայի	5886.
„ Պէտրոսի	5866.
„ Աղաթնիկի	5840.
„ Հրէկոյ	5642.
Ի ստեղծմանէ աշխարհի մինչև Ժ. Տիւնիզն Քրիստոսի	
ըստ Հաշւոյ Բեդհ. Եւրոպ.	5512.
ըստ Հաշւոյ Բուեն Տոմարի Հայոց	5429.
„ Միսիմարայ Ալբիանիցոյ պատմա- գրոց Հայոց վարդապետի	5202.
Ի ջրհեղեղէն մինչև ցայժմն է	5046.
Ի սկիզբնաւորութենէ Տէրութեան Հայոց Ի Հայի.	3990.
Ի պատերազմէն Տրոյական, ուր մեծաւ վերջին իշխանն Հայոց Զարմայր	3065.
Ի պատերազմէն Աղէքսանդրի Մակեդոնացոյ ընդ Գա- րիշի, ուր մեծաւ արքայէն Հայոց փաշէ, սրով վեր- ջացաւ իշխանութիւն տալին Հայկազանց	2210.
Ի սկիզբնաւորութենէ Պարուրայ Թագաւորութեան Հայոց	2629.
Ի նորոգութենէ Վաղարշակայ Հայոց Արշակունի Թա- գաւորութեան	2082.
Ի մենդեմէն Յիսուսի Քրիստոսի	1883.
Ի հաւատարմայ Արգարու անդրանիկ Թագաւորին մերոյ Ի Քրիստոս	1850.
Ի Հիմնադրութենէ յաւանքին Քրիստոսնային Եկեղե-	

ցոյն Հայոց, որ է յնդկական	1851.
Ի ձեռնադրութենէ յառաջին եպիսկոպոսին Հայոց, Ե Բաղդադէ առաքելաց	1851.
Ի ծննդնէն Լուսաւորչին մերոյ սրբոյն Գրիգորին	1626.
Յնկնից սրբոյ, Լուսաւորչին մերոյ է վերապէն . Է Լու- սաւորութենէն Ազգիս Հայոց	1582.
Ի շինութենէն սրբոյ Էջմիածնի	1580.
Ի Նիկիոյ Ս. Ժողովոյն	1558.
Ի Կ. Պոլսոյ Ս. Ժողովոյն	1502.
Ի յնդկոստի Ս. Ժողովոյն	1452.
Ի գիւտոյ զրոյս Հայկական	1473.
Թարգմանութենէն Աստուածաշունչ զրոյ է Հայ բարբառ Ի բարձմանէ Արշակունեաց, Հայոց Թագաւորութեան	1472. 1455.
Ի Նախապատկութենէ 1036 սրբոյ Վարդանանց քաջա- մարտիկ Հայկականց	1432.
Ի Նորդութենէն Տոմարիս մերոյ	1332.
Ի բաժանմանէ վրացի Հայոց	1295.
Ի սկզբնաւորութենէն Թագաւորութեան Ռուսաստանեաց մինչև յայժմ	1021.
Ի յերթագործութենէն Թագաւորութեան Հայոց Բաղ- դադանեաց յԱռաջ մեծ	998.
Ի յնդկոստի Ս. Ս. Ռուսաստանեաց Քրիստոնէական ուղղութեամբ Ս. Արթնի	895.
Ի չորրորդ նորոգութենէն Թագաւորութեան Հայոց Ռուսիանցի . Է Լեւոն Ռուսիանցի	685. 615.
Ի գիւտոյ գիտական	615.
Ի սկզբնաւորութենէն Թագաւորութեան Օսմանեան մինչև յայժմ	583.
Ի գիւտոյ կողմնադրոյն	581.
Ի կործանմանէ Անի քաղաքին	564.
Ի բարձմանէ Թագաւորութեան մերոյ՝ որ է Կիլիկիայ	510.
Ի գիւտոյ Թագաւորութեան	510.
Ի յարաւելոյ Լանկութեանուրայ է Հայաստան	496.
Ի գիւտոյ արարչութեան	443.
Ի վերջին տեղափոխութենէն և վերահաստատութենէն ամենայն Հայոց Բողոքական Հայրապետական Աթո- սոյ է Ս. Էջմիածնի Վարդապետ	440.
Ի սկզբնաւորութենէն Պատրիարքութեան Հայոց Ի Կոս- տանդնուպոլիս, Է Յովակիմայ Կոնստանդնուպոլիս, Պրուսացոյ	420.

Ի գիւտոյ Ամբիկիայ	391.
Ի գիւտոյ Ժամայոյն	382.
Ի սկզբնաւորութենէն արարչութեան Հայկական տառից Է Բարձմանէն Էջմիածնի Է Լուսաւորչին Հայոց Գա- ւթ	318. 153.
Ի գիւտոյ օգտաւորիկ գիւղ	101.
Ի գիւտոյ շոգիւտի	79.
Ի շինութենէն Լազարեանց Հայկական ձեռնարանի Արե- ւելեան լեզուացի Մարտա	67.
Յառմանէ Ռուսաց Երեւանի և Նախադպր Կորնի	56.
Ի բացմանէ Ազգային շոգեւոր Կորնի Հայոց Է Տիֆլիս Է Ներսէս Արքեպիսկոպոսի	58.
Յացելութենէն Օգոստոսիս մեծի Կայսեր Կիլիկիոյն սահմանաց Կայսրուհի Է այլոց	46.
Ի գիւտոյ լուսանկարի	44.
Ի բացմանէ Կոստանդնուպոլիս Կայսրուհի մա- տակարարելոյ Հայազգի տնայնացի որ է Մարտա	42.
Յացելութենէն Օգոստոսիս մեծի Կայսեր Աղէքսանդրի Է սահմանաց Կայսրուհի Է այլոց	33.
Ի Հաստատութենէն Մարտաւորական ընկերութեան յա- նուն Արթնի Գրիգորին Լուսաւորչին մերոյ որ է Բաղդ- Ի բացմանէ Ժառանգաւորաց Կորնի Հայոց յերթ- սոյն	18.
Ի Հաստատութենէն Է Սիւնի Հայոց ամառոցոյ յերթ- սոյն	18.
Ի շինութենէն և Է Հաստատութենէն Հնութեան Կիլի- Թանկարանայի որ առ կից Տաճարին սրբոյ Էջմիածնի	15.
Ի վերանորոգութենէն Տաճարանի սրբոյ Էջմիածնի Է Տ. Տ. Գէորգայ Ի. որդեկանգոյն Կաթողիկոսէ ամենայն Հայոց	15.
Ի Հաստատութենէն Է Մարտա Կայսրուհի Ս. Էջմիածնի	16.
Ի շինութենէն ձեռնարանի սրբոյ Էջմիածնի	13.
Ի կրկին անցելութենէն Օգոստոսիս մեծի Կայսեր Աղէքսանդր Է Կայսրուհի և Վրաստանի	12.
Ի Ռուսական-Տաճարական պատերազմին	7.

ՄԵԾԱՀԱՆԻԾ ՍԻՈՒՐԲ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՏՈՆԻՑ ԵՒ ՏՈՆԱԽՄՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՏՈՂՄԻՆ ՈՌՈՍԱՑ

Խաչմանիչ ✠ օրերն աղապ էս արեւախառն և դարպաս-
արեւախառն արարապատանիքի:

ՏՈՒՆՎԱՐ

- 1 ✠ Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշ. Ալէքսանդրովչի և Մ.
Իշխանուհի Եկեղ. Պաշտօնի:
- 6 ✠ ՄԿԻՏՈՒԹԻՒՆՆ ԲՈՒՍՈՍԻ:
- 10 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշ. Պարսկ. Նիկողայիւնչի:
- 17 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշ. Եկեղ. Վաղ. Երմիլովչի:
- 24 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշխանազատի Կոնստ. Ալէքսանդրովչի:
ՓԵՏՐՎԱՐ
- 2 ✠ Տեառնորդաւոր:
- 3 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշ. Նիկողայ Կոնստանդինովչի Տոն տաղ-
նչանի և Աննայի:
- 4 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշխանազատի Վերայ Կոնստանդինովչի:
- 25-26 ✠ Ուր. և Նր. Պանրուտի:
- 26 ✠ Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Օգոստոսիան Կայսեր ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՎՉԻ:

ՄԱՐՏ

- 1 ✠ Բաղմիչ Ի զաչ. Ն. Կ. Բ. Մ. ԿԱՅՍԵՐ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐՈՎՉԻ:
- 25 ✠ ԱԼԵՏՈՒՄՆ և Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշխանազատի Կոնստ.
Ալէքսանդրովչի:

ԱՊՐԻԼ

- 1 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մեծ Իշխանի Ա-
լէքսանդր Միխայիլովչի:
- 10 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մ. Իշխ. Վրդի-
մարայ Ալէքսանդրովչի:
- 14 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մեծ Իշխանի Նի-
կողայ Միխայիլովչի:
- 15 և 16 ✠ Ուր. և Նր. Չարգարանայ օրեր:
- 17-23 ✠ Չաւատկան Խոյնեակի:
- 17 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բար. Թադաւորի և Մ. Իշխ. Նիկողայ Միխայիլովչի:

- 23 Անուանակոչութիւն Ն. Կ. Բ. Բ. Թադաւորի և Մեծ Իշխա-
նուհեայ Ալէքսանդրի Կոնստանդինայ և Ալէքսանդրի Պաշտօնի:
- 27 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մ. Իշխ. Գեորգի
Ալէքսանդրովչի:
- 29 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մ. Իշխ. Սելգէյ
Ալէքսանդրովչի:

ՄԱՅԻՍ

- 2 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշ. Մարիայ Պաշտօնի:
- 6 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մեծ Իշխանի
Նիկողայ Ալէքսանդրովչի:
- 9 ✠ Բերուհի Նշխարայ Ս. Նիկողայոսի արանիւնդ:
- 15 Ն. Կ. Բ. Մ. Իշ. Գեորգի Կոնստանդինովչի:
- 20 Ան. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մեծ Իշխանի Ա-
լէքս. Ալէքսանդրովչի:
- 21 Ան. Նոյն Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մեծ Իշխանի
Կոնստանդինայ Նիկողայովչի և Կոնստանդինայ Կոնստան-
տինովչի և Մեծ Իշխանուհի Եկեղ. Պաշտօնի և Ծն. Ն. Կ.
Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մեծ Իշխանուհեայ Ա-
լէքսանդր Պանրուտի:
- 26 ✠ Համբարձու մեծ:

ՅՈՒՆԻՍ

- 1 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մեծ Իշխանի Գը-
մարիայ Կոնստանդինովչի:
- 5 ✠ ՀՈԳԵԳԱՆՈՍ:
- 26 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մեծ Իշխանուհեայ
Ալէքսանդրի Կոնստանդինի:
- 26 ✠ Սրբոց Աւարիկայն Պետրոսի և Պաղքի Սն. Ն. Կ. Բ.
Բարեպաշտ Թադաւորայ և Մեծ Իշխանայ Պաշտ. Ալէք-
սանդրովչի և Պարսկ. Նիկողայիւնչի:

ՅՈՒԼԻՍ

- 1 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշխ. Վրդիմարայ Կոնստանդինովչի:
- 5 Ան. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մեծ Իշխանի
Սելգէյ Ալէքսանդրովչի:
- 11 Ան. Ն. Կ. Բ. և Մ. Իշխանուհեայ՝ Օրդայ Ֆէոդորովչի, Օլ-
գայ Կոնստանտինովչի և Օրդայ Նիկողայիւնչի:
- 15 Ան. Ն. Կ. Բ. Մ. Իշխ. Վաղ. Երմիլովչի:
- 16 Ծն. Ն. Կ. Բ. և Մ. Իշխանազատի Բարեպաշտ Թադաւ-
որ Անաստասի Միխայիլովչի:
- 22 ✠ Ան. Ն. Կ. Բ. Վայսերուհեայ Մարիայ Ֆէոդորովչի Ն. Կ.

- Բ. Մեծ իշխանադատեր՝ Մարկայ Ալեքսանդրովներ։ և Մ. իշխանուհւոյ՝ Մարկայ Նիկոլայեւներ։
 27 Ծն. և Ան. Ն. Կ. Բ. Նիկոլայ Նիկոլայեւիչի անդամներն։ և Ան. Ն. Կ. Բ. Նիկոլայ Նիկոլայեւիչի կրտսերային։

ՕԳՈՍՏՈՍ

- 1 Ծաղունքն պատուական իրայտն Ս. Թաչի։
 6 * Այլակերպութիւն Քրիստոսի։
 10 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանի՝ Կոնստանդինովիչի։
 11 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանի՝ Գեորգի Միխայելովիչի։
 15 * Վերափոխումն Ս. Աստուածածնի։
 16 Ծն. Ն. Կ. Մ. իշխանուհւոյ՝ Նիկտարինի Միխայելովիչի։
 22 Ծն. Ն. Կ. Բ. Սլոպա Կոնստանդինովիչի։
 29 * Գլխատումն Յովնանու Մկրտչին։
 30 * Ան. Ն. Կ. Մ. Սպասարիաու Կայսեր ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎԱՅԻ և Ն. Բ. Մ. իշխանի Ալեքսանդր Միխայելովիչի։ Ծն. Ն. Մ. Օլգայ Նիկոլայեւիչի։ Տօն աստուածուհւան Ս. Ալեքսանդրի Նեփալային։

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

- 8 * Ծն. Ս. Աստուածածնի ի յԱնայէ։ Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանուհւոյ՝ Օլգայ Ֆելոսորովիչի։
 9 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանի՝ Կոնստանդին Նիկոլայեւիչի։
 11 * ԽԱՉԱԿՈՎԱՅԻ։
 17 Ան. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանադատեր՝ Վէրայ Կոնստանդինովիչի։
 21 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանի՝ Պաւլի Ալեքսանդրովիչի։ Ան. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանի՝ Դիմարկայ Կոնստանդինովիչի։
 25 Ծն. և Ան. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխ. Սերգեյ Միխայելովիչի։
 26 * Ս. Առնապանէն Յովնանու։
 30 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանի՝ Կիրիլայ Վլադիմիրեւիչի։

ՆՈՎԱԵՄԲԵՐ

- 1 * Պաշտարանութիւն Ս. Աստուածածնին։
 2 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի և Մ. իշխանի՝ Միխայիլ Միխայելովիչի։
 5 Ծն. Ն. Կ. Բ. իշխանադատեր՝ Մարկայ Ալեքսանդրովիչի։
 13 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանի՝ Միխայիլ Նիկոլայեւիչի։
 22 * Օր պատկերներն Ղազարու Ս. Աստուածածնի։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

- 6 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխ. Նիկոլայ Նիկոլայեւիչի կրտսերի։
 8 Ան. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանի՝ Միխայիլ Նիկոլայեւիչի և Միխայիլ Միխայելովիչի։ Տօն ամենայն սուրբաբան Նշանացի։

- 12 Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանի Բորիսայ Վլադիմիրեւիչի։
 14 Ծն. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւորի ժառանգուհւոյ՝ Մ. իշխանուհւոյ՝ Մարկայ Ֆելոսորովիչի։
 21 * Նրբից ամաց Ընծայումն Ս. Աստուածածնի ի տաճարն։
 24 Ան. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանուհւոյ՝ Նիկտարինի Միխայելովիչի։
 26 Ան. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանայ՝ Գեորգի Ալեքսանդրովիչի։ և Գեորգիայ Միխայելովիչի։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

- 6 * Ս. Նիկողայոսի սքանչել։ Ան. Ն. Կ. Բ. Մ. իշխանայ՝ Նիկոլայ Ալեքսանդրովիչի Նիկոլայ Կոնստանդինովիչի և Նիկոլայ Միխայելովիչի։
 16 Ծն. Ն. Կ. Բ. Ալեքսի Միխայելովիչի։
 22 Ան. Ն. Կ. Բ. իշխանադատեր՝ Անատասայ Միխայելովիչի։
 25 * Ծն. ՔՐԻՍՏՈՍԻ։
 26 և 27 * Առաք. Ծնող. Քրիստոսի։

ԿՈՅՍՏ

ՐԱԿԱՆ

Տունն

Ռուսաց

ՆՈՐԻՆ ԿՈՅՍՏԱՆԴՆԱՆ ՄԵԾՈՒԹ. Ամենաբարեպաշտ Թադաւոր և ինքեանկ ԿՈՅ. ամենայն Ռուսաց ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎ, ԻՅ Ծն. 1845 ա. 26 Փետր. 38 տ. Ն. Կոզլերանի ՄԵԾՈՒԹ. Ամենաբարեպաշտ ԹՈՎՈՒՆԻ ի Կոստանդնուպոլիս. ԱՅ ՖԵԼՈՍՈՐՈՎԱՅԻ. Ծն. 1847 ա. 14 Նոյ. 36 տ. Որդիք. Նոյն 1. Ն. Կ. Բ. Բարեպաշտ Թադաւոր Սերբաժաւանդ և Մ. ի. ՆիՊՈԼԱՅ ԱԼԵՔՍԱՆԴՐՈՎ, ԻՅ Ծն. 1868 ա. 6 Մայ. 2, Ն. Կ. Բ. Մ. իշ. Գեորգի Ալեքսանդրովիչ։ Ծն. 1871 ա. 27 ապր. 3 Ն. Կ. Բ. Մ. իշ. Կանիկայ Ալեքսանդրովիչ։ Ծն. 1875 ա. 28 ժաւր. Նոյն Ծն. Ն. Կ. Բ. Մ. իշ. Վլադիմիր Ալեքսանդրովիչ։ Ծն. 1847 ա. 10 ապր. ամուսն. Նորն Ն. Կ. Բ. իշ. Մարկայ Ֆելոսորովիչ Պաւլինա արքայադուստր Մէլիճեւուրդ Նիկիթինիայի։ Որդիք. Նոյն Կ. Բ. Մ. իշ. Կիրիլայ Վլադիմիրեւիչ։ Ծն. 30 Սեպ. 1876 ա. Ն. Կ. Բ. Մ. իշ. Բորիս Վլադիմիրեւիչ. 12 Նոյն. 1877 ա. Ն. Կ. Բ. Մ. իշ. Նիկիկայ Վլադիմիրովիչ. 17 Յուն. 1882 ա. Ն. Կ. Բ. Մ. իշ. Ալեքսի Ալեքսանդրովիչ։ Ծն. 1850 ա. 2 Յունիւլ. 4. Ն. Կ. Բ. Մ. իշ. Սերգեյ Ալեքսանդրովիչ։ Ծն. 1857 ա. 29 ապր. 4. Ն. Կ. Բ. Մ. իշ. Պաւլի Ալեքսանդրովիչ։ Ծն. 1860 ա. 21 Սեպ. 4. Ն. Կ. Բ. Մ. իշ. Մարկայ Ալեքսանդրովիչ. Ծն. 1855 ա. 5 Նոյն ամենանշանալ ընդ Ն. արք. Բ. արքայադուրի Ալեքսեյ Դքս. Եղիշուրդսկայի։ Զօր. Եղիշարք. Ն. Կ. Մ.

1. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Կոնստանդինոպոլիսի Ներկայիցիք: Ծն. 1821 ա. 9 Սեպտ. ամսւսին նորին. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Ալեքսանդրա Կոստանդնուպոլիսի Ներկայիցիք: Ծն. 1830 ա. 26 Յունի: Նախկին արքայազուստը Սակոսիան Ալեքհրուբալայի Որդէք նոցին: ա. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Ներկայ Կոնստանդինոպոլիսի: Ծն. 1850 ա. 2 Փետր: Բ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Կոնստանդինոպոլիսի Ներկայիցիք: Ծն. 1858 ա. 10 ապր. Գ. Ն. Կ. Բ. Մ. Գոթար Կոնստանդինոպոլիսի: Ծն. 1860 ա. 1 Յունի: Գ. Ն. արքայական Մ. Օրդայ Կոնստանդինոպոլիսի: Ծն. 1851 ա. 22 Օգոստ: ամսւսնայեալ Էնդ Ն. արքայական Մ. ԳէորգիՅոսից. Կ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Վերայ Կոնստանդինոպոլիսի: Ծն. 1854 ա. 4 Փետր: ամսւսն. 1874 ա. Էնդ Ն. արք. Բ. Գ. Բ. Վերանմանը սկայի Վիլհելմայ Եւդինի: 2. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Ներկայ Ներկայիցիք: Ծն. 1831 ա. 27 Յուն: ամսւսին նորին: Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Ալեքսանդրա Պետրոպոլիսի: Ծն. 1838 ա. 21 մայ. նախկին արքայազուստ. Օրդէքի Ներկայիցիք. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Ներկայ Ներկայիցիք: Ծն. 1856 ա. 6. նոյեմբ. Բ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Պետր. Ներկայիցիք: Ծն. 1864 ա. 10 Յունի: 3. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Միկայէլ Ներկայիցիք: Ծն. 1832 ա. 13 Հոկ. ամսւսին նոյ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Օրդայ Ֆէօդորովնո: Ծն. 1839 ա. 8 Սեպտ. նորին. Ժամանակի Բաղնիս: Որդէք նոցին: ա. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Ներկայ Միկայիլովից: Ծն. 1859 ա. 14 ապր. Բ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Անատանայ Միկայիլովնո Ծն. 1860 ա. 16 Յուն: Գ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Միկայէլ Միկայիլովից: Ծն. 1861 ա. 4 Հոկ. Գ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Գէորգի Միկայիլովից: Ծն. 1863 ա. 11 Օգոստ. Կ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Ալեքսանդր Միկայիլովից: Ծն. 1866 ա. 1 ապր. Գ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Ալեքէյ Միկայիլովից: Ծն. 1869 ա. 8 Հոկ. Գ. Ն. Կ. Բ. Մ. Էջ. Ալեքսէյ Միկայիլովից: Ծն. 1865 ա. 16 Դեկտ. Բ. Ն. Արք. Մ. Օրդայ Ներկայիցիք: Ծն. 1822 ա. 30 Օգոստ. ամսւսն. Էնդ Ն. Բ. Վերանմանը սկայի արքայի Ֆելեքիլիսի Ալեքսանդրովից: նոցին Կ. Բ. Մ. Էջ. Բոմանովի Գոթար. Կ. Գ. Բ. Էջ. Ներկայ Մանիսիլիանովից: Ծն. 1843 ա. 23 Յուն: Գ. Էջ. Եւդէն. Մանիսիլիանովից: Ծն. 1847 ա. 28 Յունի: Գ. Էջ. Գէոր. Մանիսիլիանովից: Ծն. 1852 ա. 17 Փետր: Գ. Մարկայ Մանիսիլիանովնո Ծն. 1841 ա. 4 Հոկ. ամսւսնայ. Էնդ Ն. Արք. Բ. Արքայորդայ Վիլհելմի Բաղնիսից: Կ. Էջ. Եւդինայ Մանիսիլիանովնո Ծն. 1845 ա. 20 մարտ. ամսւսն. Էնդ Ն. Բ. Արքայորդի Ալեքսանդր սկայի Օրդէքից: Կ. Բ. Մ. Էջ. Նիտտիլիայ Միկայիլովնո Ծն. 1827 ա. 16 Օգոստ. ամսւսն. Էնդ Ն. Բ. Գոթար Միկայիլովից. Մարիլիցիլիսի:

Յաւելուածք 1883-թ.

ՕՐԱՑՈՒՑԻ.

ԾԱՂԻԿ ԸՆՏԱՆԵԱՅ

ՈՒԹՆԵՐՈՐԿ ՏԱՐԻ.

ԽՄԲԱԳԻՐ ԵՒ ՀՐԱՑԱՐԱԿԻՅ

ԱՐԳԱՐ Ս. ԳՈՒԼԱՄԻՐԵԱՆՑ

163.

ԱՌԱՔԵԼԱՇԱԽԻՂ ՀԱՅՐԱՊԵՏՆ

ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

ՍՈՒՐԲՆ ՅՈՒՍԻԿ.

Պարբեր Կէս Կարգու Օրացույի սիլ Էնդին:

ԱՌԱՐԻՆԱԶՈՐ Լ ՃԳՆԱՍՈՆ Հայրա-

պետն ամենայն Հայոց, սուրբն Յու-

սիկ կրտսեր որդին էր առաքելաշնորհ

1883 ամի.

Կերևան:

Ս. Վրթանիսի *): Սա ամենայն առաքինութեամբ բոլորովն նման էր իւր հօրը և եղբօրը-Գրիգորիսին, որ Աղուանից Կաթուղիկոսն էր: Յուսիկը և իւր եղբայր Գրիգորը, որ երկուորեակ էին՝ իրենց պատանեկութեան օրերը իմիասին անցուցին իրենց հօր-Ս. Վրթանիսի մօտ Աեսարիայում: որը իւր հայրական զթութեամբ անբազար կրթում էր և ուսուցանում ամենայն խոհեմութեամբ և ամբիճ քաղաքավարութեամբ, մինչև որ սերմանեց նրանց սրտերի մէջ, հոգևոր դպրութիւնների բոլոր հրահանգները և առաքելական Հայաստանայցի Ս. Յկեղեցւոյ հրմունքը: Յետոյ իմիասին իւրեանց հօր-Ս. Վրթանիսի հետ բերին Հայաստան: Ս. Յուսիկը ամուսնացաւ, փեսայանալով Տիրանայ Հայոց թագաւորին, բայց նա երկար չմնաց ամուսնական կապով, այլ՝ երկուորի ունենալուց յետոյ՝ որոնց անուանքն էին, Պապ և Աթանազիէն, հրաժարուեց իւր կնոջից, և ուշ խարհային բոլոր զուարճութիւններից, ու միանձնանալով սկսեց պարտաւել խիստ աղօթիւք և ճգնութեամբ. նա սկսեց խոր քննութեամբ մանրամասնաբար ընթերցասիրել Աստուածային սուրբ գրքերը. և այսպէս հոգեկան զուարճութեամբ անցուցանում էր իւր օրերը:

Սակայն 335 թ. երբ վախճանեցաւ իւր հայրը-

(*) Տե՛ս, Թաւ. Ընտ. Ե. տ. 1882 թ. 116 յաւ. 282 երես:

Ս. հայրապետն Վրթանէս, Ս. Գրիգորի աթոռը մընաց թափուր: Նւ որովհետև Հայկական տմբոխը քաջ տեղեակ էր Ս. Յուսկան առաքինաւիայլ բնաւորութիւններին և ճգնութիւններին՝ վասնորոյ միահամուռ ընտրութեամբ բազմեցրին Հայրապետական աթոռն Ս. Գրիգորի. որ եղև հայրապետ և կաթուղիկոս ամենայն Հայոց:

Ս. Յուսիկը այնուհետև սկսեց առաւել ևս ընթանալ առաքինութեամբ. խիստ հաստատութեամբ պահպանեց եկեղեցական բոլոր կարգերը և կանոնները, և մշտամուռնչ աղօթիւք փայլում էր նա սքանչելի սրբութեամբ: Սակայն նորա որդիքը, չընմանուեցին իւրեանց սրբագումնոր նախանձելի տոհմին. որոնց մասին՝ նա խիստ սաստիկ տեղեկութեամբ էր և տոչորվում գիշեր և ցերեկ. չնայելով նորա բոլոր տքնութեանց՝ որ միշտ և հանապազ խրատում էր, համոզում էր և քարոզում... բայց բոլոր ի զեւայլ՝ նոքա հետևում էին իրենց մայրական տոհմին:

Սորա ժամանակաւ՝ ուրացող Յուլիանոս կայսրը ուղարկեց Հայաստան իւր պատկերը, որ ուրուական և ղեւական նմանութեամբք տախտակի վերայ նըկարուած էր, համաձայն հիթանոսական պաշտաման. հրաման տալով Տիրանայ Հայոց թագաւորին՝ որ այդ պատկերը, մեծ պատուով բազմացնէ իւր արքայ-

ական եկեղեցում՝ արևելեան կողմումը: Եւ որովհետեւ, Տիրան թագաւորը վատասիրտ էր և անպիտան, ևս և՛ հակառակամիտ էր առ Աստուածապաշտութիւնը՝ յանձն առաւ կատարել ուրացող Յուլիանոսի անարժան գործը. բերեց այն դիւական և ուրուական պատկերն Ծովաց գաւառն, և մոցրեց իւր արքայական եկեղեցին որպէս զի կանգնացնէ այնտեղ:

Ահա այս միջոցում, աշտուպարմ՝ Հայերը շտապելով փութացին յայտնել Ս. հայրապետին Յուսկան, որը լսելուն պէս՝ իսկոյն վաղեց նոյն իսկ եկեղեցին և հասաւ թագաւորի մօտ, մինչդեռ պատկերը նորա ձեռքումն էր. սուրբ հայրապետն սկսեց զանազան համոզական խրատներով, մե՛րթ սիրով, մե՛րթ սաստկութեամբ, քարոզել որ յետ կենայ այն հեթանոսական դիւապաշտութեան գործերից, որպէս զի չը պղծուի ինքը, և չպղծէ՛ Ս. եկեղեցին:

Թագաւորը ոչինչ ուշադրութիւն չդարձրեց: Այն ժամանակ Ս. Յուսիկը, սաստիկ վշտանալով, իսկոյն յափշտակեց թագաւորի ձեռքից այն դիւական պատկերն և անարգանօք քցեց դետին իւր ոտների տակ, և քաջութեամբ տրտնելով ջարդու փշուր արեց:

Տիրանը տեսնելով այս բոլորը, սկսեց կատաղաբար բարկանալ, յիշեց նա ևս իւր մոքում, Ս. հայրապետի, ուրիշ շատ յանդիմանութիւնները իւր

անկարգութիւնների համար, հրամայեց սաստիկ զազանութեամբ երկար ծեծելով քաշ տալ, մինչև որ, Քրիստոսի առաքինի սուրբ նահատակն աւանդեց իւր հոգին, իւր վեցամեայ կաթողիկոսութիւնից յետոյ:

Ահա այս սարսափելի անցքը, ամբողջ Հայ ժողովրդին մինչ այն աստիճան վերաւորեց և վշտացրեց՝ որ բոլորը սկսեցին դադոնապէս երկար միջոց մեծ սուգ պահել, միշտ և հանապաղ անիծելով դիւաւիրտ զեղխացեալ Տիրանին: Իսկ պատուական մարմինն սրբոյն՝ մեծ բազմութեամբ և պատուով տարան ի Փորդան, և իւր հօր մօտ թաղեցին ամենաշքեղ հանդիսիւ:

Ահա հրատարակելով ընդ սմին՝ երանելի սուրբ նահատակին Քրիստոսի Յուսկան փառաւոր պատկերը և պատմութիւնը. յոյս ունենք, որ մեր Հայ ամբողջ քաղղը սիրով կընդունէ. ապա ուրեմն, և թող այդ չնաշխարհիկ պատկերը և նորա կենդանի անմահ անունը սիրալիր ընդունելութեամբ մոռտ գործէ ամեն մի Հայի բնակարան. պատմելով մեր ընտանեաց, գերդաստանաց և ծաղկափթիթ զաւակաց:

164 Հ Ա Ն Ե Լ Ո Ւ Ն

Փոքրիկ տեսակ բաներ կան,
որ մանուկ են հողի մէջ,
յանկարծ տեսար զուրս եկան՝
և լլուեցին այդոյ մէջ:

Բացարար՝ ընդ մեծ արքի:

Սեպեալ տարուայ 1882 թ. 117 համարաւ Ա.
հանելուկն էր՝ Օշի: Իսկ 118 հ. Բ. հանելուկն էր՝
Մաւին:

165 ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻՅ ԵՒ ՄԵԿԻ ԱՆՀԱՏԱ-
ՆԱԼԸ ՆԵՐԿԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿՈՒՄ:

Տեղւոյս (Երեւանայ), Աստաֆէի լեռնայ անուանեալ
փողոցի վերայ Ա. Պետրոս և Պողոս եկեղեցւոյ ոչ
հեռի, ձախ կողմումը քանի մի տարի առաջ, կար
մէկ տուն իւր փոքրիկ բակով. որի քամակը պար-
աւել էր, և որը պատկանում էր մէկ Պարսկի: Այս
տան քամակը որ նայում էր պարտիզին և փողոցն՝
արդէն յայտնի էր, որ այդ տեղը հնումը Հայոց
եկեղեցի է եղել. որովհետեւ պարզ երևում էր սրբա-

տաշ քարերով շինած կիսակողով մեծ սեղանի յետին
պատը: Այդ պարաէզը քանի մի տարի առաջ գնեց
Պարսկից հանգուցեալ Մնացական Գալստեանցն, որը՝
բոլորը քանդելով՝ բացուեց և երևաց եկեղեցւոյ
ընդարձակ հիմքը, կրով և կոփածոյ քարերով շինած,
որի դիւրքը բաւականին մեծ էր. նա շինեց իւր հա-
մար շինութիւն, որով բոլորովին անհետացաւ եկե-
ղեցւոյ հետքը...:

Իսկ տունը իւր փոքրիկ բակովը հանդերձ, գնեց
Նոյնպէս մէկ Հայ մարդ, — Գալստ Մահտեսի Սկրո-
չեան անուամբ. Նորքեցի: Մայիսի 20 նի 1881 թ.
մենք անցնելով այդ մեր փողոցից՝ տեսանք որ քա-
րութանդ են անում այդ հին շինութիւնները. մենք
ստատիկ հետաքիքութեամբ մօտեցանք նայելու, յան-
կարծ երևաց մեր առաջին այդ հայրենեաց հնու-
թեան նուիրական սուրբ նշանները. — եկեղեցւոյ մեծ
սեղանի պատը, որ այդ տան տակն էր մնացած,
որպէս ներքնատուն. մենք դառնալով դէպի քանդող
մշակներից գլխաւորին՝ որ մի պարսիկ էր, յոյժ
Թախանձանօք խնդրեցինք որ պատմէ մեզ այդ տեղի
մասին, կամ գոցէ արձանագրեր, ատպանագրեր
զուրս եկած ընդին ցոյց տայ: Նա ընկելով այնքան
բարի, պատմեց մեզ հետեւեալը: Թէ հանգուցեալ
«Մնացականը իւր աները շինելուս՝ գտաւ մէկ մեծ

արձանադրած քար *), և կարծեմ պահեց, բացի այդ՝ ես շատ տարի է որ այս տանը քիրայով մընում էի իմ ընտանիքով, մենք գիտէինք որ այս տեղը Հայոց եկեղեցի է եղել, որովհետեւ ներքնատանը մենք նշմարում էինք ամեն ձեր կիրակնաւմուտ երեկոները փայլող լոյս, ուստի և մենք շատ յարգանքով էինք մնում և մաքուր պահում և այլն: Շատ բարի, եթէ քանդելուս որեւիցէ մէկ բան երեւայ՝ իսկոյն կհասցնեմ ձեզ միամիտ եղէք:» Յետոյ պատահեցինք տան տիրոջ Հային, որին խնդրեցինք նոյնպէս շատ բաներ... նա ևս խոստացաւ որ քանդելուս զգուշութեամբ նայեն և այլն: Բայց յետոյ տեսանք որ այլ ևս կէսից աւելի չեն քանդել, այլ նորից պատեն դրել նորա վրէն, ուստի և ոչինչ չկարողացանք տեսնել և գտնել: Այդ սեղանի պատից քանի մի քայլ հեռու, դուրս էին եկել կաբասներ. երեւաց որ, այդ եկեղեցւոյ խորանների տեղերն են, ուր հնումն միշտ լինում էր խորաներում ձիթի կարասներ, և որոնց մէջ միշտ լինէին էլնում եկեղեցւում վառելու համար ձէթ:

Մենք շատ ենք ցաւում, որ չկարողացանք որեւ-

(*) Այս արձանադրի մասին մենք իսկոյն զեմեցինք խնդրանք հանդ. Մնացականի կնոջը, որից ստուցանք բացասական պատասխան իւր փեսայի Պ. Թ. Մ. միջոցով:

իցէ մի արձանադրութիւն կամ տեղեկութիւն դուսնել այս անհետացած Ա. եկեղեցւոյ մասին. և յոյժ զարմանալի է թվում մեզ, որ հանգուցեալ բազմաջան և արդիւնաւոր Յովհաննէս եպիսկոպոսն Շահաթունեանց իւր, Ստոր. Կաթ. Եջմի. և հինգ գաւա. Արար.՝ երկհատոր գրքին մէջ՝ ոչ մի տեղեկութիւն չկայ այս մասին: Այնու ամենայնիւ, մենք շատ հարցափորձութիւններէց յետոյ՝ բազմ ունեցանք տեսնել մեր քաղաքացի Պ. Նղիայ Նղիայեանցի մօտ, մէկ գրչագիր ճաշոյ՝ բաւականին մեծ զրութեամբ, որի յիշատակարանում գտանք հետեւեալը. «Բնդհովանեաւ սուրբ Կաթուղիկէնին, և սուրբ երկու երեսին, սուրբ Յակոբին և սուրբ Սարգիս զօրաւարին ի թուաբերութեան հայկազեան տօմարի. ՌՃ. և Լ. Գ. Թուի. ի թագաւորութեան պարսից Շահսուլէյմանին. ի բռնակալութեան տանա արարաւ տեան զալիսանին: Ի հայրապետութեան սուրբ Եջմիածնայ տեառն Նղիազարու սրբազան հեղինակ և «յաջորդութեան սուրբ ուխտիս մերոյ ոհանաւանից «սուրբ կարապետին:»

Ահա այս Յիշատակարանից երեւում է որ, այդ եկեղեցւոյ անունն էր՝ Ներկու երեսանի Սուրբ Յակոբ՝ Նըղու-Երեսանի ասուած է եղել նորա համար՝ նոյն, որ եկեղեցին շինուած է եղել ինչպէս և երեւ-

ում էր հետթիւնից՝ երկու երեսից։ Ընումն որովհետեւ Զորագլուխի, «Անապատ» անուանեալ Կաթուղիկոսական իջևանի, որ այժմեան առաջնորդարանն է հիւսիսակողմում կար և, «Սուրբ Յակոբայ» անուամբ եկեղեցի, երթեկ հայազգի վաճառականաց և ճանապարհորդաց համար, և որպէս զի զանազանուէին միմիանցից՝ սա կրում էր իւր վերայ Նրէու Երեսանի և Յակոբ անուամբ։

Սեր հետաքննութեամբը երևում է որ, այն սարսափելի մեծ երկրաշարժը որ պատահեցաւ 1679 թուականին՝ երևան քաղաքի բոլոր շինութիւնները կատարելապէս կործանեց, ահա այս Ս. Յակոբ երկու երեսանի եկեղեցին ևս ի թիւս միւսների՝ բոլորովին քայքայուեցաւ. և որպէս երևում է՝ այդ քայքայումած դրութեան մէջ քանի մի տարի շարունակաբար ժամասացութիւն է եղել իսկ յետոյ՝ նոյն իսկ եկեղեցական պարտիզի վերի կողմումը շինել են մէկ նոր եկեղեցի, Ս. Պետրոս և Պողոս՝ անուամբ, որ կայ այժմ, ի հարկէ և հաւանական է որ նորա քարերը գործադրած են եղել այժմեան եղած, Ս. Պետրոս և Պողոս՝ եկեղեցւոյ շինութեան վերայ։

Յիշեալ Յիշատակարանից պարզ յայտնվում է այն՝ որ վերոյիշեալ սարսափելի երկրաշարժից (1673 թ. Փրկչի) հինգ տարի անցնելուց յետոյ, այնէ՝ ՌՃԼԻ-

1684 թ. դրուած է Յիշատակարանը, որի մէջ, միմիայն «Ընդ հովանեաւ սուրբ Կաթուղիկէնին, և «սուրբ երկու երեսին, սուրբ Յակոբին և սուրբ Սարգիս զօրաւարին և ինչն շանակում է՝ որ այն ժամանակը դեռ չկար Ս. Պետրոս և Պողոս եկեղեցին, որպէս և չկար Կոնդի, Ս. Յովհաննէս Ակրաիչ, եկեղեցին*): բայց Ս. Կաթուղիկէ եկեղեցին՝ որպէս և հին Ս. Սարգիս եկեղեցին**)) երկրաշարժից յետոյ որպէս երևում է շուտով շինել են։ Իսկ հանգուց. Նահաթուհեանցի, Ստորագր.՝ մէջ բերած Կաթուղիկէի շինութեան աղաղաւ թիւն ՌՃԼԻ-1693. երեւի որեւիցէ մի վերանորոգութեան հաւանական թիւ է, և ոչ եկեղեցւոյ շինութեան, որովհետեւ ինչպէս երևաց այդ թուից շատ առաջ արդէն յիշատակած էր Ս. Կաթուղիկէն. ժոտաւորապէս կարելի է ընդունել Ս. Կաթ. եկեղեցւոյ շինութեան թիւը 1680-1683 թ.

Ս. հա այսպէս անհետացաւ և այս նախնեաց հրնութեան նուիրական հետքը, որ մեզ խիստ մեծ ցաւ և տխրութիւն պատճառեց։

(*) Կոնդի, Ս. Յովհ. Ակրա. եկեղեցին շինուած է ՌՃԻ-1708 թ.

(**) Հին Ս. Սարգիս զօրավարի եկեղեցին շինել էր Նահապետ Կաթուղիկոսն. բայց որովհետեւ վերջին ժամանակներում քայքայուելու վրայ էր՝ ուստի 1835 թ. քանդակով նորէն շինեցին, որ այժմեան Ս. Սարգիս եկեղեցին է, նոյն իսկ տեղում։

ՅՈՐԴԱՆԱՆ ԳԵՏԻ ՄԷԿ ՇԻՇ ԶՈՒՐԸ

Շատերին յայտնի չէ որ Նրուսաղէմում կայ մէկ անապաշտութիւն. որով Յորդանան գետի ջուրը վընասակար է լինում, նորածին երեխուն մկրտելու համար միայն այն ժամանակը՝ երբ որ մկրտութիւնը, նոյն իսկ Պաղեստինու մէջ չէ կատարվում: 1882 թ. եղև հետեւալ անցքը:—

Մէկ երիտասարդ վարակուած էր սարսափելի տկարութիւնների մէջ, երբ բոլորովին առողջացաւ նա այդ անապատի հիւանդութիւններից՝ ուխտեց որ անշուշտ գնայ Նրուսաղէմ Քրիստոսի Ս. Գերեզմանը համբուրելու: Փոքր միջոցից յետոյ պատրաստուեց և այնպէս գնաց Նրուսաղէմ: Նա բնակուեցաւ սուրբ երկրումը մի քան ամիս: Այս իսկ ժամանակում իւր քոյրը մարդու գնաց, և անցնելով մի միջոց՝ զգաց որ ինքը յղի է, ուստի դիմեց նա իւր եղբորը հետեւալ խնդիրքով՝ ուղարկել նորան մէկ շիշ Յորդանան գետի ջրից, որ երբոր՝ երեխէն ծնի՝ մկրտի նորանով...: Եղբայրը պատասխանեց հետեւալ նամակով.— «Ո՛չ, սիրելի քոյր իմ, ես չեմ կարող կատարել քո յանձնարարութիւնը. ես չեմ ուղարկիլ

«քեզ Յորդանանու ջրից: Դու երևի՝ չգիտես, այստեղի շատ հնուց աւանդուած կարծիքը, որով այս «ջուրը ամբողջութիւն է բերում երեխաներին՝ որ «րոնք այստեղ չեն մկրտվում: Որպէս զի հեռու չը «գնանք՝ վերցնենք ամենամօտ օրինակները: Մարիամ «Անտուանէտը և իւր աղջիկը որ Անգուլէմայի դքս «սուհին էր. մկրտուած էին աւագանի մէջ Յորդանանի ջրով.— բայց երկուսն էլ վերջացրին իրենց «կեանքը կառափնարանի վրէն: Մօտ ժամանակներ «րում երեք անձինք կամեցան փորձելով հասկանալ ի «րենց վրայ անապաշտութեան ճշմարտութիւնը.— Այս «սերուհի Շարլոտան, Նախկին Նէպոլիտայի «Ժառանգական Թագուհին, վերջապէս արքայա «որդի լուի, որ Նապոլիօն Բոնապարտի երրորդ որ «դին էր: Ահա սրանց անբողբոթութիւնը մշտապէս «շարունակվումէր:»

Քոյրը ուշադրութիւն չդարձրեց այս նամակին, այլ պնդելով ստիպում էր եղբորը, որ նա ուղարկէ անշուշտ Յորդանանի ջրից:

Եղբայրը տեսնելով քրոջ կրկնակի խնդիրը, ակամայեց ստիպուեցաւ վերջապէս ուղարկել մէկ շիշ Յորդանանու ջուր: Քոյրը ստացաւ ջուրը. շուտով ծնեց աղջիկ, բայց հենց մկրտութեան միւսը օրը մեռաւ: Նրիտասարդ եղբայրը ստանալով այս մասին

տեղեկութիւն՝ գրեց քրոջը:—«Կարծիքը ճշմարտացաւ:
«Այստեղի Արաբները զուր չեն անուանում Յորդա-
նանու ջրին՝, «Յուսիանական կենաց ջուր»: Բո-
ւոյն տեղիկը մտաւ, անցաւ նորու մէջ, չփորձելով երկը-
ային չարչարանքները:

167

ԺԱՄԱՅՈՒՅԻ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԱՐԷԻ ԿՆՏ:

Առհասարակ լաւ ժամացոյցը երբէք չէ կարող
ուղիղ լինել արեւի հետ. նորա համար որ, ժամա-
ցոյցը արեւի հետ՝ ամբողջ տարուայ մէջ, միմիայն
չորս անգամ է բոլորովին ուղիղ լինում: Այդ հանրա-
պէս մեր ժամացոյցները համարեա հաւասարվում են
արեւի ժամացուցի հետ, միմիայն Ապրիլի 15-ին
Յունիսի 15-ին, Օգոստոսի 31-ին, և Դեկտեմբերի
25-ին:

Փետրվարի 11-ին արեւի ժամացոյցը յետ է մն-
ում 14 րոպէից աւելի: Մայիսի 15-ին յառաջ է
ընկնում մինչև 5 րոպէ: Յուլիսի 26-ին յետ է մը-
նում մինչև 6 րոպէ: Եւ Նոյեմբերի 3-ին յառաջ է
ընկնում մինչև 18 րոպէ:

168 ԾՆՆԴՆԵՐԻ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆՑ ԶԱՆԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆ-
ՆԵՐԸ ԱՄՄՆԵՐԻ ՆԻ ԺԱՄՆԵՐԻ ՄԵՋ:

Աշխարհի մէջ, ընդհանրապէս երեխաների աճեալապ
ծննդները լինում են Փետրվարից մինչև Մարտը: Իսկ
ամենասակաւ ծննդները լինում են՝ Յունիսին և Յու-
լիսին: Ծննդների երկրորդ քանակութիւնը պատահում
է և աշնան սկզբին. օրինակի համար, Փարիզի մէջ
Մարտ ամսին, ծննդների թիւն հասնում է մինչև
5100, իսկ Յուլիսին միայն մինչև 3900:

Օրուայ ժամերը նոյնպէս ազդեցութիւն ունին
ծննդների վերայ: Ակտալ երեկոյեան վեց ժամից մին-
չև առաւօտեան վեց ժամն՝ ծնունդ է 1/5 աւելի
երեխէք, քան թէ առաւօտեան 6 ժամից մինչև ե-
րեկ. 6 ժ: Ամենասակաւ ծննդները լինում են ա-
ռաւօտեան 10 ժամին. իսկ ամենամեծ քանակու-
թեամբ ծննդները լինում են կէս գիշերին:

169 ՕՐՈՒԳԻՇԵՐՈՒԱՅ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ԱԶԳՅՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ՄԱՀՈՒԱՆ ՎԵՐԱՅ:

Առհասարակ երեկոյեան 6 ժամին՝ և կէս գիշերի
մէջ, պատահում են ամենասակաւ մեռնողներ. իսկ
մեծ քանակութեամբ մահը լինում է առաւօտեան:

170 ԵՐԶԱՆԿԱՅԻՇԱՏԱԿ ՆԵՐՍԷՍԻ Ե ԿԱԹՈՒՂԻԿՈՍԻ
ԱՄՆԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ ԳՈՐԾՔԵՐԻՑ՝
ՄԻ ՀԱՅ ՔԱՀԱՆԱՅԻ ԿՐՈՆԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆԸ:

Ա. Վ ե՛հ ներսիսի օրերում,
Մի քահանայ ընտրուեց.
Հայաստանի կողմերում՝
Օրհնութիւնը կատարուեց:

Բ. Այս նորընծայ տէրտէրը՝
Զուարճախօս էր լեզուաւ,
Աշխատում էր իւր սէրը,
Որ ծաւալուի յոյժ մեծաւ:

Գ. Գրե՛լ, կարգալ, գիտութիւն,
Ունէր փոքր ինչ մի միջակ,
Եւ կրօնի հմուտութիւն՝
Կար նորանումնոյն գունակ:

Դ. Գիտէ՛ր նա և այլ լեզու,
Խօսել կարգալ շատ փոքր.
Նա խօսում էր խիստ ազդու՝
Եւ ճարպիկ էր ո՛չ փոքր:

Ե. Հայեացք ունէր գեղեցիկ,
Նազտաբայլ էր ընթացքը.

Բայց նա ունէր մի դադունէք,
Նառ անպիտան վատթարը:

Զ. Թէ՛ ակամայ թէ կամաւ,
Պէտք է բացել դադունէքը,
Զի դեռ փոքրից ցանկացաւ՝
Ունենալ այդ վատ ձիրքը:

Է. Բայց մի կերպով նա պահեց՝
Մինչ քահանայ օծուիլը,
Երբ ամբոխին ծանօթուեց՝
Նա տապալեց դադունէքը:

Ը. Գինարբու էր խիստ սաստիկ,
Զէր ատում և օղին,
Նա խմում էր խիստ մեղմիկ՝
Ոյժ էր տալիս իւր լեզուին:

Թ. Փոքր առ փոքր վերջապէս՝
Այս դադունէքը իմացուեց,
Բայց զարմանք էր թէ ի՞նչպէս՝
Նա այսքան տարի չիմացուեց:

Ժ. Բաց համարձակ սկսեց՝
Խմիչքներին մօտենալ,
Լաւ խմելումնա փայլեց՝
Ա՛րդ սկսեց վատանալ:

- ԺԱ. Նա թուլացաւ պաշտօնում,
 եւ կորցրեց եռանդը,
 երբէք չէր էլ նա հոգում՝
 Որ փոխվում էր իւր դէմքը:
- ԺԲ. Նա թուլացաւ, վատացաւ,
 Մեծ գեղծուիներ նա գործեց,
 Կարգ ու կանոն մոռացաւ՝
 Ազնվութիւն չը յիշեց:
- ԺԳ. Ժողովուրդն ամբօխ,
 Որ խրատեն տէրտէրին...
 Բայց նա ասաց, իմ ծուխը՝
 ես չեմ թողնիլ ոչ մէկին:
- ԺԴ. Ո՛չ մի խրատ, համոզմունք,
 Զէր ըմբռնում տէրտէրին,
 Զունէր հաստատ նա խոստմունք՝
 Որ չհասնէր այդ օրին:
- ԺԵ. Ժողովուրդը շուարուեց,
 Զէր իմանում ինչ անել,
 Վերջ ի վերջոյ նա վճռեց՝
 Վեհ ներսիսի մօտ դիմել:
- ԺԶ. Երեք հոգիք խոհականք,
 Սկին Իջման սուրբ տեղը,

- Խիստ եռանդով մեծ յարգանք՝
 Նուիրեցին առ վեհը:
- ԺԷ. « Բարի՛ լինի Զեր գալուստ,
 Ասաց պետն այն Ներսէս,
 « Այդքան երկար ՚ի հեռուստ՝
 « Ե՛ր գաք խմբով փութապէս:
- ԺԸ. « Աստուածարեալ հայրապետ,
 « Դուք զահակալ Լուսատուին,
 « Տե՛ր համբուրել հովուապետ
 « Զեր քաղցրիկ Աջ գլխովին:
- ԺԹ. « Այն քահանան նորընծայ,
 Ասաց աւագն նոյանից՝
 « Դինամօլեալ արբենայ՝
 « Զէ՛ հեռանում գինեանից,
- Ի. « Ժամ, պատարագ եւ պաշտում՝
 « Բարձի թողեալ ընթանայ,
 « Զո՛ւր են նորա ողջ խոստում՝
 « Զի մշտապէս մոռանայ:
- ԻԱ. « Ո՛րքան խնդիրք աղաչանք,
 « Տեղերուելով հայցեցինք,
 « Բայց մեր բոլոր հոգս ու ջանք՝
 « Ի զո՛ւր տեղը անցուցինք:

- ԻԲ. « Սրտաճմբեալ մնալով,
« Ոչ մի հնար չգտանք,
« Արդ աղերսմամբ դիմելով՝
« Վեհչիւ մօտ է մեր փրկանք:
- ԻԳ. « Աղերսո՞ւմ ենք, Վեհափառ,
« Զայնտկեցելն միասին,
« Պահանջեցէք խստաբար,
« Որ նա թողնէ այդ հողին:
- ԻԴ. « Թէ ոչ՝ այժմ չենք կարող,
« Ոչ մի կերպով դիմանալ,
« Զի նա խմիչք է սիրող՝
« Մեզ չէ կարող մօտենալ:
- ԻԵ. « Շատ տխուր է Ձեր վեճակ,
« Ասաց վեհն այն ներսէս,
« Եւ ի՞նչ վատթար խայտառակ՝
« Ընթացք ունէ դա այդպէս:
- ԻԶ. « Ափսոս այն սուրբ կոչումը,
« Որ մենք նորան տուեցինք,
« Եւ երէցի՞ օծումը՝
« Մենք նորանում փնդռեցինք:
- ԻԷ. « Առհասարակ մեր Հայքը,
« Միշտ չարժեք են բան տեսնեմ,

- « Այդ առիթով մեր միտքը՝
« Պինդ որոշման չէ հասնում:
- ԻԸ. « Ինչի՞ համար անզգոյշ,
« Դուք ընտրեցիք այդ մարդին,
« Որի ընթացք եղև փուշ,
« Եւ շփոթեց Ձեր հողին:
- ԻԹ. « Քանի՜ անգամ պատուէրներ,
« Մեր Հայերին տուեցի,
« Եւ ընտրութեան կանոններ՝
« Ընդհանրութեան ցրուեցի:
- Լ. « Բայց և այնպէս դուք որդիք,
« Զէք կատարում իսկապէս,
« Որպէս զի մեր սուրբ տեղիք՝
« Փայլէր կարգով վեհապէս:
« Աւանդ,
- ԼԱ. « Մեր խնկելի սուրբ տաճարք,
« Ոտք են դնում անաբժանք,
« Ժողովուրդոց այս արարք՝
« Ո՛հ խափանեն սուրբ մաղթանք:
- ԼԲ. « Է՛հ, վերջապէս սիրելիք,
« Հանգիստ դացէք անվրդով,
« Ի՛նչ որ պէտք են անելիք՝

- « Դուք կ'տեսնէք խիստ փութով:
1. Գ. « Աստուածային օրհնութիւն,
« Ծառալեացէ Զեղ վրայ,
« Եւ միշտ բարի ուղղութիւն՝
« Տիրապետ է մշտակայ:
1. Գ. Պրհնեց, թէ չէ վեհ աէրը՝
Նոքա զլուխ տուեցին,
Որդիական մեծ սէրը,
Սկնածութեամբ յայտնեցին,
1. Ե. Համբուրեցին Իջման տեղ՝
Եւ սուրբ մասունք գլխովին,
Եւ բոլոր միւսք սրբատեղ՝
Մեծ յարգանքով լիովին:
1. Գ. Ուղի անկան գնացին,
Հոտան իրենց հայրենիք
Բոլորեցունց պատմեցին՝
Իւրեանց բոլոր անելիք:
1. Ե. Քահանայի արարքը,
Վեհափառին տխրեցրեց
Նորա հոռի վատ կամքը՝
Վեհի գութը չը շարժեց:
1. Ը. Ուստի այնպէս և փութով

- Վեհ հրամանը հասաւ,—
Պատիժ կրել վեց ամսով՝
Նա փիլոնից զրկուեցաւ:
1. Թ. Հեռու մնալ և դասից՝
Ժողովրդի մէջ կանգնել,
Խիստ հրաման էր վեհից՝
Եւ ժամասաց չը լինել:
- Խ. Մեր քահանան երբ լսեց՝
Խիստ տաքացաւ, բարկացաւ,
Ոչ մի հրաման չպահեց՝
Ս. յլ տաճարից հեռացաւ:
- ԽԱ. Հա հեռացաւ, բայց երբէք
Խոհեմութիւն չը յիշեց,
Գոնէ հայցեր՝ «ինձ ներէք»
« Բաւ է վեհը ինձ պատժեց:
- ԽԲ. Տգիտաբար նա մոքով՝
Շատ չափչափեց ու ձևեց,
Ոչ մի ազատ պարզ խելքով՝
Իւր օգուտը մտածեց:
- ԽԳ. Ղա տաքարոյ ընթացքը,
Զրկուացրեց ամենքին,
Նորա կեղտոտ արարքը,
Դուք չէր գալիս ոչ մէկին:

ԽԴ. Յանկարծ յայտնեց նա նոր միտք, —
« Կրօնափոխ եմ դառնում,
« Զի ձեր բոլոր լըջամիտք՝
« Ինձ այս օրեր է դարձնում:

ԽԵ. « Եթէ կա՛միք տուեցէ՛ք
« Իմ փիլոնը յետ առած՝
« Վեհափառին յայտնեցէ՛ք,
« Որ սաստիկ եմ նեղացած:

ԽԶ. Ժողովուրդից շատերը,
Համոզեցին, խնդրեցին,
Բայց բոլոր այն խօսքերը,
Ո՛չ մի կերպով չօգնեցին:

ԽԷ. Այլ նա շուտով պատրաստեց,
Կրօն փոխելու թուղթը,
Խիստ տաքացած նա դիմեց՝
Այլադաւան նոր ուխտը:

ԽԸ. Խիստ մեծ սիրով ընկալան,
Այս ջերմեռանդ հերոսին,
Նորա շուտով խոստացան՝
Հասցնել իրեն փափագին:

ԽԹ. Այլադաւան այն ուխտից՝
Մէկ թուղթ հասաւ առ Ներսէս,

Քմածիծաղ նա սրտից՝
Նայեց, կարդաց, էր այսպէս. —

Մ. « Ձեր մէկ այս ինչ քահանայն,
« Խնդրամատոյց մեզ եղաւ,
« Նորա ազատ միտք է այն՝
« Նկեղեցին Ձեր թուղաւ:

ՍԱ. « Ձե՛ք ինչ արդեօք մի արգելք,
« Որ Լ՝ է բան Ձեր Վեհից՝
« Զի այն խնդրին մենք տանք էլք,
« Որ ընդունուեց մեր կողմից:

ՍԲ. Կարդաց թէ չէ, «Մեծ Մարդը»,
Ծիծաղ դարձրեց իւր դէմքը,
Մի կողմ դրեց այն թուղթը՝
Գրեց իսկոյն այս խօսքը: —

ՍԳ. Ես այդպիսիք շատ ունեմ,
Տարէ՛ք, որքա՛ն Դուք կուզէք,
Զի ես սրտով ուրախ եմ՝
Այդպէսնե՛րից մեզ փրկէք:

ՄԵՆԱՍՏԱՆԲ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ

171 ՆՈՒԻՐԱՏՆՂ ՄՐԱՌՅՆ ԽՈՐՎԻՐԱՊԱՅ
ՎԱՆԻՅ.

Ընցեալ տարի մենք հրատարակեցինք „Անապատ
որբոյն Սեանայ վանից“ վերնագրով ընդարձակ յո-
գուածը. *) որը՝ ամէն տեղ խիստ մեծ ընդունե-
լութիւն գտաւ: Ահա և մենք շարունակաբար, այս
տարի հրատարակում ենք՝ „Սրբոյն Խոր-Վիրապայ
վանից“ ընդհանուր տեղեկութիւնները:—

Սուրբ Խորվիրապի վանքը՝ գտնվում է, մեր նախ-
նեաց Արտաշատ քաղաքի բլրակի վերայ: Սրբոյն
Գրիգորի Վիրապի վերայի վանքը, նոյն և միւս Ս.
Աստուածածնայ Եկեղեցին՝ բացի նախապէս շինելուց՝
և զանազան միջոցներում վերանորոգելուց զկնի՝
շինուած են և Ներսէս Շինող հայրապետից, իսկ
բաւականաչափ ժամանակներից յետոյ՝ նորից շինուած
է, հանդերձ պարագով և սենեակներով աշխատու-
թեամբ Դաւիթ վարդապետի Տփխիսեցւոյ: **) Պար-

(*) Տե՛ս „Ծաղ. Ընտ“, է. տ. 1882 թ. 122 յաւ:

(**) Տե՛ս այս մասին հետաքրքրական տեղեկութիւն Հայր Շահլու-
թուհեանցի „Ստորագրութիւն Կաթ. Էջմիածնի և Հինգ զաւառա-
ցըն Արարապայ. Հ. Բ. զլուի 571-երես 277-282:

սից տիրապետութեան ժամանակ, այդ վանքը խիստ
աննշան դրութեան մէջ է եղել: որովհետեւ ճանա-
պարհի երկիւղները, թոյլ չեն տուել ուխտաւորնե-
րին յաճախել այդ սուրբ նուիրական տեղերը. իսկ
Ռուսաց Պետութեան՝ Երեանը առնելէն զկնի՝ Ս.
Խորվիրապը, սկսում է հետ զհետէ մեծ նշանակու-
թիւն ստանալ, և ուխտաւորները սկսում են շա-
րունակաբար յաճախել: Մեզ յոյժ ցանկալի էր իմա-
նալ, ի բնէ անտի զանազան միջոցներում եղած վա-
նահարց անուանքը, և առհասարակ նոցա կարգա-
դրութիւնքը ևն, բայց որովհետեւ վանքում չկայ ոչ
մի կանոնաւոր մատնան՝ որ ի բնէ անտի շարունա-
կաբար ժողովուած գրուած լինէր՝ վանահարց ան-
ուանքը և տոհմանուանքը, նոցա գործունէութիւն-
քը, երեւելի անցքերը, միաբանաց թիւը՝ զանազան
ժամանակներում: նոցա նախնաւանդ և նորաւանդ
սովորութիւնները, պաշտամունքը ևն, ևն, վանու-
ոյ՝ և մենք, հազիւ հազ կարողացանք զանազան աղ-
բիւրներից գտնելով դնել մի քանի վանահարց ան-
ուանքը:

ՎԱՆԱՀԱՐԲ Ս. ԽՈՐՎԻՐԱՊԱՅ ՎԱՆԻՅ

ա. Անտոն եպիսկոպոս 1441 թ.

բ. Մանուէլ եպիսկոպոս 1603 թ.

- գ. Դաւիթ վարդապետ Տփլիսեցի. վերջին վերանորոգող մենաստանիս և եկեղեցեացն, նստեալ 1661 թ. և վախճանեալ 1695 թ.:
- զ. Ստեփան վարդապետ Նրեանցի. 1827 թ. ստ շինել է Եւփայ անուանեալ գիւղումն, որ 5 միոն հեռու է վանքից՝ չմերանոյ, ուր բնակուած է եղել ինքը, և պահպանել է տուել վանքի անասնեղէնները. սա բաւականաչափ աշխատութիւն և հաւատարիմ ծառայութիւն է ցոյց տուել վանքին, շինելով մի ներքնատուն, և մէկ հոր, որին անուանում էին Գառնատառն. իսկ Պարսկերէն՝ շրխայաղ. որը մօտ 10 տարի է որ այլ ևս չկայ:
- է. Կալուստ Վարդապետ Դարունեցի, որ ի Կոզովիտ գաւառէ. ըստ այլոյ՝ Բայազտեցի. 1840 թ. որը այնքան անհոգ է լինում՝ որ ոչ մի քար քարի վերայ չէ դնում. այլ բոլորովին անխնամ է թողնում վանքը:
- զ. Յովսեփ վարդապետ Տփլիսեցի. այր գիտնական և գործունեայ ևս և հարուստ. սա շինել է արեւմտեան կողմում երկու հիմնաւոր սենեակ և մի նախասենեակ. չնայելով այդ վարդապետի տկար դրութեան՝ վանքը միշտ խնամքով է պահպանել:
- է. Զատարեայ Վարդապետ Նովբաւցի. որ նախ քահա-

նայ է եղել գիւղումն. այր յոյժ անգործ և անհոգ: Եւ Յուլիս Վարդապետ Բնադարեանց, սա շինել է արեւելեան կողմում պարսպի մեծ դրան վերայ՝ երկու փառաւոր սենեակ. իւր երկու պատշգամբովն. բայց ափսոս որ շուտով տեղափոխել են. այն է՝ վանահայրութիւն է արել 1853 թ. մինչև 1856 թ. թ. Պետրոս Վարդապետ. որը շինում է հարաւային կողմի պարսպի պատերը և երկու բուրջը:

Ժ. Գէորգ Վարդապետ Աւագեան Նրեանցի, ունէ շինած 2 սենեակ, կից Յակոբ վարդապետի շինածներին. և 1 ցորենի ամբար. սա մեծ աշխատութեամբ կարողանում է մասնաւոր հոգը սեպհակահացնել վանքին, բաւական վեճ ունենալով Նրեանայ Նիսիւր խանի հետ: Նրանի՞ թէ մեր վանահայրերը սորա չափ աշխատանք ունենային. որով ոչ փոքր օգուտ հասցրած կ'լինէին այդ Հայրենեաց նուիրական սրբատեղին: Այս վանահայրը վախճանեցաւ Նրեանում, Ս. Շողակաթի վանահայրութեան պաշտօնի մէջ:

Ժա. Ստեփաննոս Վարդապետ Մ. Իսկեանդարեան. այր բաղմաշխատ և հոգացող. սա շինեց 3 բաւականին ընդարձակ սենեակներ, մէկ մարադ, դարմանանոց, և փոխադրեց գոմանոցը վանքի պարսպից դուրս. այդ գոմանոցը 2 արշին բարձրացնելով

այլապէս է հռչակվում, և այս առթիւ վանահայրութիւնից արձակում են:

Ժբ. Յակոբ Վարդապետ Տէր Աւետիսեան Վաղարշապատցի, որ ոչ մէկ օգուտ չէ տուել վանքին, 4 ամսից յետոյ վախճանում է:

Ժգ. Պօղոս Վարդապետ Մաշխաճեան Աւաշկերտցի, որ վարէ այժմ իւր վանահայրութիւնը, սա՛ Ստեփաննոս վարդապետի սկսած զոմանոցը և նորա պարիսպը կատարելագործում է. և հաւատարմութեամբ ծառայում է. այժմ շինել է տալիս 1880 թ. քանդուած ներքնատունը և վերնատունը, և եկեղեցւոյ կից լեռ քարերը, կտրել է տալիս պարիսպը ընդարձակելու համար, որ մի գեղեցիկ ձեռնարկութիւն է: Պէտք է ի նկատի ունենալ և այն՝ որ զանազան վանահայրերի ժամանակներում միշտ պատահած են վերանորոգութիւններ:

Ս. Խորվիրապայ վանքում՝ կայ 2 վանք, որոց մէկն է Ս. Աստուածածայ եկեղեցի, իսկ միւսն՝ Սուրբ Խորվիրապի տաճար: Առհասարակ ժամասացութիւնն լինում է ըստ մեծի մասին Ս. Աստուածածնայ եկեղեցւոյ, միմիայն ձմեռը ցրտի պատճառաւ՝ ժամասացութիւնը կատարվում է Ս. Խորվիրապայ վանքում, որը բաւականին փոքրն է: Եւ այս իսկ առթիւ՝ այս Ս. Խորվիրապայ վանքում հազիւ թէ պա-

տահում է պատարագ մատուցանել. բայց եթէ փառազոյններ լինում են՝ այն ժամանակ կատարում են նոցա բաղձանքը:

Ս. Աստուածածնայ վանքի Արեւելա—հիւսիսային կողմումն է ,,Օթեոյ սուրբ Խաչը,, որի արդիւնքը հասնում է տարեկան՝ սկսեալ մինչև 10—15 մնթ: Մօտ 10—11 տարի կայ, որ մէկ 53 ամեայ աչքերից տկար կոյս, Զմեռ թ անուամբ՝ եկած է և մնում է վանքում օգնելով տնտեսներին: Այս կոյսը առանձնապէս ծառայում է ,,Օթեոյ Ս. Խաչի,, մատուռում, որի արդիւնքը վանահայրը նուիրած է նորան:

ԺԱՄԱՍԱՅՈՒԹԻՒՆՆ Է ԸՍՏ ՆԱԽՆԱԽՆԳԻ ՍՈՎՈՐՈՒԹԵԱՆ. Այնէ՛ օրը, երկու անգամ միայն պէտք է ժամասացութիւն ասել, առաւօտ և երեկոյ, որը կատարվում է մշտապէս. բայց հազուադիւս պատահում է և բացառութիւն: Պատարագ լինում է միմիայն մեծ տօներին, իսկ կիւրակէ օրերում՝ երբ միայն ուխտաւորք են լինում: Ուխտաւորաց ժամանակը երբեմն լինում է պատարագ և հասարակ օրերում:

Առհասարակ պատարագ մատուցանել տուողն, պէտք է պատարագ լին 2 մնթ ժամոց տայ. բայց եթէ տուած ժամոցները երկու մանէթից պակաս է լինում՝ յայնժամ լրացնում են պակասը վանքից: Ժամարարի ստացած ժամոցը իւր սեղհականութիւնն է.

իսկ Փաօք ի բարձման, Մէջ աշխարհ զալու, և Առաքելոցի բոլոր գանձանակադրամները զուտ քնուժ են յօգուտ վանքին:

ԿԱՌԱՌԱՐՈՒԹԻՒՆՔ ՄԻԱԲԱՆԻՑ:

Որովհետեւ վանահայրերը շատ անգամ միայնակ են եղել՝ այս պատճառաւ կանոնաւոր բան չկայ. հետեապէս և ուտելեաց կանոն չկայ. բայց այնուամենայնիւ այս ներկայ վանահօր օրօք՝ օրու զիշերուայ մէջ, երկու անգամ կանոնաւոր սեղան են նստում իմիասին, այնէ՝ առաւօտեան 10 ժամին, և երեկոյեան 7 ժամին: Կերակուրներն լինում են միմիայն մէկ տեսակ, միայն ամեն օր կերակուրներ ի հետ տալիս են՝ պանիր կամ ժաժիկ. իսկ պահոց օրերը՝ պօխ և թըթու: Գինին պատահական է. բայց օղի մշտական սառաւօտ և երեկոյ տալիս են մէկ մէկ օղիի բաժակով: Միաբաններից ցանկացողք օրուայ մէջ, ինչ ժամանակ որ լինէ՝ կարող են սառնալտընտեից հաց, և յիշեալ ուտելիքներէից ինչ որ պատրաստ ունենան: Կերակուրները պատրաստում են՝ ուտիք օրերին, կաթնով, քաշովի, եակնի, տօլմայ, սըպաս, հաւկիթ, ղաւուրմայ, կարագ և բանջարեղեն. օրումէջ փոփոխելով, կամ լաւ ևս ասել՝ որ օրը ինչ որ պատրաստ է լինում: Պահոց սեղանը նոյն է: Կերակուրներն են՝ լօբախաշու, ոսպախաշու, սի-

սեռի կերակուր, մախող, և չորացրած կանանչեղենից կերակրներ:

ՄԻԱԲԱՆՔ Ս. ԽՈՐՎԻՐԱՊԱՅ ՎԱՆԻՑ:

ա. Վանահայր Պօղոս Վարդապետ Մալխասեան Աւշկերացի:

բ. Գրիգոր ծայրագոյն Վարդապետ, Տէր Ստեփաննոսեանց՝ Նրեանցի:

4 Տիրացուք և 2 Տնտես: Ընդ ամենն ութն անձինք:

Բացի այս բոլորը, վանքը, ամենայն տարի ունենում է մէկ ծառայ, մէկ նախորդ, և մէկ հօրդարած:

Ամենայն տարի համարեա լինում են հոգևորականներից ապաշխարողներ, որոնց ուղարկում է Վեհափառ Կաթողիկոսը պատժելով: Այս 1882 թ. ապաշխարում են Վեհ. հրամանաւ՝ 2 վարդապետ Արիստակէս և Բարդուղիմէոս անուամբ, և 1 քահանայ Աշտարակեցի Գրիգոր անուամբ:

ԿԱՌԱՌԱՐ, ԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆՔ ԵՒ ԱՅՈՒՆ:

Երեանում՝ վանքը ունէ 1 այգի, որ նորք քաղաքամասումն է, և յ Ս. Աստուածածնայ ուխտատեղւոյն, տուած է կապալաւ տարեկան 153 բուրլի: Վանքի արդիւնքը աննշան է: Վանահայրը և իւր միաբանները շատ պարզ են ապրում, կարելի է

ասել որ Նահապետական ապրուստ ունին:

Վ անքը ունէ՛ մօտ 150 այծ և ոչխար, 20 հատ եղ, կով և արջառ, 2 ձի, և 2 սայլ: Վանահօր և միաբանաց հազուսաները վանքիցն է:

Վ անքը ջուր չունի, այլ 800 արշէն հեռաւորութեամբ՝ Նրասխից ջուր են բերում թէ խմելու և թէ բանացնելու համար: Նրասխը (Նրազը) բարձրանալուս՝ ջուրը դալիս է վանքի առաջ, ուր կան երկու տեղ, որտեղ որ ջրիցը մեծ քանակութեամբ սուգվում է գետնի տակ:

ՎԱՆՔԻ ՈՒՍՏՈՂ, ՀՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ:

Նոր իւրակէի—Կրկնաշատկի օրը վանքի ուխտն է, որ մերձակայ շատ տեղերից գալիս են բաւակաւնաշատի ուխտաւորներ, իսկ ուրիշ ժամանակներում շատ սակաւ են լինում թէ ուխտաւորներ, և թէ ճանապարհորդներ:

Թուրքերը նոյնպէս սովորութիւն ունեն, հին ժամանակներից սկսեալ ամեն տարի ուխտաւորութեան գալ: Նոքա գալիս են մեծ մասամբ կանանց խմբերով: և որոնք սրտեռանդն աղօթք են անում՝ նոյն իսկ երկու ս, տաճարների մէջ, և համբուրում են մինչև անգամ բոլոր պատկերները և Սուրբ Խորվիւրայի մօտքը: Կան այնպիսիք ևս՝ որոնք ուղղակի

իջնում են Ս. Վիրապի մէջ, և համբուրում են այն սուրբ որձաքարը՝ որի վերայ Ս. Լուսաւորիչը միշտ ծնրադրութիւն է արել, որ մինչև անպամ մաշուած տեղերը և նշանները երևում են: Թուրքերը նոյնպէս մատաղ են անում, բերելով ոչխար, այծ, կամ ալունի հաց: Բայց զարմանալի է, որ թուրքերը սովորութիւն չունեն զանձանակ ձգել: Այլ միմիայն մամեր են վառում: մամազին վճարելով՝ մերթ ուլունք, մերթ մանածի կաթ. և մերթ փող:

Վ անքի պարսպից դուրս՝ երևում են Արտաշատի հրնութիւնները, որոնք թէ և անհետացած են՝ բայց կան դարձեալ այնպիսի տեղեր, որտեղ հիմքերի նըշանները երևում են. և կան դարձեալ այնպիսի տեղեր՝ որոնց վերայ մանդալու ժամանակը մինչև անգամ լսվում է տալարիւթեանց ձայներ (զմբղմբոց): Կայ նոյնպէս և մի բլրակ՝ որի տակը երևում է որ տաղարկ է. այդ բլրակից դուրս են գալիս՝ մէկ տեսակ ապակիանման սպիտակ և փայլուն բողաղդութիւն. որը կարծում ենք, իբր՝ որ գաջի մի ամենապատուական սեռն է. դորա մեծութիւններն են ձեռաջափ. ինքը շատ փութարն է, և ծալ ծալ վերցնվում է զրա հատով մինչև անգամ ծխախոտի թղթի պարակութեամբ: Մեղ պատմեցին որ նոյնը դուրս է գալիս և Նրեանայ հանդերի մօտ, գաջահանքում, աւելի մեծու-

Թեամբ. դարձնում ենք մասնագիտաց ուշադրութիւնը:

Սուրբ Խորվիրապի ճանապարհը Երևանից սկսած՝ ընդ ամենն 36 վերստ է, որը ուղղակի արքունական փոշտայի ճանապարհ է մինչև Իւվայ Հայոց գիւղէ այգիների գլուխը. որտեղից կայ 2 ճանապարհ դէպի աջ, ա. ճանապարհը անցնում է այդ գիւղէ արտօրէից միջով, որ շատ անյարմարութիւններ է լինում արտօրայքը ջրելու ժամանակ. իսկ ք. ճանապարհը Քիւչուկ Վէդի անուանեալ Թուրքաց գիւղէ կողքովն է անցնում, որը ամենայարմար և ամենաուղիղն է սայլով կամ կառքով գնալու ժամանակ:

Այս բոլորից յետոյ՝ պարտք ենք համարում դարձուցանեալ ընթերցողն ուշադրութիւնը առ այն՝ որ ամեն մի Հայ, երբ մի փոքր խոր մտածէ՝ նա անշուշտ կհամոզուի մեզ հետ, որ այս Սուրբ Խորվիրապայ վանքը, Հայերիս համար ամենավեժ, և ամենանուիրական ուխտատեղերի շարքումն է գտնւիւմ. որովհետև այդ տեղ, այդ սուրբ հողի վերայ, այդ նուիրական դաշտի վերայ, այդ Խոր—Վիրապի մէջ, այնչափ երկար տարիների ընթացքում՝ միշտ աղօթելով ապրից երկնային հոգւով՝ Սուրբն Գրիգոր, և եղև մեք Հայաստանեայց աշխարհի և Եկեղեցւոյ՝ բազմերախտ երբորդ Ս. Լուսաւորիչ, հաստատելով մեր եկեղեցական սուրբ կարգերը, կանոնները, Ս.

պաշտամունքը, Աստվերաւանդ հիմունքը ևն. ևն: Իսկ այժմ մենք Հայերս, անվրդով, անհոգ, անուշադիր և վերջապէս երախտամու ընթացքով՝ ապրում ենք հանգիստ. չնայելով որ, մենք հոգւով և մարմնով պարտական ենք, այդ հայրենեաց սուրբ հողի հընութեան յարգը, պատիւը, և վերջապէս վերին աստիճանի վսեմութիւնը ճանաչել. բայց վա՛յ մեզ... որ մենք այնպէս ե՛նք նայում, այնպէս ե՛նք ուխտադրական այցելութիւնը մոռացման տուել, որ կարծես թէ, այդ նուիրական ա. տեղը՝ մե՛րը չէ... Խնչ աններելի յանցանք: Սուրբ Մեռոնի օրհնութեան ժամանակ՝ որ մօտ 2,0000 հողիք կլինէին՝ մենք մեծ դարմանքով նխառում էինք մի քանի հեռաւոր տեղի ուխտաւորների վերայ, որոնք մաադիր չէին դընալ Ս. Խորվիրապ: Մենք բազմիցս յորդորելով որպէս օրբազան պարտք՝ խորհուրդ տուինք դնալ և այցելել այդ Ս. Խորվիրապը: Իսկ մի քանիսները առաջին՝ որ եթէ մեր ծանօթ վարդապետները և եպիսկոպոսները խորհուրդ տան՝ կգնանք. որովհետև մենք նոցա հիւրերն ենք... նոցա ենք նայում...:

Եւ այսպէս, ամենայն խոնարհութեամբ և խորին ակնածութեամբ՝ դիմում ենք Նորին Վեհափառութեանը, որ ի պատիւ այն սուրբ Պարթևական Լուսաւորին մերոյ Ս. Գրիգորի Հայրապետական ԳԱՀԻ՝

գարձուցանէ Իւր հայրական գթալն ողորմածութեամբ խնամքը, այս բոլորովն մոռացուած Ս. Խորվիրապայ վանից վերայ, որ ինչպէս հեռացուած է կղերականութեան խնամքից՝ նոյնպէս և աշխարհականների այցելութիւնից, որ ոչ մի պատիւ չէ բերում՝ գոնէ մեզ վերջններէս: Վերջացնելով մեր տողերը, կարեւոր ենք համարում ի լոյս հանել վանքի փոշալի անկիւններից հետեւեալ գեղեցիկ բանաստեղծութիւնը:

« Ի 1832 ամի, յուժեմնէ միաբանէ Ս. Երուսողէմայ ասացեալ ի գովեստ վանից Ս. Խորվիրապայ ի գալն յուխտ և յերկրպագութիւն աղօթատեղոյն՝ Լուսաւորչին Հոյաստանի Ս. Գրիգորի մեծի Պարթևի: »

1. « Ստուածազարդ գահ հրաշալի,
« Սուրբ Խորվիրապ զրախտ ցանկալի.
« Շինեալ հրաշիւք զարմանալի,
« Ի վերայ չքնաղ փոքրիկ բլրի:
2. « Քանզի սա է հուպ Երասխայ,
« Յոր հիմնարկեաց Տրդատ Արքայ.
« Կամարոյարկ ըստ Սաղիմայ,
« Անունդ ձայնի երկրորդ Սինայ:
3. « Մաքուր մարմին աստ Ժամանեալ՝
« Ի մէջ գահիս հանգիստ առեալ,
« Գոն այլ բազում նշխարք սրբոյ՝
« Ի բժշկութիւն հոգեոյ մերոյ:

172. ԾՆՈՂԱՅ ՍԱՐՍԱՓԵԼԻ ԱՆԳՈՒԹԻՒՆԸ

Սնցեալ 1882 թ. սկզբներին՝ Հռոմ մայրաքաղաքում, մարդ ու կին մէկ սոսկալի և չափազանց անխղճաբար անգթութիւն գործեցին իրենց գեղեցիկ օրիորդի վերայ:—

Նիարդու հիւրանոցատէր Անտոնիօ Բլանկ, և իւր ամուսինը ունէին մի հատիկ 20 տարեկան օրիորդ Մարգարիտ անուամբ: Օրիորդը խիստ երեւելի գեղեցկութիւն ունէր: Նորա շատ շէկ երկար մազերը, վայելչահասակ մարմնոյ դրութիւնը, երեսի ուղղագծութիւնները և ածխանման սև աչքերը, հարկադրում էին բոլոր երիտասարդներին, գողցողալ և թալանալ նորա առաջ: Բայց Մարգարիտը, խիստ խոհեմ էր և ամօթիւած. ուստի և ուշադրութիւն չէր դարձնում ընդեւան սիրահար երկրպագուներին, այլ աշխատում էր, խոյս տալով հեռացնել նրանց, և առհասարակ ցանկութիւն չունէր մարդու գնալ: Այնու ամենայնիւ հասաւ և Ժամանակը: Նորա ջերմեռանդ երկրպագուներից մէկը, աստիկ հետամուտութեամբ աշխատելով՝ վերջապէս հասաւ բաղձանքին. նոքա իմիասին խնդրեցին ծնողաց օրհնութիւնը: Հայրը և մայրը, թէ և՛ չէին ցանկանում իրենց աղջկան մարդու տալ՝ բայց կամայ ակամայ ստիպ-

ուած էին տալ իրենց համաձայնութիւնը. որովհետեւ, ոչ մի մերժման առիթ չունէին: Մտողական օրհնութիւնը ստանալով՝ նշանուեցին, և սիրահարուած ջրխտակները այս երջանիկ օրը նստեցին մին և վերջին արշալոյսը, չհեռացնելով աչքերը միմիանցից: Գիշերը միմիանցից շատուշ հեռացան, ամենքը գնացին իւրեանց սենեակները: Մարգարիտը պառկեց կողինքում, բայց չկարողացաւ քնել. նորա սիրավառ երեակայութիւնները իւր սիրելւոյ հետ օդային ամբողջներ շինեցին ապագայ ընտանեկան կեանքի մէջ: Յանկարծ նա լսեց իւր ծնողաց ձայները, որոնք քրնած էին կողքի սենեակում:— «Խնչ անե՛ք արդեօք մենք Մարգարտի հետ, ասեց հայրը.— նա մարդու է գնու՞մ. նորան պէտքէ տալ իւր դրամադրութիւնը, որ կտակել է նորան իւր տտարը:— Այո՛, մեր գրութիւնը անյաջող է.— պատասխանեց մայրը:— Ա՛յ, ես այդ փողից յետ չեմ մնալ.— ասաց աղբու կերպով շրջնէնով հայրը.— գիտե՛ս որն է լաւը... սպանե՛նք Մարգարտին. և վերջը ջրի մէջ ձգենք»:

Անբաղդ աղջկեր պարզութեամբ լսեց այս խօսքերը, լսեց բայց չհաւատաց ինքն իրեն: Նորան խօսողարհուրելի էր երեւում այս բոլորը, և սարսափելի էր լինում քնելը: Այնու ամենայնիւ նա չքնեց: Դուրսը արդէն լուսացել էր, արեւի առաջին ճառա-

գայթը, արդէն թափանցել էր կրկնալուսամտից նորա սենեկի մէջ. իսկ նա չմոռացաւ ոչ մի վայրկեան: Նա դուրս թռաւ իւր կողինքից, հաղնուեց և վազեց տանիցը: Աննպատակ շրջելով քանի մի ժամ փողոցներում, նա վերջապէս վճռեց դնալ իւր հօրաքօջ մօտ և պատմել այս բոլորը: Հօրաքօյրը, ինչպէս որ սպասելի էր՝ երբէք չհաւատաց Մարգարտի խօսքերին, հաստատելով որ այդ բոլորը երազական ցընորքներ են:

Մտողքը նոյնպէս իրենց կողմից արդէն զգում էին որ բանը վատ է գնում. որ իրանք շափազանց յափշտակուել էին իրենց գիշերային խօսակցութիւնների մէջ. ուշադրութիւն չգարձնելով որ իրենց սենեակին կից պառկած է Մարգարտը: Ստիպուեցան գործը շուռ տալ կատակի, համբուրելով և զանազան փաղտքշական խօսքերով, սկսեցին հաւատացնել անբաղդ Մարգարտին իւրեանց սէրը, որպէս զի կորցրնեն նորա մտքից իրենց գիշերուան խօսակցութիւնները: Այս բոլորի հետեանքը ինքն ըստ ինքեան այն էր ի հարկէ, որպէս զի Մարգարտին վերադարձնէին իրենց առնը. որպէս և ելլէ իսկ:

Այնպէս լով քանի մի օր, Մարգարտը նստել էր լուսամտի մօտ և աշխատում էր, այն ինչ՝ յանկարծ քարասիրտ ծնողքը զարհուրելի և սարսափելի կեր-

պով խփեցին ծանրակշիռ գլանով *) նորա գլխին, և խփոյն խլացրին նրան. անբաղդ Մարգարտի վեր ընկաւ տախտակամանի վերայ անշնչացած, զարկելը կրկնեցին քանի մի անգամ: Եւ այս բոլոր աննկարագրելի անգթութիւնը գործեցին սիրելի ծնողները: «Մեռա՛ւ, բացականչեց հայրը. — նայիր, նորա երեսին արեան նշան էլ չկայ. բայց ականջներիցը թափվում է արիւնը:» «Այո՛, մեռա՛ւ, յողթանակաւ պատասխանեց մայրը. — «այժմ մեզնից չեն կարող փող ստանալ:» Եւ ճմարիտ որ, անբաղդ օրիորդի դուխը ջարդուած, և արիւնաշաղախ փռուած ընկած էր պախտակամանի վերայ: Նորա երկար խիտ մազերի հիւսերը փռուեց և ծածկեց ուսը և թիկունքը. նորա բերանը և շրթունքը հենց միայն սիրոյ վառ խօսքովը թոթովում և պապաջում դուռնաթափուեցին, և սեւ աչքերը խփուեցին: Այս րոպէում զթասիրտ հայրը արտասանեց այսպիսի խօսք. — «Գիտե՛ս, պէտք է կտրենք Մարգարտի հիւսերը, նայիր, ինչպէս խիտն ու երկար և ինչպէս զարմանալի գոյն ունեն: Մազերի հիւսեր շինողները, մեզ կտան ամենաւաղքէր 300 Փրանկ:» «Այո՛, այո՛ ի հարկէ. բացականչեց մայրը թէ՛ չէ՛ խփոյն մէկ ականաթարթում վա-

ղեց և բերեց մկրատը. և այսպէս Մարգարտի ամենազեղեցիկ մազերի հիւսերը խփոյն կտրեցին: Այս չարագործութիւնից յետոյ դուռս եկան տանից, ըստ պատկով գիշերուան խաղաղ ժամանակը, երբ նրանք վճռել էին դուռս տանել աղջկայ դիակը, ուր և իցէ մի տեղ: Սակայն, անբաղդ աղջիկը չմեռաւ. — այլ նա ենթարկուած էր միայն խոր ուշաթափութեան մէջ:

Քանի մի միջոց անցնելուց յետոյ, փոքր առ փոքր Մարգարտի ուշն եկաւ, մտաբերեց և կշռադատեց բոլորը. ինչոր նորա գլխովն անցաւ. նա մի կերպով մօտեցաւ դռանը. և բացարեց դուռը և սկսեց օգնութիւն կանչել: Շուտով վաղեցին զրացիները և ոստիկանութիւնը, վերաւորուածին խփոյն ուղարկեցին հիւանդանոց. իսկ չարագործներին բանդարկեցին, դուռս հանելով փայտեայ պահարանից՝ աղջկայ արիւնաշաղախ մազերի հիւսերը: Անբաղդ աղջկան խփոյն բժշկական օգնութիւններ հասցրին: Դժուար էր վճռել, կառողջանա՞ր արդեօք: Շատ կարելի է նրան կը փրկէր երիտասարդական հասակը և վառուած սիրահարութիւնը գէպի իւր նշանածը, որը մօտ էր արդէն ցնորուելու:

(*) Փոքրիկ սիւնաձև հաստ փայտ, գրգնտիկ նման:

173. 1881-1882 թ. ՄԷՋ ՊԱՏԱՀԱԾ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺՆԵՐԸ*]

Հոկտեմբերի 27/ին 1881 թ. Շահթախթում՝ որ Ռուսաստանի Երևանայ նահանգումն է. զգալի եղև երկրաշարժի հարուած: Նախ լսուեցաւ ստորերկրեայ որոտում, որ ուղղվում էր արևմուտքից դէպի արևելք:

Զուէցերիայում անցեալ 1881 թ. յաճախակի կրկնվում էր երկրաշարժը: Սեպտեմբերի 9/ին երեկոյեան 10 ժամին Ֆրէյբուրգում, Ժէնէվիայում և ուրիշ շատ մերձակայ տեղերում, եղև քանի մի ստորերկրեայ ուժեղ երկրաշարժի հարուածներ:

Ներսիսյան Հիստորիկոս Կոշիկում 1882 թ.

Շաբաթ 14 ն Յունվարի, երեկոյեան 10-11 ժամի մէջ Րինդերինկայում, որ հարաւային Ռաւանդիայի արևմտեան եղերքումն է, զգալի եղև երկրաշարժ, որը քանի մի տեղերում բաւականին թոյլ եղաւ իսկ միւս տեղերում այնքան սաստիկ էր՝ որ շատ տնեւում կահ կարասիքը, մահճակալները, բազկաթոռ-

(*) Տես Նմազ. Բնութ. է. ա. 1882 թ. 125 յաւ. 311-315 և 142 յաւ. երես 346-349.

ները և այլն, սկսեցին իրենց տեղերից շարժվել առտ և անդ: Համանման երեւոյթի մասին հաղորդում են Կլիտոնից և Կոլտինգի, ուր մինչև անգամ ափերի ձկնորսները, զգացին՝ որ ձգվում են դէպի անտաղիլ քարոտաբները, ջնայելով որ նոքա գտնվում էին ճշգրտապէս ծովի բաւականին խորքում: Գաղերսիէբենից, որ արևելեան եղերքն է հիւսիսային Նէզվիգայի, հաղորդում են նոյն երեւոյթի մասին հետեւեալը:—Շաբաթ երեկոյեան մօտ 10¹/₄ ժ. այստեղ զգալի եղև երկրաշարժ կամ ստորերկրեայ հարուած, որը շարունակեց 1-2 վայրկեան: Հարուածը այնքան սաստիկ էր, որ բոլոր ապակեղէն ամանիքը և պարագայքը վեր թափուեցին իրենց տեղերից, բոլորը ջարդու փշուր լինելով: Այն բոլոր մարդիկները, որոնք գտնվում էին փողոցում՝ զգացին որ երկիրը իբր թէ պտտվում է ոտների տակ. իսկ տներում շատ բնակիչներ մեծ երկիւղով դուրս թռան կողինքներից, չկարողանալով բացադրել, պատահած երեւոյթի պատճառը: Զանազան տեղեկութիւններից երևում է, որ երկրաշարժը եղև է բոլոր հիւսիսային Նէզվիգայում և հարաւային Ռաւանդիայում:

Լեւոբոնի Ֆէյալ կղզու վերայ, որ պատկանում է Ազորեան կղզիների խմբին, Մայիսի 12 ին 1882 թ.

եղաւ սարսափելի երկրաշարժ: Հարւածները շարունակուեցին մէկ ժամ. որոնք անքան զօրեղ էին՝ մինչև որ շատ եկեղեցիներ, հասարակական շինութիւններ և ժամանաւոր տներ հիմքից քանդուեցին:

Տաճկաստանի երզնկայ քաղաքում 1882 թ. Յունվարի 14-ից մինչև 18ն. եղև երկրաշարժ, որի սպէս ստէպ ցնցումները մեծ երկրից պատճառեցին բնակչաց. բարեբաղդաբար ոչ մի փնասակար հետեանք չէ ունեցել:

174 Ճ Ի Ճ Ո Ի Ի Դ Ե Ղ Ն

Մէկ հին աղճատեալ թղթի վերայ, մենք գտանք հետեւեալ Հայկական բժշկականութեան ձեռագիր խրատները. որոնք ահա և մենք կարևոր ենք համարում տպագրութեամբ երևան հանել:—

Ներսի ճիճուն որ կամիս սպանանել՝ դաղձն և սոխն եփէ և կեր. որ շուտով կօղնէ, վերջացնելով բոլոր ճրճութիւնը:

175 Բ Ո Ի Ն Բ Ե Բ Ե Լ Ո Ի Հ Ն Ա Ր Ք Ը

Առհասարակ այն հիւանդին որ քուն չունենայ՝ շաղկամն եփէ, պինդ ձմէլ, և դիր ոտները տակն ու

կապէ, որ փութով անուշ քուն կբերի:

176. Խ Ո Ւ Թ Ը Մ Ս Բ Ե Լ Ո Ի Հ Ն Ա Ր Ք Ը:

Վերցնել մեղրը, սպիտակ ոսպը և սև բողկը, ահա այս բոլորը միմեանց հետ խառնել և ուտել. որ խօսքը կպարզեցնէ և բաղլամը բոլորովն կսրփէ:

177. Բ Թ Ի Յ Ա Ր Ի Ի Ն Գ Ն Ա Լ Ո Ի Բ Ժ Շ Կ Ե Լ Ո Ի Հ Ն Ա Ր Ք Ը:

Քիթից որ անդադար արիւն երթայ՝ վերցրու աղինջն—եղինջն և լաւ ծեծիր, ու դիր ճակատի վերայ որ խկոյն կարգել է արիւնի դալը: Կամ կղտօրըն աղայ և քիթի մէջը փչիր: Կամ թէ, արջասպը աղայ և քիթի մէջը փչիր. իսկ, բանէ եթէ արիւնը բերանն երթայ՝ և սիրտն ցաւացնէ, այն ժամանակ ան 10 ընկոյզ և նոյնչափ կնդրուկ կամ խունկ, մէկ տեղ ծեծիր ու մեղրի հետ խառնիր և այնպէս երեք առաւօտ անոթուց կեր և այնպէս կօղնէ:

178. Ճ Ա Ն Ճ Փ Ա Խ Յ Ն Ե Լ Ո Ի Հ Ն Ա Ր Ք Ը:

Ինչ տեղ որ ճանձկեղը հաւաքուին, եթէ կամենաս նրանց տանից հեռացնել և փախցնել՝ այն ժամանակ

վերցրու արձասպր և ծխիր այն տեղ, որոնք իսկոյն կանհետանան:

179. ԼՈՒԻ ՓԱՆՅՆԵԼՈՒ ՀՆԱՐԲԸ:

Վերցրու թրմուջն և ջրի մէջ ձգիր, իսկ ջուրն շաղ տուր գեանի վերայ, որ ամենեւին մէկ հատ ևս չի մնալ:

180. ՓՈՂԱՅԱԽԻ ԲԺՇԿԵԼՈՒ ՀՆԱՐԲԸ:

Ահասարակ փողը-բուկը, որ խիստ իջուած լինի և շատ նեղացնէ, ու ջանայ որ խեղտէ՝ իսկոյն առ ուռի տերւեն և ծեծիր ու ջուրը հանիր, և մէկ կաթիլ նուշի ձէթ կաթացրու մէջը, յետոյ գոլացրու, ու առ բերանը մինչև պաշտօն և շրջապատ քանի մի անգամ, միայն ջուրը փոփոխելով որ շուտով առողջանայ:

181. ՓԱՐԻՉԻ ԲՆԱԿՉԱՅ ԹԻԻԸ:

Վերջին ժողովրդական վիճակագրութիւնից յայտնուեցաւ՝ որ Փարիզում 2,225,910 հոգի են այժմ, այն ինչ՝ 1876 թ. նորանում կար միայն 1,988,806

բնակիչ. ուրեմն 6 տարուան ընթացքում Փարիզի բնակիչների թիւը աւելցաւ 237,104 մարդ:

182. Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆԸ:

Այնպէս 1881 թ. Դեկտեմբեր ամսում եղեւ Ս. Պետերբուրգի գլխաւոր աշխարհագրութիւնը, ընդ ձեռնարկութեամբ՝ դիտնական հոետորի Պ. Նանսոնայ: Որից երևեցաւ՝ որ միմիայն մայրաքաղաքի բնակչաց թիւն է առանց 4 ծայրերի մասանց՝ 861,920 մարդ. իսկ եթէ հաշուել և այս 4 մասերը, որոնց բնակիչների թիւն է 65,547 մարդ. որոնք և պէտքեն, ուրեմն Ս. Պետերբուրգի ամբողջութիւնը կլինի մինչև 927,467*) հոգի, երկսեռ կարգից. արական մասը լինում է 513,120 հոգի. իսկ իգական մասն է 414,347 հոգի: Ուրեմն Պետերբուրգում մարդիկը աւելի շատ են կանանցից 98,773 հոգի:

Ուշադրութեան արժանի է և հետևեալ վիճակագրական տեղեկութիւնը:— Պետերբուրգի բոլոր ուսումնարանների և դպրոցների թիւը եղև 645: Իրնեաներ, դարեջրական տեղեր և առհասարակ սոցա վերաբերեալ խանութներ, մինչև 2,379: Իրախանութներ 92 և Դեղատներ 74:

(*) Տե՛ս „Մարդ. Բնա. Ե. տ. 1882 թ. 324 եր. 141 յաւ.:

183. ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆԸ:

Մոսկուայի քաղաքային վիճակադրական մասը հաշվարկում է, որ համաձայն Յուսևիարի 24-ին վիճակագրական տեղեկութեան՝ բաւականին աւելանալով բնակչաց թիւը, յայտնուեցաւ՝ որ Մոսկուայի այժմեան բնակչոց թիւն է 748,000 հոգի:

184. ՆԻԻ ԵՐԲԻ ԲՆԱԿԱՅԻ ԹԻՒՆԸ:

Ղերջին ժողովրդական աշխարհագրութիւնից յայտնուեցաւ որ Նիւ-Եորքի բնակչաց ներկայ թիւը բաղկանում է 1,206,222 հոգի, որոնց թվումն են՝ 18,952 հոգի Նիւյորքիք, 727,629 հոգի բնիկ երկիրացի, 29767 Սնդղեացի, 198,595 Իրլանդացի, 8,683 Սկոտլանդացի, 9,910 Գաղղեացի, 12,223 Իտալացի, 9,020 Լեհացի, 4,551 Ռուսներ և 153,482 Գերմանացի և Աւստրիացի:

185. ԱՄԵՆԱԽՈՐ ՀՈՐԸ ԱՇԽԱՐՀԻՍ ՄԷՁ:

Բոհեմիայում երկու տարի առաջ՝ Պէրրամի արծաթեայ հանքերում փորեցին մէկ հոր, որի խո-

րութիւնը հասցրին 1,020 Դարբի: Հանքարանի հոգացողութեամբ աշխատութիւնը մինչև այն միջոցը, երբէք չէր հասցրել այնքան խորութեան որ և իցէ մի հորի:

Ներկայ ժամանակումն, նոյն իսկ հանքում՝ փորել են մի ուրիշ հոր. որի խորութիւնը հասաւ 1032 Դարբի: Նորանից աւելի այլ ևս անկարելի էր փորել, որովհետև արդէն նոյն իսկ խորութեան մէջ՝ տաքութիւնը համարեա խելաւում էր:

186. ԵՐԿՐԱԳՆԴԻՍ ՎԵՐԱՅ ԵՂԱԾ ԼՐԱԳՐՆԵՐԻ ԹԻՒՆԸ:

Ամերիկացւոց մէկ լրագիր հաշուելով երկրիս վերայ հրատարակուող լրագրների թիւը, հասաւ հետեւեալ վերջաւորութեան: Ամբողջ երկրագնդի վերայ հրատարակվում է 34,274 օրագրեր, լրագրեր և ամսագրեր, բոլոր տպուածների գումարն է 10,600,000,000 օրինակներ: Այս թուից հրատարակվում է Եւրոպայում 19,557 լրագիր: Հիւսիսային Ամերիկայում՝ 12,400: Ասիայում՝ 775: Հարաւային Ամերիկայում՝ 609: Աւստրիականացւոց Ասիայում՝ 661. և Ափրիկէում 132: Այս լրագրներից 16,500 Անգղիացւոց լեզուով է: 7,800 Գերմանացւոց լեզուով: 3,800 Գաղղեացւոց լեզուով: Եւ 1,600-ից աւելի Իսպա-

պանացւոց լեզուաւ:

Ամենայն օր դուրս են դաշխ 4,020 օրադրեր: Նաբաթը 1-3 անգամ—18,274: Իսկ մնացող լրացրերը—8,508:

187.

ՍԱՐՍԱՓԵՆԻ ՀԵՂԵՂ:

Հիւսիսային-Ամերիկացւոց Նահանգներից հաղորդեցին 1882 թ. գարնանը խիստ ցաւալի և տխուր համբաւներ, այն զարհուրելի ջրհեղեղի մասին՝ որ յառաջացաւ Միսսիսիպի գետից: Աւելի քան 60,000 մարդիկ՝ մնացին ամենաթշուառ դրութեան մէջ, և պիտի բոլորովին քաղցածութիւնից փչանային, եթէ միայն շուտով օգնութեան հասնէին պետութիւնները և մասնաւոր խնամատարական ժողովները: Երեսուն ազնուական ցեղեր՝ Արկանզասում, Տէննէսում, Միսսիսիպիում և Լուիզիանաում մնացին ջրի տակ: Հեղեղի փչացրած տեղերն են ամենալաւ բամբակների շրջապատած դաշտերը: Փորձը ցոյց է տալիս ցաւելով՝ որ ջուրը համանման պատահանքների ժամանակ՝ մնում է շատ անգամ ամսից աւելի, միևնոյն բարձրութեան մէջ:

188. ՆՈՐԱՆՇԱՆ ԾՆՆԴԱԿԱՆ ՊՅՂԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆԻ:

Փարիզում՝ 1882 թ. Ապրիլ ամսի մէջ, Կենդանաբանական պարտիզում մէկ կին զբօսնելու ժամանակ ծննդական ցաւ զգալով՝ մէկ բաւականին մեծ երեխայ ծնեց. միևնոյն ժամանակ սաստիկ դժուար դըրութեան մէջ էր: Զբօսնողներից քանի մի բարեսիրտ մարդիկ թէ նորան և թէ նորածին երեխուն՝ խիստ մեծ օգնութիւն հասցրին. տանելով իսկոյն նորա ընկերուհւոյ տիկնոջ տունը: Ճանապարհին տիկինը կրկին մէկ երեխայ ծնեց: Աւերջապէս տուն հասնելով՝ նա ծնեց երրորդ երեխայ: Նորածին երեխաները ամուր կազմուածք ունեն: Մաքրասի մօտ, Խուրդամիր թուրքաբնակ գիւղում, մէկ թուրք կին ծնեց մի անգամից՝ 4 զաւակ, որոնք բոլորն էլ առողջ են:

Սան-Յրանջիսկոյում մէկ կին, որ շատ տարիներ ամուրի էր՝ յանկարծ յղեացաւ, և 1882 թ. միանգամից ծնեց 6 հաւ գեղեցիկ աղջիկներ: Նորածինները, որպէս և մայրը՝ առողջ են մնացել:

Նիւ-Եօրքի մէջ, մեռաւ 1882 թ. Փետրվար ամսին Դոկտոր Աուստինի կինը 58 տարեկան հասակում. հանգուցեալը իւր կենաց մէջ՝ ծնեց քառա-

սուն և չորս երեխայք-տղայ և աղջիկ: Նորա երկու քոյրերը, որ դեռ կենդանի են՝ գերազանցվում են նոյնպէս իրենց պողաբերութեամբ: Մէկ քոյրը ծընեց մինչև օրս, քառասուն և մէկ երեխայ: Իսկ մւսը ծնեց մինչև օրս, քսան և վեց երեխայ:

Գաղղիայի Թուաբանագէտն Կարօշայ՝ ասում է Ժուբէրի հաշուով՝ որ եթէ այսպէս նորանշան պըտ-դարերութիւնը երևար այս գերբոստանի բոլոր ան-դամների մէջ, մինչև հինգերորդ պորտը շարունակ, այն ժամանակը՝ ժառանգների թիւը աճելով կհաս-նէր մինչև՝ 221,875,000: որոնք համարեա բուա-կան կլինէին բոլոր Աւրօպայի բնակութեան համար:

189. 1882 թ. ԶՄԵՌՈՒՄԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ
ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՇԽԱՐՀՈՒՄ:

Այս անցեալ 1882 թ. ձմեռն անպիսի տար-օրինակ մեծ փոփոխութիւններ տրեց զանազան աշ-խարհներում, որ մինչև անդամ ամեն տեղ ամբողջ ժողովրդին մեծ զարմանք պատճառեց. որովհետև՝ համաձայն օգերևութաբանական հսկողութեան՝ ներ-կայ դարիս մէջ, դեռ ևս չէ եղել այսպիսի ընդհա-կառակ կողմերում փոփոխական տաք և ցուրտ ձը-մեռ, ինչպէս այս 1882 թ. ձմեռն էր: Որովհետև,

այն երկրներում՝ ուր պէտքէ բնականապէս ցուրտ լինէր՝ եղև սաստիկ տաքութիւն, և այնտեղ՝ ուր տաք՝ եղև խիստ սառնամանիք:

Աւրօպայի ամենայն կողմերից տեղեկութիւններ ստացուեցաւ իւր ժամանակում բարեխառնութիւն-ների անկանօն դրութեանց մասին: Սիլէզիայում 23 ին Դեկտեմբ. 1881 թ. արդէն երևեցան արագիւններ. իսկ Բերլինի շրջակայքումն, ինչպէս և Ռիգայումն երևեցան սարեակներ:

Ահա այսպիսի անկանօն եղանակներ, երևացել են նա ևս և հին ժամանակներում: Օրինակի համար, կարևոր ենք համարում յիշել հետեւեալները, — 1421 թ. դեռ Փետրվարի վերջին՝ ծառերը բացուել էին. Մարտի վերջին ծաղկել էին խաղողի որթերը. իսկ Ապրելին արդէն հասելէր պալը:

1538 թ. Յունիար ամսին, այգիները ծածկուած էին ծաղկներով: 1589 թ. Ոչ սառնամանիք էր ե-ղել, և ոչ ձիւն:

Իսկ 1690 թ. Յերմանիայում ձմեռն այնքան տաք էր անցել՝ որ բոլորովին չվառեցին վառաւանդները: 1781, 1807 և 1823 թուերին նոյնպէս զարմանալի տաք անցան:

Հիւսիսային Չինաստանում այս 1882 թ. ձմեռն ձիւն չերևաց, որ շատ զարմանալի բան էր, և այս

ի հարկէ շատ մնաս պատճառեց այնտեղի դիւղացիներին: Այս առթիւ՝ ինքը Զինաստանի կայսրը Կրվինդ—Սու, որ 12 տարեկան է, 35 օր շարունակ ամեն երեկոյ գնում էր ձիւնի աստուծոյ աղօթատեղը աղօթելու, որպէս զի նորա ողորմածութիւնը շարժէ: Բայց բոլոր այս 35 օրուան մաղթանքները կայսրին ոչ մի օգնութեան չհասցրին: Յետոյ կայսրը կարգադրեց, որ ձիւնի աստուծոյ մօտ գնան՝ ագնուականներին և քաղաքապետներին—Մանդարիններին պատգամաւորութիւնները, որպէս զի մանրամասնաբար բացադրեն յիշեալ աստուծոն, նկարագրելով ժողովրդոց խղճալի գրութիւնը: Կայսրը ի նկատի ունէր այն՝ որ յիշեալ պատգամաւորներին միջնորդութեամբը բաւ յաջողութիւն կլինի:

Ասպուրական աշխարհը, Վանայ ամբողջ շրջակայքում սկսեց ձմեռը սաստկութեամբ: Դեկտեմբերի 6 ից 1881 թ. սկսեց սուրհամանիք, որը օր ըստ օրէ աւելի սաստկանալով, եղև մինչ այն աստիճան սաստիկ ձմեռ՝ որ երբեք տեսնուած չէր, բայց ծերունիք պատմում են որ 20 տարի առաջ կրկին եղած էր այսպէս ցուրտ: Արձակու՝ երեւի մեծ լեռնայնութեան ամենայնիւ այն ժամանակ սառած չէր: Իսկ այս 1882 թ. մասամբ սառեց և մնաց ամբողջ երկու ամիս: Ահա այսպէս ցուրտը սաստկութեամբ

շարունակուեց ամբողջ ձմեռն, մինչև անգամ Ապրելի 12 ից նորից ձիւն եկաւ բաւականաչափ և այնպէս մինչև Ապրելի վերջը ձիւնը թափվում էր ամեն առաւօտ և մինչև երեկոյեան հալչում էր: Թէ և այս խիստ օգտուէտ էր այն կողմերում, բայց ոչ ամեն տեղ. օրինակ Վանայ լճի հարաւային կողմը Գաւաշ դաւառում, ուր ոչխարները և տաւարները սկսեցին կոտորուել: Որովհետև ձմեռուան սրատրաստած պաշարը դեռ չբացուեցին մինչև Մայիսի ըսկզբները:

Էրզրում նոյնպէս ձմեռը եղև երկար և խիստ ցուրտ. մինչև Ապրելի վերջերը դեռ ձիւնները հալված չէին, ժողովուրդը զարմացած էր մնացել ձմեռուան երկար՝ միևնոյն ժամանակ և անշարժ դրութիւնների վերայ:

Ղարս քաղաքում և ամբողջ շրջակայքում, ձմեռը նոյնպէս երկարատև էր և խիստ ցուրտը այն աստիճանին է եղել՝ որ մինչև Ապրելի 5 ն կատարեալ թունդ ձմեռ էր:

Աղէքսանդրապօլում այս ձմեռը եղել է խիստ սաստիկ և երկարատև: Ապրելի 14 ին նորից մեծ քանակութեամբ ձիւն եկաւ և սաստիկ ցրտեց եղանակը, ուստի և տխրացրեց ժողովրդին:

Ղարաքիլիսում, նոյնպէս ձմեռն եղև խիստ և եր-

կար. Ապրիլի սկզբներին նորից ձիւն եկաւ. և ցուրտը այն աստիճանին հասաւ՝ որ կարծես թէ Յունի վարի ամիսն էր:

Նոր Բայազետում՝ այս ձմեռ ցուրտը նոյնպէս խիստ էր և սարսեցուցիչ, մինչև Ապրիլի վերջն համարեա թէ ամեն օր թափվում էր ձիւն և ձիւնախառն անձրև:

Սեանայ լիճը փառաւորապէս սառեց, և հասաւ այն աստիճանին՝ որ դեռ մինչև Ապրիլի վերջը չը հալուեց: Բոլոր կառքերը և ֆուրգուները են, զընում էին սառցի վերայով:

Տփլիս և իւր շրջակայքում նոյնպէս սաստիկ էր ցուրտը և երկարատև:

Եւպատորիայ, Սիմֆերոպոլ, Սեփաստապոլ, Եստապ, Բաղչասարայ, և բոլոր շրջակայքը, այնէ՛ ամբողջ Ղրիմու կողմերը, զարմանալի կերպիւ տաք էր. որ համարեա 1-2 անգամ հազիւ երևաց ամենաթեթեւ պարակ ձիւն. այնպէս որ՝ միւս օրը այլ ևս չկար:

Ս. Պետերբուրգում նոյնպէս ձմեռն անցաւ ամենատաք, շատ հազիւ պատահում էր պարակ ձիւն, որը միւս օրը արդէն չէր լինում: Մարտից սկսած շատերը լուսամտները բաց էին արել. անձրևը դալիս էր յաճախ և մերթ ձիւնախառն:

Մոսկու այում համարեա զարմացած էին տաքութեան վերայ, որովհետև ձմեռ չեղև, և ձիւն չեկաւ. տաքութիւնը պատեց փոխանակ սառնամանիքի:

Նոր Նախիջևան, Նովոքերկասկայ և Բասաով, անցան ձմեռն խիստ տաք եղանակով և պարզ օրերով:

Բաթում և առհասարակ նորա շրջակայքում, այս 1882 թ. ձմեռն անցաւ խիստ սաստիկ, միևնոյն ժամանակ և շատ ձիւն կար, այնպէս որ, դեռ Մայիսի ամսին ձիւնը չէր վերջացել մերձակայ լեռներից, այլ շարունակում էր ցուրտը: Մինչև Ապրիլի վերջն ընտանեաց մէջ դեռ վառվում էր հնոցն: Ուշադրութեան արժանի է այն՝ որ Բաթումի մէջ տառոյց չի լինում, ըստ որում ճահճային է և խոնաւ. որոնք ջուրը չեն սառցնում, այս առթիւ ամառն զանազան տեղերից են բերում սառոյցը, բայց այս տարի այնքան ձիւն եկաւ, որ հարիւրաւոր հորեր լցրեցին ձիւնով: Ձիւնի շատութեան առթիւ 8-10 օր էր որ քաղաքի հաղորդակցութիւնը բոլորովն կտրուեցաւ գիւղերի հետ. որ ի հարկէ մեծ նեղութիւն էր բնակիչների համար, և զարմանալի էր որ միևնոյն ժամանակը և ծովի վերայ խիստ ալէկոծութիւն էր լինում, մինչ յայն աստիճան՝ որ Փօթիի հետ շողեւանների յարակցութիւնները քանիցս անգամ 10-15 օրով ևս խափանուեցաւ:

Պարսկաստանում նոյնպէս խիստ սաստիկ սառնապատ էր այս ձմեռն, որ սկսուեց դեռ Հոկտեմբերի սկզբից. ամբողջ Նաւրէժը և իւր շրջակայքը մեծ նեղութեամբ ծփում էր այդ երկարատեւ ձմրան մէջ, այնպէս որ, համարեա թէ ամբողջ Ապրիլ ամիսն մառախլապատ էր և միջին 14 ին նորից չափազանց կերպով խիստ շատ ձիւն նստեց, և ժողովուրդը յուսահատութեան մէջ ընկղմուեց:

Կօջորում և Բօրժօմում՝ որ Տփլիսիսէ նահանգներն են, ձմեռն եղև նոյնպէս սաստիկ և երկարատեւ մինչ այն աստիճան՝ որ Մայիսի 23 ին, նորից երկու վերջի չափ ձիւն եկաւ Կօջորում և Բօրժօմում:

Երևանում և իւր բոլոր շրջակայքում՝ ձմեռը սաստիկ էր. Գեկտեմբերի սկզբից սկսեալ աւելի սաստկացաւ, և եղաւ խիստ երկարատեւ համարեա. բոլոր տըներում պակասեց վառելափայտը, գնելով քանի մի նուազ չափազանց թանգ գներով՝ յոյս ունէին ամենքը, որ ահա գուցէ փութով անցնի սառնամանիքը, բայց ոչ, նոր ի նորոյ աւելի երկարում էր ձմեռը և ժողովուրդին մեծ յուսահատութեան մէջ ձգում. հասարակ դասը ցրտի առթիւ մեծ նեղութեան մէջ էր: Եւ այսպէս ցարտը երկարելով հասաւ մինչև Ապրիլը: Մայիսի 18 ից սկսեալ գիշերները սաստիկ ցրտեց. և եղև շարունակ անձրևային և խոսն եղա-

նակ, մինչև ամսի 25 այսպէս անցաւ. Մասիս և Արագած լեռները ծածկուեցին բաւականաչափ մեծ ձիւնով: Ամառն և աշունը անցան ամենազեղեցիկ:

190. ԱՂԵՏԱԼԻ ՊԱՏԱՀՄՈՒՆԻՔ ՎԱՐՇԱՒՈՒ Ս. ԽԱՉ
ԵԿԵՂԵՅԻՈՅ ՄԵՉ:

Այնեալ 1881 ամի Գեկտեմբերի 13/25 ին, Վարշաու Ս. Խաչ եկեղեցում, ժողովուրդը լցուել էր և աղօթք էր անում, առաւելապէս կանայք: Ժամասացութիւնը վերջանալու վրայ էր՝ երբ յանկարծ լսուեցաւ խիստ բարձր՝ մարդի ձայն, որ բացականչեց՝ «Ինչքեմ դատարկել եկեղեցին, որովհետեւ կանայք զրուցութիւնը վատթար է լինում»:» Համարեա թէ միևնոյն միջոցին՝ մի ոմն գոռաց, «Հրդեհ»:» Սորանից յետոյ եկեղեցում ծագեց սարսափելի խռոնակութիւն, և բոլորը սկսեցին զլինիվայր թափուելով շփոթուած դուրս գալ, այնպէս որ, սորանից յետոյ այլ ևս անկարելի եղաւ նկարագրել այն դառնալի տեսարանների մէջ որև իցէ մէկին: Ամեն մէկը, աշխատում էր աղատուել ինչպէս կարելի է շուտով և փախչել երևակայած երկիւղից: Բարեմիտ և պատկառելի անձինք, ի զուր էին աշխատում մեծ տքնութեամբ և ուժով այն՝ որպէս զի, կանգնացնեն՝ հանգստութիւն

և կարգ: Ի դռն էին փոփոխում նուագարանաց ձայները և երաժշաների երգեցողութիւնները:

Բացի մի քանի անձանց՝ բոլորը յանկարծական երկիւղե մէջ էին: Եկեղեցւոյ դռների մէջ յառաջացաւ սարսափելի սեղմումն, այնպէս որ, բազմաթիւ անձինք ճեղուելով հասան մահուան դռուը, շատերին վայր էին ձգել պատի վերայից, ևն ևն:

Հեռագրով յայտնել էին հրդեհաշէջներին, որոնց ամբողջութիւնը շուտափոյտ վաղելով հասան այն աղետալի տեսարանին, և ընդունեցին իրենց վերայ՝ սպանուածներին և վերաւորուածներին հիւանդանոց տանելու պարտաւորութիւնները:

Բազմաթիւ բժշկները և ողորմած քոյրերը, մեծ եռանդով էին աշխատում, ինչ որ կարողանում էին. նախապէս վերաւորուածներին օգնելով: Սուրբ Խաչ՝ և հիւանդանոցի Ս. Բօխ եկեղեցիների առաջ հաւաքուել էին ժողովուրդի անհամար բազմութիւնը: Հոգւոյ վրդովման զարհուրելի տեսարանը, ինչպէս որ յառաջանում էր նոյն իսկ հիւանդոցում՝ նոյնպէս էր և փողոցում: Մարդիկները յուսահատութիւնից կտրատում էին իրենց ձեռները, պտրտելով իրենց կորած և անյոյստացած կնօքը, հօրը և երեխաներին, որոնց վերջինները բարձրաձայն գոռալով ողբում էին և կանչում ծնողներին և եղբայրներին: Ահա այս

տեսարանը դղրդամբ ճեղքելով ամբոխը փռում էր բոլոր կողմերը, յառաջացնելով ամենադառն տրտմութիւն:

Ամբողջ քաղաքը, բոլոր առողջ մնացածներին՝ ցոյց տուեց մարդասիրական խիստ մեծ օգնութիւն. ամեն կողմերից առատապէս ինքնայօժար կամքով թափվում էին օգնելու: Թէ ի՞նչ յանկարծահաս ընդհանուր երկիւղ էր տիրել աղօթողներին՝ կարելի է դատել նորանից, որ նորանք ուշադրութիւն չդարձրին մինչև անգամ պատարագիչ քահանայի յորդորանքին, որը խորհուրդ էր տալիս բոլորին հանգիստ մնալ: Անբաղդութիւնը տեւեց ընդ ամենն քանի մի բուպէ:

Աղետալի դիպուածքից մի փոքր անցնելուց յետոյ՝ անձամբ անձին եկան Ս. Բօխայ հիւանդանոցը, կարգադրութեան համար, քաղաքապետ Մէդէմը և Գեներալ-Վուբերնատոր Գրաֆ Ալէքսանդրի: Վարչաւու Պրօկուրօրը ներկայացաւ անյապաղ դիպուածքի պատահած տեղը, որպէս զի, հարցափորձութիւններով դանել, աղետալի դիպուածքի յանցաւորները: Վասկածանքը քցեցին իրենց վերայ 20 երիտասարդ անձինք որոց թվումն էին և 2 կանայք, որոնք և իսկոյն բանդարկուեցին:

Երբ որ հրդեհաշէջները եկեղեցին մօտան՝ իսկոյն նշմարեցին եկեղեցւոյ մէջտեղն մի երիտասարդ կէս

ոսնանի, խանգարուած երեսով և թարշամած աչքերով, որը բռնել էր իւր ձեռների մէջ իւր մեռած կնոջը, և որը՝ ուղղեց անշարժ հայեացքսեղանի վերայ կախ տուած Ս. Մադոննի պատկերի վերայ: Նա դուրս բերեց իւր կնոջը ամբոխի միջեց արդէն մեռած, դէն քցեց իսկոյն իւր վերայից վերարկուն, և ոչ մի կերպով չէր կամենում բաց թողնել ամբոխին ձեռքից: Բարեբաղդաբար, բժշկական օգնութիւնը չտրիպեց երկար համբերել իրեն:

Մեծամասնութիւնը զրկուեցին կեանքից—կանայք, որոնց թվումն էին Գրաֆուհի Ալէկսանդրովն և Պերմանուհի-Բոննա Մարեայ Սվաբէնկոյ:

191 ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ա. „ГОРОДЪ ЭРІВАНЬ“

Степана Зелинскаго. Перепечатано изъ „Сборника Матеріаловъ для описанія мѣстностей и племень Кавказа“. Тифлисъ Типогр. Главн. Упр. Намѣст. Кавказскаго. 54 стр.

Յունիս, 1881 թ. լոյս տեսաւ Ռուսերէն լեզուով վերոյգրեալ տետրակը. մեզ որպէս պարտականութիւն՝ կարեւոր ենք համարում ներկայացնել սի-

րելի ընթերցողաց մեր քննողական հոյեացքը այդ հետաքրքրական աշխատասիրութեան վերայ. որի տպագրութիւնը գեղեցիկ է և թուղթը լաւ:

Պ. Ս. Ջէլինսկին, Ռուսաց բանասիրական ամբոխին ներկայացրեց մի տետրակ, որը պէտքէ անշուշտ գրաւէ ուսումնականաց ուշադրութիւնը, և որը ճշմարտութեամբ պէտքէ խոստովանել՝ բաւականին քրտնաջան մեծ աշխատութիւն է, և յոյժ պիտանի գործ: Պ. Ս. Ջէլինսկին փոքր նեղութիւն չէ կրել այդ տետրակի վերայ, նա՝ երբ որ շրջելով գրում էր խանութները, գլխաւորապէս՝ արհեստաւորաց դասը կամենում էր թաղցնել իւր աշակերտներին, կարծելով մի գուցէ թէ կառավարութիւնից զաղանի նըշանակած լինին, վերջապէս ի՞նչ պաղատանքով նա կարողանում էր ճշտութեամբ նշանակել այն բոլորը: Ահա թէ ի՞նչ է բարունակում յիշեալ տետրակը:—

Պատմական Տեղեւորւելէն. Երևանի մասին: Այս մասում խօսում է „Երևան“ բառի վերայ. յետոյ Երևանին տիրապետողների անունները հ. Նահապետութեանցի Յ. Նախ. *) Ռուսաց տիրապետութիւնը Էն:

Երևանի արդարէն փետր, դիրքը, սահմանը, մեծութիւնը, օդը, խմելու ջուրը, ոռոգումն, այգեպա-

(*) Ստորա. կտ. Էջմեանի և 5 դաւ. Սբար. խորհուրդ ենք տալիս բանասիրաց կարգող այս ընտել գեղքը, դժնէ 133-160 Էն:

նութիւնը, պարտիզպանութիւնը և արուեստողի-
տութիւնը: Այս բաժնում նոյնպէս աշխատել է հե-
ղինակը մօցնել ուշադրութեան արժանի պատմա-
կան անցքեր, քաղաքի դրութիւնը, թաղերի զանա-
զանութիւնները առողջապահական կէտից, ջրերի
ընտրութիւնը, ամբողջ երկու տարուայ եկած ան-
ձրեաների ընդարձակ աղիւսական պարզ հաշիւը, որ
մի երեւելի և բաւականին դժուար հետախուզու-
թեան մի պտուղ է, ուստի և պատիւ է բերում Պ.
Ս. Զէլինսկուն, ամբողջ տասն տարուայ մէջ 1870-1879
ննջեցեղոց թիւը, եղած պատկերը և ծնունդ երե-
խաները, որ այս բոլորը ժողովելով իմիասին մեծ
աշխատանք են պահանջել Պ. հեղինակից: Յետոյ ըս-
կում է կարգաւ պտուղները, նոցա տեսակները, դը-
րութիւնները, կենդանիները, անասունները, վաճա-
ռականութիւնը, արուեստը, նորանց թուերը տե-
սակները և այլն: Քաղաքի մուտքը և ծախքը, բը-
նակչաց թիւը և այլն: Ժողովրդական էջեր-բիւնը, ուր
տխուր տպաւորութիւն է տեսնել Հայոց դպրոցների
մասին, ուստի և կարեւոր ենք համարում այդ կտոր
հատուածը թարգմանելով զինք այս տեղ. 45 և 46
երեսներից: «Հայոց ուսումնարանների զլիաւոր պա-
«կաւութիւնները դոյանում է նորանում՝ որ նոքա
«չունեն որեւիցէ մի որոշեալ նախագիծ, և ոչ մի

«որոշեալ ուսման ընթացք: Այսօր մի թիշկ X.
«առաջարկում է առողջապահութիւնից և մարդա-
«կազմութիւնից ձրի դասեր, ուսումնարանի տեսուչը,
«յարմար է դատում ընդունել այս բարեկործական
«առաջարկութիւնը. վաղը մի նոր վարձուած ու-
«սուցիչ՝ զիննագիտյի կամ Ռէալական ուսումնա-
«րանների հինգ-վեց երրորդ դասասանից, առաջար-
«կում է սովորցնել Գաղղիերէն լեզու, նորան ևս չին
«մերժում. ուսումնարանի հոգաբարձուներից, որ և
«իցէ մէկի մէջ յղանում է միտք, բացադրել պարիս-
«գութեան ուսման օգուտը և անհրաժեշտութիւնը,
«այս էլ է ընդունվում: Հայոց ուսումնարանների այս
«բոլոր պահասութիւնները, յառաջ են դալիս դառ-
«տիարակութեան գործի՝ անկանոն կարգադրո թիւ-
«նից, ուսուցչաց դիտութեան թերութիւններից և
«դասաւորութեան ձեւի պակասութիւնից:

«Ուսումնարանի գործերը կառավարում են այն-
«պիսի մարդիկ՝ որոնք զանազան հայեւցեքներ ունեն
«ուսումնական գործի վերայ, և շատ անգամ էլ ա-
«ռանց մանկավարժական կրթութեան: Հայոց Հոգեւ-
«որ ուսումնարաններում՝ գործին սակաւ չէ փա-
«սում բարդ կառավարութիւնը. օրինակի համար,
«Հայոց Հոգեւոր Սէմինարիէն կառավարում են՝ և՛
«Եջմիածինը, և՛ Առաջնորդը, և՛ Սէմինարիայի տե-

«սուչը և՛ հասարակութեան զանազան դասակարգից
«հինգ կամ վեց հոգաբարձուները, կազմուած: Այս
«հոգաբարձուները, որոնց պարտականութիւնն էր՝ որ
«զխաւորապէս հոգս տանէին ուսումնարանին իւր թա-
«կան բարօրութեան վերայ, շատ անգամ ուսման մա-
«սի զէկը իրանց վերայ են առնում, և լինելով նորա
«մէջ անհմուտ՝ ցոյց են տալիս ուսումնարանի տես-
«չին գանազան կանոններ, շարադրում են դասատ-
«ուութեան նախագիծը, և համարեա թէ ամէն ա-
«միս արձակում են և նշանակում ուսուցիչներ: Հաս-
«կանալի է, որ վարժապետները չեն կարող դիմա-
«նալ այսպիսի հանգամանքների տակ, չնայելով առ
«այն որ նորանց տարին վճարում են 400/ից մինչև
«1200 բուբլի:» Իսկ 50 երեսում ասում է՝ «Չնայե-
«լով առ այն՝ որ այս (Նրեանայ) ուսումնարանը կը-
«րում է Բարձր կոչումը, Սէմինարիայ, բայց ուսման
«ընթացքը գաւառական վարժարանի ուսման ըն-
«թացքից աւելի չէ:»

Ահա այս բոլոր ցաւալի դրութեան վերայ, առ-
աջարկում ենք խոնարհաբար, դարձուցանել իւրեանց
խորին ուշադրութիւնը, այն անձանց՝ որոնց պատիւ
է բերում վերոյիշեալ ճշմարտութիւնները...:—

Սորանից յետոյ գնում է Պ. Զէլինսկին, ուսանող
աշակերտաց ցուցակը, ազդութիւնները, մուտք, ելք

Հոգեւոր դպրոցի և այլն: Վերջումը դրուած է առանձնապէս Նրեանի քարտէշը:

Ահա այն բոլոր ամենահարկաւոր տեղեկութիւն-
ները Նրեանի մասին՝ տալիս է Ռուսաց գրականու-
թեանը Պ. Ս. Զէլինսկին, ուստի և մեծ ազդելը է
ամեն մի հետաքրքիր բանասիրի համար, ունենալ
պատրաստի իւր գրասեղանի վերայ, մենք գովելով
այդ աշխատանքը յայտնում ենք հրապարակաւ մեր
շնորհակալութիւնը Պ. Ս. Զէլինսկուն. խնդրելով մի-
եւոյն ժամանակ՝ ի լոյս բնծայել հետզհետէ նոյնա-
նման ուշադրութեան արժանի տեղեկութիւնները:

192. ԱՆՅՆԱՂ ՆԻ ԱՅՍ ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵՐ ՕՐԱՅՈՒՑՆԵՐԻ
ՀՆՏԱՔՐՔԻՐ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ:
Բ.

Ազգիս բանասէրներին խիստ լաւ յայտնի է որ
մենք մեր Օրացոյցի վերջին քննութիւնով, *) Նրե-
ան հանեցինք այն բոլորը, որոնք փակուած էին և
դեռ պիտի մնային մըթութեան մէջ: Եւ որովհետև
մեր Օրացոյցները արդէն ամեն տարի, ենթարկուու-
մեն զանազան փոփոխութեանց՝ ի շնորհս մեր Ս.
Էջմիածնական ... ուսումնական սուրբ հայրերի՝ վաս-
նորոյ պարտք ենք համարում շարունակել մեր քնն-

(*) Տես „Մաղ. Ընտ.“ 2. տ. 1881 տմբ. 269-273 երեսները

նու թիւները, որպէս զի պարզուի այդ խճճուած հանելուկը:

1881 թ. առաջին անգամ մեր Օրացոյցը ուղարկուեցաւ Կովկասեան Գրաքննական Ատենէն Ս. Սինօզին Ս. Եջմիածնի, ուր մի առ մի քննելէն զկնի՝ Յարբոց հաստատ կիւրակներն խաշանիչները ✠ ջընջեցին և շինեցին հասարակ օրեր. իսկ 1 օր քաղաքական և անհատական հարցերն ✠ ընդունելով կիւրակէ: Սենք, հլու այդ վեհադոյն հրամանին՝ այնպէս և տպեցինք ու շարունակում ենք, բայց միևնոյն ժամանակ, մենք մեր խղճի դէմ բոլորովն ազատ ենք, ըստ որում, մենք միշտ տեսն ենք, ասում ենք, և ասելու ենք, որ այդ բոլորը, ընդդէմ են մեր եկեղեցւոյ ամբիձ հիմունքներին:

Այժմ դառնանք դէպի մեր ներկայ խնդիրը:— 1881 թ. մեր Օրացոյցի մէջ բացի վերոյիշեալք՝ Շբ. որ, Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ սոսկալի չարչարանացն և մոլին ի վերապն, էր՝ այդ սրբազումն ... հայրերը «ՍՈՍԿԱԼԻ ՉԱՐՉԱՐԱՆԱՅՆ» որ ամենազխաւոր տօնի խնդրին է, ջնջեցին, այլ հրամայեցին լոկ տպել «Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին մերոյ մոլին ի վերապն»: Ուրեմն երեւցաւ, որ այդ 19 երրորդ դարու ուսումնական ժողով Ս. հայրերը չեն ընդունում այդ մեր Լուսաստուին Ս. Գրիգորի

„Սոսկալի չարչարանքն“: Եւ որովհետեւ վեհադոյն էր հրամանը՝ մենք ակամայից ստիպուած տպեցինք: Իսկ 1882 թ. ձեռագիր Օրացոյցի մէջ, մենք կրկին գրեցինք Տօնացոյցից այդ „Սոսկալի չարչարանացն“ բառերը. բարեբաղդաբար դժբա այդ տարին զգացին իրենց սարսափելի սխալը, ուստի և թոյլ տուին մեզ տպելու ամբողջապէս: Բայց այդ տարին էլ... գտան մի նոր սխալ, այն է՝ Աւ. Ուրբաթի տակ դրած, „Այսօր ի ցերեկէն ծուռը դնելոյ հրաման ոչ գոյ մնել յեկեղեցւոյ ժամատաշարին“: Ժամատաշարապէս ջնջելով հանել էին: Սենք սկսեցինք մտածել, որ դուրսէ Տօնացոյցը սխալուած է. այլ այդ ամբողջ օրը Ս. Եջմիածնում սրբազումն ... հայրերը ԾՆԲԱՒՈՒԹԵԱՄԲ են անցուցանում. այնպէս և մենք հլու հպատակութեամբ չտպեցինք: Իսկ ներկայ 1883 թ. Օրացոյցը խմբագրելու միջոցին՝ Տօնացոյցից կրկին մտցրինք այդ «Այսօր ի ցերեկէն ծուռը դնելով հրաման ոչ գոյ մնել յեկեղեցւոյ ժամատաշարին»։ Ի՞նչ պէտք ունի մեր զարմանքը, Օրացոյցը ստանալէն զկնի՝ երբ բարեբաղդաբար իսկոյն աչքի ընկաւ՝ որ անցեալ օրուայ արդէնք, այս տարի թոյլագրեցին տպագրելու...: Եւ այսպէս մենք միտք մի նայելով մեր Օրացոյցը, երբ հասանք ✠ Աւ. Եւ. օրը, որքան մեծ եղև մեր զարմանքը, երբ տեսանք որ Աւագ Հինգ-

շաբթի օրը, որ յատուկ և մեծ կիւրակէ էր մինչև այժմ, յանկարծ այս 1883 թուականին՝ մեր ուսումնական սուրբ հայրերը վերցնելով կիւրակէն ջնջելին ✠ խաչանիշն և շինեցին հասարակ օր. ահա որպէս և մենք բոլորովին վերցրել ենք կիւրակէն և եղել է հասարակ օր. մենք երբէք մեղաւոր չենք, որովհետև պարտաւոր ենք վեհագոյն հրամանը կատարել. բայց այնու ամենայնիւ՝ պնդում ենք և միշտ ու հանապազ պնդելու ենք, քանի որ նոր եկեղեցական և Աղգային Տեմազով չի եղել որ այդ օրը ՀԱՍՏԱՏ ՆԻ ՄԵՆ ԿԻՒՐԱԿԻ Է. թող տեսնեն ... Տօնացոյցի 336 երեսի բ. սեան մէջ 13 տողն. ուր փառաւորապէս գրուած է՝ «Աւագ հինշաբթի օրը թիւս Չատկի և Վարդափառի...»: Փետր. 13 ին որ Տեառնընդառաջն նախատօնական է՝ գրուած է «Հմբ. աճ, Մարմնացեալդ ի կուսէն» բայց մենք դրել էինք համաձայն տարեգրի 339 երեսի բ. սեան, ուր գրուած է՝ «Հմբ. բճ. Սքանչելի կանայքն» և որովհետև այս 1883 թ. տարեգրին է Չ. ուստի կարծում ենք, որ պէտք էր տարեգրի հետ վարուել: Հոկտեմ. 18 մենք դրել էինք համաձայն Տօնացոյցի «Դոքսիայ» իսկ այդ սրբազան հայրերը ջնջելով շինեցին՝ «Նւղբսիայ». Ահա ամբողջ 8 երրորդ տարի է որ Օրացոյց ենք խմբագրում ու հրատարակում, նշանակում է՝ որ փոքր

ի շատ է ծանօթ են մեզ սրբոց անունները. և ինչ էք կարծում, շարունակ ութը տարի միշտ գրել ենք այդ սրբի անունը նշնապէս՝ որպէս գրուած է Տօնացոյցի 332 երեսի ա. սեան 19 տողում «ԴՈՔՍԻԱՅ» իսկ այս 1883 թ. աւելացնում են «Նւ» ու շինում են «Նւղբսիայ» որպէս մենք ևս ականայ՝ ց դնում ենք, որ ինչպէս տեսնում է ընթերցողը՝ նշնապէս ընդդէմ է մեր Տօնացոյցին: Նւ որպէս կրկին հաստատութիւն մեր ճշմարտութեանց՝ բաւական ենք համարում առաջ բերել միմայն քանի մի տարուան Օրացոյցներն՝ այդ Ս. Դոքսիայի անունն առթիւ, որք են.— վերցնենք հենց նոյն իսկ Ս. Եջմիածնական Օրացոյցները, 1874 թ. Հոկտեմ. 22 ին. 1875 թ. Հոկ. 21 ին, 1877 թ. Հոկտ. 18 ին, և հենց 1882 թ. Հոկ. 19 ին՝ որոնք տպուած են հարազատ տօնացոյցին, ԴՈՔՍԻԱՅ, վերցնենք և Տէխիսու Օրացոյցներէն 1868 թ. Հոկտ. 22 ին. 1869 թ. Հոկ. 21 ին 1871 թ. Հոկ. 1 ին, որոնք նշնապէս տպուած են հարազատութեամբ «ԴՈՔՍԻԱՅ: Այս բոլորէն յետոյ՝ որպէս տեսնում ենք, ա՛յն ասորի նորանոր փոփոխութիւններէ պիտի ելլաւորէն յերջոյցները, որ յոյժ ցաւալի և տխուր երևոյթ է: Արդ՝ ամենախորին որդիական ակնածութեամբ պիտու էնք Նորին Վեհափառութեան, և Նորին բարձր սրբազնութեան Տեղակալի Նորին, ինկրելով որ այդ խոն-

դոսների տաջն առնուի և խաղալիք չդառնայ գո-
նէ այսուհետեւ ամեն տարի մէկ կղերականի ձեռ-
քում եկեղեցւոյ կանոնի աղաւաղութիւնքը, մանա-
ւանդ որ կարծումենք Նորին Վեհ Օծութեանը ևս
հաւանելի չէ՝ այս ընթացքը: Առհասարակ ինչ որ
կանոն է՝ մեզ համար մեծ է, սուրբ է, հաճելի է.
և՛ ամենասիրելի. իսկ ինչ որ աղաւաղութիւն է,
կամ արտաքոյ է կանոնից՝ տհաճելի է...: Ժամ է ար-
դէն սթափուել և պինդ պահպանել մերս Ս. եկեղե-
ցւոյ... նախնաւանդ ուղղութիւնները, և ոչ թէ ա-
մեն մէկիս ձեռքում խաղալիք շինել նորանց. թող
թէ, միւսնոյն ժամանակ նա լինէր որ և իցէ՝ մի վար-
դապետ կամ եպիսկոպոս... այս իրաւունքը միմիայն և
եթ՝ Աղգի Բնդհանրական Հայրապետի սուրբ կամա-
քը և ընդհանուր Ազգային-Արժանական Ս. Ժողովոյ
քննութեամբ միմիայն և եթ կարելի է փոփոխու-
թեանց ենթարկել, և ոչ թէ խաղալիք շինել սորան
նորան յանձնելով, որոնք ըստ կամաց և ըստ հաճոյ-
ից փոփոխել և թելքել, ինչպէս որ կամենան...: Եթէ
շինութեան պատելից ամեն տարի մի քար, մի փայտ
կհանէք՝ հաւատացէք որ նա վերջ ի վերջոյ փառ
դրութեան կհասնի, և դուք մի ժամանակ ապշած
կմնաք...:

Գ.

193. ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ԷԶՄԻԱՇՆԱԿԱՆ 1882 Թ. ՕՐԱ-
ՑՈՒՅԻ:

Մեզ համար որ և իցէ մի քաղցրութիւն չէ տես-
նել՝ մեր Ս. Էջմիածնական Օրացոյցի մէջ թոյլ տու-
ած ամեն տարի զանազան սխալներ...: Պէտքէ ա-
սել որ մտածող Հայ սրտի համար դա մեծ ցաւ է.
իսկ անմտածողը համար միւսնոյն է...: Մենք համա-
ձայն մեր ուղղութեան՝ կատարումենք մեր պարտքը,
քննելով և այս անցեալ 1882 Թ. Էջմիածնական Օ-
րացոյցը. — Մարտի 25 ին, որ Աւագ. եշ. օրն է՝
կիւրակէ ✕ չէ դրած. այս առաջին անգամն է ահա,
որ Էջմիածնական սրբազումար հայրերը ձեռք պար-
գեցին ջնջել այդ ՀԱՍՍՏ և Մեծ կիւրակէն, որ շատ
զժուար է ամբողջութեանը հաւատացնել որ այդ օրը
արդէն կիւրակէ չէ, որովհետեւ ինչպէս մենք քննե-
ցինք մեր Օրացոյցի մէջ, այդ արարմունքը աններե-
լի է, ընդդէմ է Տօնացոյցին. Յունիսի 7, 8. 10 ին որ
Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին Գիւտի նշխարաց պահոց
շաբաթն է՝ ոչ Բշ. ոչ Գշ. և ոչ եշ. բոլորովին չէ
դրած այդ օրերը պահ, որ ընդդէմ է նոյնպէս Տօ-
նացոյցին, երեւի այդ ամբողջ օրերը 1882 Թ. մեր
Ս. Էջմիածնում ուտիք էր, այս, երեւի ուտիք էր և

նոցա համար՝ որոնց ձեռքերին կար Ս. Եջմիածնական Օրացոյցը... չգիտենք ի՞նչպէս կարելի է այդպիսի թուրութեամբ ընթանալ...: Յունիսի 26 Շր. դրուած է միւսներէից յետոյ՝ լոկ «Լ Պօղոսի» այն ինչ պէտքէ լինէր, և որքոյն Պօղոսի էրէրապատն Առաքելոյն. որովհետեւ պէտքէ իմանալ արդեօք որ Պօղոսի տօնն է...: Սեպտեմբ. 28 ին փոխանակ Նւստաթէոսի՝ դրուած է «Նւստաթէոսի» և կնօջն նորա փոխ. Թէոփիստոսի՝ դրուած է «Թէոփիստոսի» պէտքէ ի նկատի ունենալ որ այսպիսի տեղերում, այսպիսի սխալները ներելի չեն: Նոյեմբ. 20 ին Շր. որ Ամենայն սրբոց հոգ և նորոց ևն. տօնն է՝ կիւրակէ Կ չէ նշանակած. որ բոլորովին աններելի է: Կրօնական ծէսերը և հոսանքները խաղաղ չեն, որ ամէն պարի ըստ հաճոյից և ըստ համայն փոփոխուն և աղաւաղէն...:

Ե.

194. ՔՆՆՈՒԹԻՒՆ ՅՈՎ.Հ. ՏԷՐ ԱՔԲԱՀԱՄԵԱՆԻ-ՌՈՍ-ՏՈՎՈՒ 1882 թ. ՕՐԱՑՈՒՅԻ:

Ո՛րքան հանդիստ, և որքան անդորր մարդ ևս լինէ՛ այնտ ամենայնիւ մենք կարծում ենք, որ առանց մեծ զարմացքի, և առանց խղճի խոր ցաւակցութեան՝ չէ կարող նայել, երբ դէ՛ թ մի ան-

գամ դնէ աչքից անցներ մեր Հայոց Օրացոյցների մէջ եղած համեմատութիւնները, ուր կտեսնէր միմիանց հակառակ աղաւաղական սխալները. և ահա նա կյիշէր որ այդ ի՞նչ են աղաւաղութիւնք աղաւաղութեանց...: Բանասէր ընթերցողը, տեսաւ արդէն և՛ Եջմիածնական Օրացոյցի սխալները, տեսաւ նոյնպէս՝ և մեր Օրացոյցի ամենահարազատ քննութիւնը համաձայն Տօնացոյցի մերս Ս. Նկեղեցւոյ ըստ Եջմիածնական ապագրութեան: Այժմ՝ մենք քննութեամբ ներկայացնում ենք, նա ևս և՛ Տէր Աբրահամանի Օրացոյցի սխալները, որոնք բոլորովին հակառակ են ո՛ր թէ՛ միայն Տօնացոյցին՝ այլ և՛ Եջմիածնական Օրացոյցին: Տեսնենք:—

Յունւարի 13/ին՝ որ ութօրէքն է Ս. Ծննդ. Տօն Եւրոպայի և Ռուսաստանի Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի Տէրունական կիւրակի է, բոլորովին խաչ Կ չէ դրել այլ շինէլ է մի հասարակ օր, որ աններելի և ընդդէմ է ո՛չ թէ միայն Տօնացոյցին՝ այլ և բոլոր միւս Հայոց և Ռուսաց Օրացոյցների հետ, զարմանալի այլ ի՞նչ հերոսութեան պիտի հաշուել այն, այսպիսիների ընդդէմ կանոնի և օրինաց վարուելոյդութիւնքը: Մարտի 25/ին, որ Կ Ա. Նշ. օրն է՝ Պ. Տէր Աբրահամանը մշտապէս դնում է «Տօն ամենասուրբ Հաղորդութեան» որ բոլորովին ընդդէմ է

մեր Ս. Եկեղեցւոյ Կանոնին: Ահա այսպէս են գնում տղիւղաբար բոլոր միւս Կ.-Պօլսոյ և Ս. Երուսաղէմի և այլ Հայոց Օրացոյցները, որոնք մեզ յոյժ զարմացնում են՝ որ մինչև օրս դեռ չեն հասկացել իրենց այդ ստրաստիւնի սխալը. որովհետև մեր Ս. Եկեղեցական կանոնի մէջ Երբէ՛ք չկայ այդպիսի՝ մի «Տօն ամենասուրբ Հոգորդութեան» անուամբ. վասն զի, Ս. Հոգորդութիւնն ինքն ըստ ինքեան շատ պարզէ, որ յիշատակուում է ամեն պատարագի մէջ մեր Եկեղեցում: Մինք մեր Օրացոյց հրատարակելու օրից՝ (1876 թ.) միշտ գնում ենք համաձայն Տօնացոյցի՝ ✕ «Յիշատակ Ոսնալուսոյն» միմիայն: Ս. Եջմիածնայ Օրացոյցներում ևս շարունակաբար գնում էին այդպէս մինչև 1881 թ. բայց վերջապէս մեր բերանացի բանալուծութիւնները հայրաւորների հետ՝ հազիւ հազ կակղացրեց և համոզեց նրանց որ այդ օտար եկեղեցւոյ ներմուծեալ տօնակատարութիւնը վերցնեն, որը և անցեալ տարուանից այլ ևս բոլորովին չկայ, որ արժանի են գովութեան: Իսկ Պ. Յովհ. Տէր Աբրահամեանը դեռ անուշադրութեամբ գնում է... կարծում ենք, որ ժամանակ էր Ս. Սինդոն Ս. Եջմիածնի՝ կանգնադէպ և Պ. Տէր Աբրահամեանին, որպէս զե ըսթափուի մեր եկեղեցական կանոնը այդպիսի սխալներին: Սեպտեմբ. 28 ին՝ փոխանակ «Թեոփիտոսի»

Պ. Տէր Աբրահամեանը գրել է ԹԵՈՓԻՍՏԵԱՅ, որ սըխալէ: Հոկտեմբ. 5 ին՝ փոխ. Պեղեղեայ, գրել է ՊԵՂԱԳԵԱՅ, որ սխալ է: Նոյեմ. 20 ին՝ Շր. Ամենայն սրբոց հետց և նօրոց, յայտից և անյայտից տօնն է՝ կիւրակէ ✕ չէ դրած, որ պէտքէ լինէր: Գեկտեմ. 4 ին՝ Շր. որ Ս. առաքելոց և առաջին լուսաւորչացն մերոց՝ ԹԱԳԵՈՍԻ և ԲԱՐՏՈՒՂԻՄԷՈՍԻ, տօնն է՝ կիւրակէ ✕ չէ դրել, որ աններելի է:

Ներկայացնելով այս բոլորը Հայութեան արդար դատաստանին՝ լիայոյս ենք, որ կզայ ժամանակ (թէ և արդէն իսկ էր)՝ մեզ հետ միանալով կձայնակցեն՝ Հայութեան անկեղծ սրտերը և մեր եկեղեցւոյ անձնանուէր հոգեւորականները...: Ահա և այն ժամանակը, մեր ձայնը չէր լինի «Զայն բարբառոյ յանապատի»:

195. ԲՕՏԲԵՂԻ ԼԵՐԱՆ ԺԱՅՈՒՐ.

Շվեյցարիայում՝ Դլարուսից ոչ հեռու, Բօտրեղի լեռներից Յունվար ամսին վեր ընկաւ ահռելի մի մեծ ժայռ, որի բարձրութիւնն էր՝ մօտ 1000 քառ. բարեբաղրաբար մարդ չէր փնտսուել, այլ փչացան մարդադէտիւններ, արտեր, պարտէզներ և ճանապարհներ:

ԿԱՐԵԻՈՐ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆ

Օրացուցիս սկզբումն լինելու էր, ՍՐԲՈՅՆ ՅՈՒՍԿԱՆ՝ պատկերն, բայց որովհետև մինչև այսօր, որ է Նոյեմբերի 18ն չստացանք Մոսկուայից յիշևալ պատկերն՝ (չնայելով որ մեր պատուէրներէն ընդ ուղարկել էինք դեռ Յունիսին) ստիպուեցանք անձնարացեալ դնել՝ ՍՐԲՈՅՆ ԳԵՂԱՐԿԱՅ՝ պատկերն, որը պատրաստ ունէինք:

Եւ այսպէս ի նկատի ունելով մեր սիրելի ընթերցողները այս անսպասելի անյաջող հանգամանքը, յոյս ունենք որ նոքա ներողամիտ կլինին: Իսկ Ս. Յուսկան՝ պատկերը կհրապարակենք միւս տարի:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՔ

Ի նկատի ունելով շատերի ցանկութիւնը, որ մեր Օրացոյցները արդէն լաւ ընդունելութիւն են գտած մերպէնից ամեն դասակարգի շրջանում, և որոնք տարածվում են համարեա թէ ԱՄՆՆ ՏԵՂ, ուստի՝

մենք յառաջիկայ տարուան համար հիմնում ենք մեր մեծադիր Օրացոյցի յայտնի Ընտանեացի վերջումն առանցին ժաման, —

ՌԵԱԺԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՑ

Ուր ընդունում ենք այժմէն իսկ շարունակաբար, ԱՄՆՆ ՏԵՂԿ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ զանազան լեզուներով հետեւեալ կերպով վճարմամբ՝

Ամբողջ երեսի համար 6 ր. $\frac{1}{4}$ երեսի համար 2 ր. 50 կ. կէս ,, ,, 4 ր. $\frac{1}{8}$,, ,, 1 ր. 50 կ.

Յայտարարութիւնները կտպուեն պարզ, մաքուր և գեղեցիկ, որոնք կլինեն կարգաւ, այնէ՛ շուտ ստացուած յայտարարութիւնները կմանեն առաջին երեսներում, իսկ զկնի ստացուածները, միջին և յետին երեսներում կլինին:

Ընդունվում է Օրացոյցների հետ տարածելու՝ և ԱՌԱՆՅԻՆ ՏՊԱԳՐՈՒԱԾ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ և ՏԵՂՐԱԿՆԵՐ: Յայտարարութիւնների համար վճարվում է 1000 հապին 10 ր: Իսկ տեարակների ժամին հարկաւորէ թղթակցել, նայելով տետրի գիրքը և մեծութիւնը:

Մեր հասցէն՝ Вг Г. Эрванс

Въ Тупографію

А. С. Гуламурашъ

“Ударили в набат”

ՔԱՆԱԲԱԿԱՆ ԴՊԵՏԱՅԻՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԻՖԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՄՍՏԻՏՈՒՄԻ ԿԵՆՏՐԱԼԻ ՎԵՐԿԻՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

[illegible]

ՔԱՂԱՔԱՄԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

ᠮᠤᠩᠭᠤᠨ

ԱՄՆԵՆՈՐԵՆՑ ԵՐԱՅԻՐԱՆԻ ԿՈՄԻՏԵ

the "SUN" (SUN, the "SUN")

[illegible]

1. 0035-а. Труды, редакция «Маяк».

ՆԱԽԱԳԾՈՒ ՍԽԵԼՅԵ ԽՈԳՆԵԼՈՒԹՅՈՒՆ՝ ընդհանրապես

Սորա հետ է միասին համարակոչեցաւ և
ԱՄԵՆՈՐԵԱՅ ՀԱՏՈՒԱՆԱԿԱՆ
Օ Ր Ա Տ Ա Յ Տ

Թ Ո Ւ Ա Կ. 1883 Ք Ր Ւ Ս Տ Ո Ս Ի:

Լ Տօմարի Հայոց ՌՅԼԲ. 1332 և ՌՅԼԳ. 1333

ԲՈՎՆԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

« Օր, եօթնեակ, Ամբս և Տարեմուտ Հայկական,
Յուլիանեան և Գրիգորեան թուականաց.

Է Օր, ծնունդ՝ և լրումն լուսնի.

4. Կիւրակէ տառաք՝ և անուանիք սրբոց.

Դ Կայսերական աւուրք.

է Օր պատմական անցքերի Հայոց. (առայժմ

Զ Օր մահուն և նահատակու-
թեան նշանաւոր տնձանից Հայրոց. } Համաժողով:

Մեծ Թուանշաններով. Հայկական կիւրակիներն
տպուած են հաղուս գունով. իսկ Այսերական տօն
օրերը տպուած են հարմէր գունով:

Օրացոյցի տախտակն զտրտարուած է գեղաքանդակ
 զեղեցիկ պատկերներով. Կրօնական և Ազգային
 յիշատակարաններով, և այլն:

Ինչպես երևում է 1-րդ թիվը, 1-րդ թիվը 25 է:

Գինն է մեծապէր Օրացուցիս հանդերձ յաւելուածով՝
մինչև 600 Վ. հետաւորութեամբ 33 Վ. Իսկ նորանկց բարձր՝ 40 Վ.

Յ Ո Ն Ա Ի Յ Ո Ռ Մ Ն

Մեր տպարանում ընդունում ենք ամեն տեսակ պատուէրներ, գրքեր,
տետրակներ, գործեր, յայտարարութիւններ, այցկառմաներ, հարանեաց հրա-
ւերաթղթեր. թէ՛ նայելէն և թէ՛ Ռուսերէն և այլն: Պատուէրները կա-
տարիւմ են ձեռութեամբ, մաքուր, շուտ և չափաւոր գներով:

Ցանկեցողք կարող են դիմել հետեւեալ հասցեով՝

Въ Т. Эриванъ Въ Типографію

А. С. Гулямянаго.

